

Genesis Ya Laputu

Ya meippanggep nunyan libluh e Genesis

Huyyan libluh ni Genesis hu neitudekan idan impahding nan Apu Dios ni nanletun kabunyan niya puyek niyaddan emin hu mategun wadadman. Yadya mewan ni libluh hu neitudekan ni eleg pengu-unnudan ida eman ni nemangulun laki niya bii nan Apu Dios. Nanliwat ida et mebahbah hu kayyaggud ni nekidagyuman Apu Dios ni hi-gada.

Nem anin ni hanniman hu neipahding, et pinhed Apu Dios ni meibbanggad hu kayyaggud ni nekidagyuman tun hi-gadan tuu. Et mukun hinammad tun inhel e ittu-dak tu hu menellaknib ni tutu-u. (3:15) Et ya impahding tu malat umamnu huyyan inhel tu, ey pinili tu hi Abraham e gayyum tu, et bendisyonan tu, malat wadalli hakey ni helag tun edum ni aggew ni menellaknib ni tuu eyad puyek. (12:1-3)

Huyyan libluh hu neitudekan ni kapemaptek niya impeminhed nan Apu Dios ni tutu-un lintu tu. Huyyan tuka pemaptek ey neipeang-ang di impahding tuddan tutu-u, yadda pamilyah, yadda helag niyadda bebley. Neipeang-ang huyyad nengipaptekan tun Abraham, hi Isaac, hi Jacob niyadda helag da.

Yadda neitudek eyad libluh:

1. Ya nanletuan nan Apu Dios ni kabunyan niya puyek. (chapters 1:1–2:25)

2. Ya nangngehayan ni nemangulun tuu et manliwat idan Apu Dios. (chapters 3:1-24)
3. Yadda nemangulun tutu-u niyadda helag da. (chapters 4:1-5:32)
4. Ya nengipaptekan nan Apu Dios nan Noah et ya nalbengan ni puyek. (chapters 6:1-9:26)
5. Yadda helag Noah et ya nengipatnaan idan tutu-un memehwat ni Tower e Babel. (chapters 10:1-11:26)
6. Yadda impahding nan Apu Dios nan Abraham. (chapters 11:27-25:11)
7. Yadda helag Ismael. (chapter 25:12-18)
8. Yadda impahding nan Apu Dios di biyag nan Isaac niyadda u-ungnga tu e di Jacob nan Esau. (chapters 25:19-36:43)
9. Yadda impahding nan Apu Dios di biyag nan Joseph. (chapters 37:1-50:26)

*Ya nanletuan Apu Dios ni emin
(John 1:1-3, 10; Acts 4:24; Colossians 1:16;
Hebrews 1:2; Revelation 4:11)*

¹ Yan laputu ey lintun Apu Dios hu kabunyan niya puyek. ² Nem ya puyek ey eleg ni mapkel, ey endi nanha-ad diman. Edallem ni danum ni ebuh hu wadadman niya engeenget. Ey wada hu Ispirituh Apu Dios e heni dibdib di ta-pew ni danum.

Ya nemangulun aggew

³ Immehel hi Apu Dios et kantuy “Kaweda kan kawwalwal.” Ey tu-wangun newalwalan. ⁴ Ey inang-ang Apu Dios humman ni lintu tu ey kayyaggud. Impan-appil tu hu kawwalwal niya

engeenget. ⁵ Et ngadanan tu hu kawwalwal ni aggew ey nginedanan tu hu engeenget ni hileng. Et mahileng nunman et mewa-wa ey humman hu nemangulun aggew.

Ya meikkadwan aggew

⁶⁻⁷ Kan mewan nan Apu Dios ey “Kaweda kan mendedwan danum et wadad ahpat edum ey wadad nandaul hu edum.” * Ey humman neipahding. Ya etan wadad ahpat ey humman ida kulput ni kakelpuin udan, ey ya wadad nandaul ey humman danum eyad puyek. ⁸ Humman ni nengedwan danum di ahpat et yad nandaul ey nginedanan Apu Dios ni kabunyan. Et mahileng et mewa-wa ey humman hu neikadwan aggew.

Ya meikkatlun aggew

⁹ Kan Apu Dios ey “Kesiplud kan danum et meappil kad pangil ma-lat meang-ang hu puyek.” Ey humman neipahding. † ¹⁰ Ya etan mamega ey nginedanan tun puyek, ey ya siniplud tun danum ey nginedanan tun baybay. Ey humman ni lintu tu ey kayyaggud. ¹¹⁻¹² Immehel mewan hi Apu Dios et kantuy “Patmel mu e puyek emin hu nambakbaklang ni kameitnem niyadda keyew ni kaumlameh ni nebukelan ma-lat mannana-neng ni wada henin nunman ni meitnem.” Ey neipahding humman. Ey kayyaggud humman ni lintun Apu Dios. ¹³ Nehileng et mewa-wa ey humman hu neikatlun aggew.

Ya meikka-pat ni aggew

* **1:6-7** 1:6-7 Psalm 148:4 † **1:9** 1:9 Ang-ang yu hu 2 Peter 3:5

14 Kan mewan Apu Dios ey “Kawedadda umbebnang di kabunyan ma-lat meappil hu kawwalwal di hileng et pengiimmatunan niya pengamtaan ni tsimpuh ni aggew niyadda tsimpuh ni toon. 15 Et humman idan umbebnang di kabunyan ey bebnangan da hu puyek.” Ey neipahding ida huyya. 16 Lintun Apu Dios hu dewwan et-eteng ni kaumbebnang e humman hu aggew e kaumbebnang ni kawwalwal et ya bulan e kaumbebnang ni hileng. Ey lintu tudda pay hu dakel ni bittuwen. 17 Inha-ad tudda huyyan kaumbebnang di kabunyan ma-lat mabnangan hu puyek 18 ni kawwalwal ni yan hileng, ey ma-lat meappil hu kawwalwal niya hileng. Ey inang-ang Apu Dios humman ni lintu tu ey kayyaggud. 19 Nehileng et mewa-wa ey humman neika-pat ni aggew.

Ya meikkelliman aggew

20 Kan Apu Dios ey “Kawedan emin hu nambakbaklang ni mategud danum niya kaweda dakel ni nambakbaklang ni mantayyatayyab di kabunyan.” 21 Et mawedan emin hu nambakbaklang ni mategud baybay e etta-teng ida edum. Ey lintu tu nambakbaklang ni sisit. Ey inang-ang Apu Dios ida humman ni lintu tu ey kayyaggud. 22 Binendisyonan tudda hu mategun wadad baybay ma-lat medakkel ida et mapnu hu baybay. Ey binendisyonan tudda dama hu sisit ma-lat medakkel ida. 23 Nehileng et mewa-wa ey humman neikeliman aggew.

Ya meikka-nem ni aggew

24-25 Kan mewan Apu Dios ey “Kaweda eyad puyek hu nambakbaklang ni animal ni kaman-impah, yadda maeyum niyadda beken, yadda kamambinullah, yadda kamangkinaddap niyadda kamandinallan.” Ey tu-wangun newadadda. Ey inang-ang Apu Dios ida humman ni lintu tu ey kayyaggud.

26 Entanni ey kan Apu Dios ey “Yan nunya ey leltuen tayu law hu tuun henin‡ hi-gatsu ma-lat pan-ap-apun emin ni mategud puyek, yad kabunyan niyad baybay.” 27 Henin nunman hu impahding Apu Dios e lintu tu hu tuun meingngeh hu elaw dad elaw tu. Ey lintu tuddan laki niya bii. § 28 Et bendisyonan tudda e kantuy “Kahlag kayu et medakkel kayu et mebebleyan ni emin eya puyek et hi-gayu hu ngenamung eyan puyek, anin idan deleg di baybay, yadda sisit niyaddan emin hu animal.”

29 Ey kantuy “Indaddan kun emin hu nambakbaklang ni kameitnem niyadda keyew ni kamekkan lameh da ma-lat wada kennen yu. 30 Ey winedak hu helek niyadda edum ni kameitnem ma-lat wada kennen idan animal niyadda sisit.” Emin ida huyya ey impahding tu ma-lat panyaggudan da. 31 Ey inang-ang nan Apu Dios ida humman ni lintu tu ey kayyaggud ni peteg. Nehileng et mewa-wa ey humman hu neika-nem ni aggew.

2

‡ 1:26 1:26-27 Ang-ang yu hu 1 Corinthians 11:7 § 1:27 1:27
Matthew 19:4 Mark 10:6, James 3:9

Ya meikkeppitun aggew

¹ Hanniman hu nanletuan nan Apu Dios ni puyek niya kabunyan niyaddan emin hu wadadman. ² Ginibbuh tu law ni emin hu ngunu tu et man-iiyyatun meikkeppitun aggew.*

³ Binendisyonan tu hu humman ni aggew et ibilang tun kamengillin tep humman ni aggew hu nengibbuhun tun ngunu tu et man-iiyyatu.

⁴ Hanniman hu naltuan ni kabunyan et ya puyek niya emin hu hipan wadadman.

Ya etan leguntad Eden.

Lintun APU DIOS hu puyek niya kabunyan ⁵ Endi hu neitnem niya endi simmemel di puyek tep endi ni udan ni impaelin APU DIOS ey endi ni hu mantennem. ⁶ Entanni ey wadadda utbul ni menennum ni emin ni puyek.

⁷ Entanni ey immala hi APU DIOS ni puyek, et kapyaeen tun annel ni tuu et heb-ukan tu eleng tu, ey yimmayyah.† ⁸ Wada etan sineneman APU DIOS ni legunta e Eden di appit ni kasimmilin aggew et yadman nengiha-adan tun nunman ni tuun lintu tu. ⁹ Impatmel APU DIOS di legunta hu nambakbaklang ni keyew ey kakkayyaggud angang da niya lameh da. Yadman di gawwan etan ni legunta ey wada etan keyew ni kaum-idwat ni biyag‡ et ya etan keyew ni kaum-idwat ni laing ni pengamtaan ni kayyaggud niya lawah.

¹⁰ Wada etan wangwang di Eden ni kame-nennum ni nunman ni legunta. Yad a-allaw tu ey nan-epat huyyan wangwang. ¹¹ Ya ngadan

* **2:2** 2:2 Hebrews 4:4, 10 † **2:7** 2:7 Ang-ang yu hu 1 Corinthians 15:45-47 ‡ **2:9** 2:9 Revelation 2:7, 22:2, 19

etan ni nemangulun wangwang ey Pishon e indalan tud Habilah. ¹² Yadman hu kawad-an ni nemahmah ni balituk, yadda etan nenginan batu niyadda etan kunan tun letan keyew ni kayyaggud hamuy tu. ¹³ Ya ngadan etan ni meikkadwan wangwang ey Gihon e kamampellaw di bebley di Kush. ¹⁴ Ya etan meikkatlun wangwang ey Tigris e humman kamampellaw di Assyria di appit ni kasimmilin aggew. Ya etan meikka-pat ni wangwang ey Euphrates.

¹⁵ Entanni et ilaw nan APU DIOS etan lintu tun tuud leguntad Eden, ma-lat hi-gatu mampaptek diman. ¹⁶ Kan APU DIOS ni hi-gatuy “Dammutun kennen mu hu lameh idan linggeman ni keyew eyad legunta, ¹⁷ nem entan tu ekan hu lameh etan ni keyew ni pengamtaan ni kayyaggud niya lawah. Tep hedin kennen mu lameh ni nunman ni keyew ey mettey ka.”

¹⁸ Entanni ey kan APU DIOS ey “Beken ni kayyaggud ni an manhahhakkey hu laki. Umletu-ak ni dayutun pangkadwa tun umbaddang ni hi-gatu.”

¹⁹⁻²⁰ Hi APU DIOS ey lintu tu dedan la hu nambakbaklang ni animal niya sisit e puyek hu naltuan da. Humman idan lintu tu ey tu impeang-ang etan ni laki ma-lat ngadanan tudda. Et emin hu hipan impangngadan tun hanhakkey ni hi-gada ey humman ngadan da. Nem emin ida humman ey endi dayutun pangkadwa tun umbaddang ni hi-gatu. ²¹ Et ya impahding APU DIOS ey inuyeng tu etan laki et ekalen tu hu hakey ni tu-ngal di taglang tu et han tu pandummit etan laman. ²² Kinapya tun bii humman ni tu-ngal

ni taglang et ilaw tud kad-an etan ni laki. ²³ Ey kan etan ni laki ey “Kayyaggud et wada law eya pangkadwak ni keingngeh ku. Nalpud tu-ngal ku niyad laman ku. Bii hu ngadan tu tep nalpud laki.” ²⁴ Et humman hu, hedin mengahwa hu laki ey hi-yanen tud ametun inetu et makiaddum etan ni bii et henidda hakey.§

²⁵ Humman idan laki niya bii ey eleg ida mambalwasi, nem eleg ida umbaing.

3

Ya nanliwatan ni tuu

¹ Ya ketattalaman ni animal ni lintun APU DIOS eyad puyek, ey ya etan uleg.* Kan etan ni uleg etan ni bii ey “Kaw makulug ni inhel Apu Dios ni hi-gayu e eleg kayu umkan ni lameh idan eyan linggeman ni keyew eyad legunta?”

² Hinumang etan ni bii e kantuy “Dammutun umkan kamiddan emin eyan lameh ni keyew eyad legunta, ³ nem kan Apu Dios ey eleg kami umkan niya eleg mi kepaa hu lameh eyan keyew ni neigawwa eyad legunta. Tep mettey kami kunu hedin umkan kamin nunman winu keppaen mi.”

⁴ Kan etan ni uleg etan ni bii ey “Eleg kayu kaya mettey. ⁵ Hanniman impanghel nan Apu Dios tep amta tu e hedin kennen yu humman ey heni medyat hu mateyu et mei-ingngeh kayu law ni hi-gatu e amtaen yu hu kayyaggud niya lawah.”

§ **2:24** 2:24 Matthew 19:5, Mark 10:7-8 et ya 1 Corinthians 6:16, Ephesians 5:31 * **3:1** 3:1 Revelation 12:9, 20:2

⁶ Inang-ang etan ni bii etan lameh nunman ni keyew ey kayyaggud ni peteg hu ang-ang tu et kayyaggud ni kennen. Ey ninemnem tu e pinhed tun mambalin ni nekallaing. Et umla et kanen tu et idwatan tu ahwa tu et kanen tu dama. ⁷ Yan nunman ni nengannan da ey heni nadyat mateda et pepuhdanan da law e nambelad ida. Et umladdan bulung ni keyew ni fig et dauben da et paneni dan annel da.

⁸ Kamangkehilleng ni nunman ey dingngel da hi APU DIOS ni kamandalladallan di legunta et mantaludda etan di keyew. ⁹ Nem kan APU DIOS nan hi Adam ey “Attu kad-an yu?” ¹⁰ Himmumang hi Adam ey kantuy “Dingngel ku e kaka mengelli ey simmakuttak et eggak pinhed ni ang-angen muwak ni nambelad et mantaluk.”

¹¹ Kan APU DIOS ey “Hipa nanghel ni hi-gam ni nambelad ka? Kaw kimman ka etan ni lameh ni keyew ni nakka ikka-leg?” ¹² Kan Adam ey “Yan eya biin indawat mun pangkadwak hu nengidwat ni hi-gak et kanen ku.” ¹³ Kan APU DIOS etan ni bii ey “Kele mu impahding humman?” Kan etan ni bii ey “Hineul tuwak etan ni uleg.”†

¹⁴ Et kan APU DIOS etan ni uleg ey “Mekastigu ka tep ya nengipahdingan mun nunman. Emin ida hu animal ni lintuk ey hi-gam ni ebuh hu menelhelatap eyan idut ku e meippalpun nunya ey mambulubuluh ka ey ya dep-ul hu kenekennen mun ingganah. ¹⁵ Hi-gam niyaddalli

† **3:13** 3:13 Ang-ang yu 2 Corinthians 11:3, Revelation 12:9

helag mu et ya etan bii niyaddalli helag tu ey mambubuhhul kayullin ingganah. Kellaten mulli dapan etan ni helag ni bii, nem tegmilan tulli ulum.”

¹⁶ Ey kan APU DIOS etan ni bii ey “Panlelehhanam ali hu pan-unggaam. Nem anin ni hanniman et pinheden mu metlaing hu ahwam niya hi-gatu pan-ap-apum.”

¹⁷ Et kan APU DIOS daman Adam ey “Inu-unnud mu ahwam et kuman ka etan ni lameh ni keyew ni nakka ikka-leg. Et humman hu, iddutan ku hu puyek et melilligatan kallin ingganah ni mangngunnu ni han wada kennen mu. ¹⁸ Umtetmel idalli helek niya hebit‡ ey pangkennen yuddalli kumpulmih ni neitnem. ¹⁹ Mahapul ni manliligat ka niya umlinget kan mangngunnu et han wada ennien mu. Hanniman alin ingganah hu pambiyagam ingganah ni mambangngad kayud puyek di nalpuam, tep puyek hu nekapyaan mu ey puyek metlaing hu pambangngadan mu.”

²⁰ Ya impangngadan Adam etan ni ahwatu ey Eva tep hi-gatu pan-innan emin ni tuu.

²¹ Entanni ey binalwasian APU DIOS di Adam nan Eva ni katat ni animal ni kinapya tun balwasi.

Ya nenegyunan APU DIOS di Adam nan Eva etan di legunta e Eden

²² Et kan APU DIOS ey “Yan nunya ey nei-inggeh law hu tuun hi-gatsu, e amta da hu kayyaggud niya lawah. Et humman hu, mahapul ni eleg ida umkan etan ni lameh ni keyew ni kaum-idwat ni biyag ma-lat eleg mannananeng

‡ 3:18 3:18 Hebrews 6:8

hu biyag da.” ²³ Et pea-allaw APU DIOS ida etan di legunta e Eden et itu-dak tuddan an mangngunnud puyek ni nalpuan da. ²⁴ Ya etan di legunta e Eden di appit ni kasimmilin aggew ey inha-ad tudda anghel ni mangguwalya niya ispadah ni kamantetebbel e kumpulmih hu tuka pengihhanggai ma-lat endi an meihnup di kad-an etan ni keyew ni kaum-idwat ni biyag.

4

Di Kain nan Abel

¹ Nan-ulig di Adam nan Eva ey newad-an hi Eva et man-ungnga ey laki. Et kan Eva ey “Bimmaddang hi APU DIOS et wada u-ungngak ni laki.” Et ngadanan tun Kain. ² Entanni ey newada hu neikadwan u-ungnga tu e hi Abel hu ngadan tu. Ya ngunu tun neettengan tu ey mampattul ni kalneroh. Hi Kain ey mampeyyew hu ngunu tu.

³ Hakey ni aggew ey immiappit hi Kain nan APU DIOS ni ineni tu. ⁴ Hi Abel ey illa tudda hu kekakkayyaggudan ni parteh idan nemangulun impah ni kalneroh tu et iappit tu. Immamleng hi APU DIOS nunman ni impahding Abel et abuluten tu humman ni in-appit tu.* ⁵ Nem eleg tu abuluten hu in-appit Kain. Et humman hu, nemahhig bunget Kain et tuka kekkeyunga. ⁶ Et kan APU DIOS ni hi-gatu ey “Kele kaka umbubunget ey muka kekkeyunga? ⁷ Gullat ni neiptek hu impahding mu et ebbuluten ku in-appit mu. Nem gapu tep neihla hu impahding

* 4:4 4:4 Hebrews 11:4

mu ey hellipat-an Satanas hu pene-ulan tun hi-gam ma-lat hi-gatu hu ngenamung ni hi-gam, nem mahapul ni eleg mu i-abulut ni mehe-ul.”

Ya nemateyan Kain nan Abel

⁸ Hakey ni aggew ey kan Kain nan agi tu e hi Abel ey “Umlaw itad payew.” Et lumaw ida, et wadaddadman ey pintey tu hi agitu.

⁹ Entanni ey kan APU DIOS nan Kain ey “Attu hi agim ey?” Kan Kain ey “Tawwey ngu, kaw hi-gak hu kamengippaptek nan agik?”

¹⁰ Kan APU DIOS ni hi-gatuy “Hipa impahding mu? Inang-ang ku hu kuheyaw nan agim di puyek et mahapul ni ibbaleh ku. ¹¹ Et humman hu, meiddutan ka et endi law silbin ingngunum eyad puyek ni nengitmeg ni kuheyaw agim. ¹² Endilli ennien mu anin ni ippenaptek mu intanem mu. Ey endilli law maptek ni panhadam et ka law manhawahawang.”

¹³ Hinumang Kain hi APU DIOS e kantuy “Nemahhig huttan ni kastiguk, eggak ali hanisipel. ¹⁴ Tep ay pea-allaw muwak di deya et meiddawwi-ak di kad-an mu niya pambalin muwak ni manhawahawang ni ebuh. Et nannaud ni linggeman hu menang-ang ni hi-gak ey petteyen da-ak.”

¹⁵ Nem kan APU DIOS ni hi-gatuy “Eleg, tep hedin wada memettey ni hi-gam ey pitun tuu hu keiblehan ni petteyan dan hi-gam.” Et malkaan APU DIOS hi Kain ni pengi-immaturan ni tuun hi-gatu ma-lat eleg da pateyen. ¹⁶ Et umidawwi law hi Kain nan APU DIOS et an mambebley di Nod di appit ni kakelinnugin

aggew di Eden. (Ya keibbellinan ni Nod ey bebley ni panhawahawangan.)

Yadda helag Kain

¹⁷ Entanni ey nengahwa hi Kain et man-ungngadda ey laki et ngadanan tun Enok. Impambalin Kain etan nambebleyan dan et-eteng ni bebley, et ngadanan tun Enok e ngadan etan ni u-ungnga tu. ¹⁸ Hi Enok hu aman Irad, hi Irad hu aman Mehujael, hi Mehujael hu aman Metusael, hi Metusael hu aman Lamek.

¹⁹ Dewwa ahwan Lamek e di Adah nan hi Sillah. ²⁰ Nan-ungnga hi Adah et wada hi Jabal. Hi-gatu hu nahlagan idan kamampattul e nampambaley di tuldah. ²¹ Hi Jubal e agitu hu nahlagan idan nelaing ni man-ayyuding niya mantullaling. ²² Nan-ungnga hi Sillah et wada hi Tubal Kain et ya etan agitun bii e hi Naamah. Hi Tubal Kain ey nambalin ni kaman-e-dih.

²³ Hakey ni aggew ey kan Lamek idan etan ni ahwatu e di Adah nan Sillah ey “Dengel yu eya e-helen ku. Pimmateyyak ni kamenikken ni laki tep liniputan tuwak. ²⁴ Hi apu hi Kain ey meibleh ni pitun tuu hedin wada memettey ni hi-gatu, nem hedin hi-gak hu petteyen da, man meibleh ni nepitut pitun tuu.”

²⁵ Entanni ey nan-ungnga mewan hi Eva et kantuy “Indawtan tuwak nan Apu Dios ni meihhullul nan Abel e pintey nan Kain.” Et ngadanan tun Seth. ²⁶ Nehiken hi Seth et wada u-ungnga tun hi Enos. Yan nunman ni tsimpuh hu nengilugian idan tutu-un meemmuemmung ni mandasal nan APU DIOS.

5

Yadda helag Adam

¹⁻² Yan eman ni nanletuan Apu Dios ni tuu ey lintu tuddan mei-inggeh hu elaw dad elaw tu.

* Lintu tuddan laki niya bii ey binendisyonan tudda et ngadnan tuddan tuu. Huyyadda tenten ni helag Adam.

³ Yan eman ni hanggatut et telumpulu toon Adam ey nan-ungngan hakey ni laki e nengalla-allan hi-gatu et ngadnan tun hi Seth. ⁴ Nambiyag pay ni walun gatut ni toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ⁵ Yan eman ni neteyyan tu ey heyam ni gatut et telumpulu toon tu.

⁶ Hi Seth ey hanggatut et lima toon tu et han maweda etan u-ungnga tun hi Enos. ⁷ Nambiyag pay ni walun gatut et pitun toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ⁸ Et yan eman ni neteyyan tu ey heyam ni gatut et hampulut dewwa toon tu.

⁹ Hi Enos ey nahyam hu toon tu et han maweda etan u-ungnga tun hi Kenan. ¹⁰ Nambiyag pay ni walun gatut et hampulut liman toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ¹¹ Et yan eman ni neteyyan tu ey heyam ni gatut et lima toon tu.

¹² Hi Kenan ey nepitu toon tu et han maweda etan u-ungnga tu e hi Mahalalel. ¹³ Nambiyag pay ni walun gatut et na-pat ni toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ¹⁴ Yan eman ni neteyyan tu ey heyam ni gatut et hampulu toon tu.

* **5:1-2** 5:1 Genesis 1:27

¹⁵ Hi Mahalalel ey na-nem et lima toon tu et han maweda etan u-ungnga tu e hi Jared. ¹⁶ Nambiyag pay ni walun gatut et telumpulun toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ¹⁷ Yan neteyyan tu ey walun gatut et nahyam et lima toon tu.

¹⁸ Hi Jared ey hanggatut et na-nem et dewwa toon tu et han maweda etan u-ungnga tu e hi Enok. ¹⁹ Nambiyag pay ni walun gatut ni toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ²⁰ Yan eman ni neteyyan tu ey heyam ni gatut et na-nem et dewwa toon tu.

²¹ Hi Enok ey na-nem et lima toon tu et han maweda etan u-ungnga tun hi Methuselah. ²² Nambiyag pay ni telunggatut ni toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. Ey nekidagyum tun Apu Dios. ²³ Ya nga-mut ni toon ni nambiyagan Enok ey telunggatut et na-nem et lima. ²⁴ Yan nambiyagan tu ey nekidagyuman tun Apu Dios. Entanni ey endi maptek ey ettukaw hi Enok tep ingkuyug Apu Dios. †

²⁵ Hi Methushelah ey hanggatut et newalut pitu toon tu et han maweda etan u-ungnga tun hi Lamek. ²⁶ Nambiyag pay ni pitun gatut et newalut dewwan toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ²⁷ Yan neteyyan tu ey heyam ni gatut et na-nem et heyam hu toon tu.

²⁸ Hi Lamek ey hanggatut et newalut dewwa toon tu et han maweda etan u-ungnga tun laki. ²⁹ Kantuy “Huyyan u-ungnga hu mengippeam-leng ni hi-gatsun emin eyad neligat ni ngunu tayu eyad puyek ni inidutan APU DIOS.” Et

† 5:24 5:24 Hebrews 11:5

ngadnan tun hi Noah. ³⁰ Nambiyag pay hi Lamek ni liman gatut et nahyam et liman toon et mawedadda edum ni u-ungnga tu. ³¹ Yan neteyyan tu ey pitun gatut et nepitut pitu toon tu.

³² Hi Noah ey limanggatut toon tu et han maweda tellun u-ungnga tu e hi Shem, hi Ham et hi Japet.

6

Kamangkeimma-ma hu kalinawah idan tuu

¹⁻² Dimmakkel law hu tuud puyek ey wadadda hu kakat-agun bibi-i. Et yan eman ni nenangan idan wadad kabunyan * idan nunman ni bibi-id puyek ey nan-iahwadadda pinhed da. ³ Kan APU DIOS ey “Nemahhig law hu kalinawah idan tuu. Et humman hu, wada pappeg ni pangan-anusan ni Ispirituh kun hi-gada. Iddawtan kuddan ebuh ni hanggatut et dewampulun toon ni pantuttuyyuan dan liwat da.” †

⁴ Humman newadaan ni etta-teng ni tuu eyad puyek ni nahlag ida etan ni bibi-in inahwaddan etan ni nalpud kabunyan. Yadda helag da ey et-eng kabaelan da et mukun nandingngel ida.

⁵ Yan nenangan-angan APU DIOS ni kalinawah ni emin ni tuud puyek e lawah ni emin hu wadad nemnem dan ingganah, ⁶ ey nemahhig hu tut-tuyyu tun nanletuan tun hi-gada. ‡ ⁷ Et mukun

* **6:1-2** 6:1 Ya hakey ni keibbellinan tu ey huyyaddan lalakki ey kanday u-ungngan Apu Dios tep hi-gada hu helag Seth ey humman idan kakat-agun bibi-i ey helag Kain ida. † **6:3** 6:3 Ang-ang yu hu 1 Peter 3:20 ‡ **6:6** 6:6 Matthew 24:37-39

kan law APU DIOS ey “Bahbahen ku ew emin hu tuun lintuk et meendidda, anin idan animal ni kamandinallan ey kamambinullah, niyadda sisit, tep nakka mantuttuyyun nanletuan kun hi-gada.”⁸ Nem kaum-amleng hi APU DIOS nan Noah tep kayyaggud hu elaw tu.

*Ya nanghelan Apu Dios nan Noah ni mengapyan bapor
(Hebrews 11:7)*

⁹⁻¹⁰ Huyya hu meippanggep nan Noah. Wada tellun u-ungnga tu e hi Shem, hi Ham, et hi Japet. Hi Noah ey kayyaggud ni tuu. Yan nunman ni ketaggu tu ey hi-gatun ebuh hu kayyaggud nekidagyuman tun Apu Dios.

¹¹ Nem yadda edum ni tuu ey nemahhig hu kalinewah da. Mabunget ida niya mapetey ida. ¹² Kaang-ang-angan Apu Dios ey lawah eya puyek ni pambebleyan tep lawah idan emin hu tutu-u. ¹³ Et kantun Noah ey “Bahbahen ku ew hu puyek et mepappeg hu biyag idan tuu tep ay lawah idan peteg e ida kamampapatey. ¹⁴ Et humman hu, kapyia kan bapor e ya kayyaggud ni keyew hu ussalen mu et kuwakuwaltuhen mu. Pudlitim ni pukut ida nambattanan ni dingding ma-lat endi an umhegep ni danum. ¹⁵ Ya kadinukkekey tu ey epat ni gatut et neliman piyeh. Ya kalinakkeb tu ey nepitu et liman piyeh. Ya kasina-gey tu ey na-pat et liman piyeh. ¹⁶ Atepim, nem entan tu pakaddingding hu hampulut walun pulgadah di nanlinikweh di ta-pew tu ma-lat kawwalwal di bawang. Ey kapyiam ni tellun gladuh niya kapyia kan habyen

di pinigging tu. ¹⁷ Pengapya dakan bapor tep lelbengan ku puyek et mebahbah emin hu mategu. ¹⁸ Nem wada planuh kun hi-gam ni peamnuk. Et humman hu, ihhehwang dakeyu. Hegep kayun ahwam, yadda u-ungngam niyadda ahwa da etan di bapor. ¹⁹⁻²⁰ Pekippahgep yudda nambulubulug ni emin ni nambakbaklang ni animal niyadda sisit ma-lat tumegudda. ²¹ Ipahgep yud bapor emin hu kennen yu niya kennen da.”
²² Et ipahding Noah emin hu inhel Apu Dios.

7

Ya hinggepan di Noah etan di bapor

¹ Entanni ey nedatngan etan tsimpuh ni inhel APU DIOS et kantun Noah ey “Hegep kayudan familyah mud bapor tep hi-gam ni ebuh hu imbilang kun kayyaggud di emin ni tuu. ² Ipahgep mudda hu hampipitun nambulubulug ni kameibbillang ni malinih ni animal niya hanhakkey ni nambulubulug idan kameibbillang ni beken ni malinih. ³ Ey ipahgep mudda hu hampipitun nambulubulug ni nambakbaklang ni sisit. Ipahding mudda huyya ma-lat emin hu nambakbaklang ni animal niyadda sisit ey mebunnat ida eyad puyek. ⁴ Tep hanlingguan hu melebbah meippalpun nunya ey peellik hu udan ni na-pat ni aggew niya na-pat ni hileng ma-lat meendin emin ida mategun lintuk.”

⁵ Et ipahding nan Noah emin hu intugun nan APU DIOS ni pehding tu.

6-12 Himmegep hi Noah, ya ahwatu, yadda u-ungnga tu niyadda ahwada etan di bapor mat lat eleg ida malsing. * Yadda nambulubulug ni animal ni kameibbillang ni malinih niyadda beken ni malinih, anin idan kamangkinaddap niyadda kamanbinulluh, yadda nambulubulug ni sisit, ey immalidda dama et mekihgep idan emin di bapor. Et malebah hu pitun aggew, e yan nunman hu meikkahampulut pitun aggew ni meikkadwan bulan ni nunman ni toon, ey inlaputu tu-wangun um-udan. Intaggan tu udan ni na-pat ni aggew niya na-pat ni hileng ey keut-utbul hu danum. Ey anin ni kabunyan et heni nantekang et kamangkaikuyag ali udan et malbengan hu puyek. Yan nunman ey enem ni gatut hu toon nan Noah.

13 Yan nunman ni aggew ey himmegep hi Noah, ya ahwatu, yadda u-ungnga tu e hi Shem, hi Ham et hi Japet et niyadda ahwada etan di bapor. 14-15 Nekihep ni hi-gada hu nambulubulug ni nambakbaklang ni animal ni maeyum niya beken niyadda etan kaumtayab. 16 Impahding da humman e inu-unnud da hu inhel Apu Dios ni pehding da. Et yan hinggepan dan emin etan di bapor ey inlekbini APU DIOS hu habyen.

*Ya nalbengan ni puyek
(2 Peter 2:5)*

17 Sinaggan tu udan ni na-pat ni aggew et malbengan hu puyek. Lektattuy edallem law ni peteg hu danum ey simma-pew etan bapor.

* **7:6-12** 7:6 Matthew 24:38, Luke 17:27

18 Kamena-gey hu danum di puyek ey kamanta-ta-pew dama etan bapor di danum. 19 Anin ni yadda etan ettata-gey ni duntug eyad puyek et nangkeli-muh ida. 20 Taggan ni danum ta-gey et labhan tudda humman ni ettata-gey ni duntug ni enem ni mitroh. 21-23 Et meendin emin hu mategu eyad puyek, yadda tuu, yadda animal ni maeyum niya beken, yadda kamambinullah niya kamangkinaddap, niyadda sisit, tep nalsing idan emin. Yan ebuh hu neihwang ni eleg malsing ey hi Noah niyadda etan nekihgep ni hi-gatud bapor. 24 Et malbengan hu puyek ni hanggatut et neliman aggew.

8

Ya natdukan ni danum

1 Nem eleg liwwanen Apu Dios hi Noah niyadda animal ni wada etan di bapor. Et paeli tu dibdib et ilepu etan ni danum ni metduk. 2 Nesiked law hu danum ni nalpud nandaul niya nesiked hu udan 3 et mambabbabbal ni natduk hu danum ni liman bulan. 4 Yan eman ni meikkahampulut pitun aggew ni meikkeppitun bulan ey nanha-ad etan bapor di ta-pew ni duntug e Ararat. 5 Nanengtun kamangketduk hu danum et yan lapun aggew ni meikkahampulun bulan ey kameang-ang ida law hu ta-pew ni duntug.

6 Nelabah hu na-pat ni aggew et han ibeghul nan Noah hu hakey ni habhabyen etan ni bapor 7 et ibukyat tu hakey ni gawwang. Eleg mambanggad et mantayyatayyab ingganah ni natduk hu danum. 8 Entanni et ibukyat tu

mewan hu hakey ni paluma ma-lat pengamtaan tu hedin natduk law hu danum. ⁹ Nemi endi e-paan tu tep nanengtun dakel hu danum et mambanggad etan di bapor et ipahgep Noah. ¹⁰ Nelabah hanlingguan et ibukyat tu mewan etan paluma. ¹¹ Kamangkehilleng ni nunman ey nambanggad etan paluma e wada himbat tun bulung ni olibah et humman nengamtaan Noah e natduk law danum. ¹² Nelabah hanlingguan et ibukyat tu mewan etan paluma ey eleg law mambanggad.

¹³ Yan eman ni enem ni gatut et hakey hu toon nan Noah ni lapun aggew ni lapun bulan ey inbeghul tu bapor et man-ang-ang-ang ey kamangkema-gani law hu puyek. ¹⁴ Ey yan meikkadwampulut pitun aggew ni meikkadwan bulan ey nakamma-ganan law hu puyek.

¹⁵⁻¹⁶ Et kan Apu Dios nan hi Noah ey “Dammutu law ni um-ehep kayun ahwam, yadda u-unggam niyadda ahwa da. ¹⁷ Ibukyat mudda animal niyadda sisit et mahlag ida et medakkel ida et maihinap ida eyad puyek.” ¹⁸ Et umhep hi Noah niyadda pamilyah tu. ¹⁹ Ey emin ida etan nambakbaklang ni animal, yadda kamandinallan niyadda kamangkinaddap, et yadda sisit ey immehep ida damad bapor e wada hakkeyey nan-uunnud ida etan ni keingnegh da.

Ya nan-appitan Noah nan hi Apu Dios

²⁰ Entanni ey nengapya hi Noah ni altar ni pan-appitan tun APU DIOS et umlan hanhakkey idan animal niya sisit ni kameibbilang ni malinih et iappit tun hi-gatu e giniheb tudda. ²¹ Ey inebulut

APU DIOS humman ni neiappit. Et kantud nemnem tuy “Eggak ali law iddusi hu puyek anin ni lawah hu nemnem niya kapehpehding idan tuu. Tep inamtak e neipalpu dedan ni keu-ungnga da ey hanniman elaw da. Eleggak ali law ippidwan lelbengen hu puyek ma-lat eleg mebahbah emin hu mategu. ²² Hedin mannenneng eya puyek e eleg mebahbah man wadallin ingganah tsimpuh ni pantenneman, wada ahiani, wada manginudan, ya siaggew, ya kawwalwal niya hileng.”

9

Ya impeamtan Apu Dios nan hi Noah

¹ Entanni et bendisyonan Apu Dios hi Noah niyadda u-ungnga tu et kantun hi-gaday “Kahlag kayu et medakkel kayu et bebleyan yun emin eya puyek. ² Emin hu animal, yadda kamangkinnaddap niya kamandinallan, yadda sisit niyadda mategud baybay ey tekkutan dakeyulli ey hi-gayulli kenamung ni pengippahdingan yun hi-gada. ³ Iddawat kudda emin huyyan hi-gayu et mansilbin kennen yu, heniddan kameitnem e indawat kun hi-gayu. ⁴ Nem entan tu ekan hu detag ni nanengtun wada kuheyaw tu, tep ya kuheyaw hu kad-an ni biyag. ⁵ Et humman hu, ya tuun umpatey ni edum tun tuu ey mekastigu. Ey ya linggeman ni animal ni umpatey ni tuu ey mahapul ni mettey. ⁶ Tep lintuk hu tuun henin hi-gak, et humman hu hedin wada tuun petteyen tu edum tun tuu ey petteyen yu dama. ⁷ Panhelag

kayu et medakkel kayu et bebleyan yun emin hu puyek.”

⁸ Entanni ey kan Apu Dios nan Noah et yadda u-ungnga tuy ⁹ “Ihhammad kun mekitbal ni hi-gayu niyaddalli helag yu, ¹⁰ anin idan animal, yadda sisit niyaddan emin hu mategun edum yun himmegep etan di bapor. ¹¹ Ey pannaud kun e-helen ni hi-gayu e eleg law melbengi eya puyek ma-lat eleg mebahbah emin hu mategu. ¹² Ya pengi-ang-angan yun umamnu eya inhel kun hi-gayu niyaddan emin hu mategu ey ¹³ weddaen ku sibbunglun di kulput di kabunyan et pengiang-angan yu niyaddalli helag yu e pannananeng kun ingganah hu nekitbalan kun hi-gayu. ¹⁴ Et hedin impaelik hu kulput di kabunyan et mewedda sibbunglun ¹⁵⁻¹⁶ ey nemnemen kulli humman ni nekitbalan kun hi-gayu niyaddan emin hu mategun wadad puyek e eggak law ippidwan peelli lebeng eyad puyek ma-lat eleg mebahbah ni emin hu mategu. ¹⁷ Em, humman pengi-immatunan yu etan ni nekitbalan kun emin ni mategu eyad puyek.”

Hi Noah niyadda u-ungnga tu

¹⁸ Yadda etan tellun u-ungngan Noah ni immehep di bapor ey hi Shem, hi Ham et hi Japet. Hi Ham hu aman Kanaan. ¹⁹ Huyyaddan tellun u-ungngan Noah hu nahlagan idan katuutuu eyad puyek.

²⁰ Hi amedan e hi Noah nemangulun nantanem ni grapes. ²¹ Hakey ni aggew ey nebuteng ni meinum ni kinapya tun grapes. Et mambelad ni neugip di a-abbung tun tuldah. ²² Hi Ham e

aman Kanaan ey inang-ang tu ametu e hi Noah ni nambelad et tu ehelen idan agitu e di Shem nan Japet. ²³ Et umladdan wangal et iwa-ngal dad pahhannan da et dekugen da hi ameda ey daka panhinunnay ni limmaw di kad-an tu et egahen da etan wangal et mawengalan hi ameda e eleg da i-ang-ang ni hi-gatu. ²⁴⁻²⁵ Yan binengunan Noah ni na-kalan ni buteng tu ey neamtaan tu hu impahding Ham e udidyan ni u-ungnga tu. Et kantuy

“Ya idut idan helag Ham ey hi-gadalli bega-en idan helag di Shem nan Japet. ²⁶ Nakka iddasal ni AP-APU e Dios ku e bendisyonan tu hi Shem. Ey pambalin tudda helag Ham ni bega-en idallin helag Shem. ²⁷ Ey nakka iddasal e bendisyonan Apu Dios hi Japet et mambalin ni mahkang hu puyek tu ey mei-dum idallin helag Shem. Ey mambalin idalli helag Ham ni bega-en damaddan helag Japet.”

²⁸ Hi Noah ey nambiyag ni telunggatut et neliman toon ni negibbuhan ni nalbengan ni puyek ²⁹ et ya bilang emin ni toon tu et han matey ey heyam ni gatut et nelima.

10

Ya helag idan u-ungngan Noah

¹ Huyyadda helag Shem, hi Ham et hi Japet e u-ungngaddan Noah. Dakel hu u-ungnga dan negibbuhan ni lebeng. ² Yadda helag Japet ey hi Gomer, hi Magog, hi Madai, hi Jaban, hi Tubal, hi Meshek, et hi Tiras. ³ Yadda helag Gomer ey

hi Askenas, hi Ripat, et hi Togalmah. ⁴ Yadda helag Jaban ey nampambebley idad Elishah, yad Tarsis, * yad Kittim † niyad Rhodes. ⁵ Yadda helag Japet hu ammed idan tutu-un nampambebley di nangkeihnup niya nangkeigawwad baybay. Huyyaddan helag Japet ey nan-appiappil hu nambebleyan da niya nambakbaklang hu ehel da.

⁶ Yadda helag Ham ey hi Kush, hi Misraim‡, hi Put § et hi Kanaan. ⁷ Yadda helag Kush ey yadda nambebley di Seba, yad Habilah, yad Sabtah, yad Raamah niyad Sabtekah. Yadda helag Raamah ey yadda nambebley di Seba niyad Dedan. ⁸ Ya hakey ni helag Kush ey hi Nimrod e nambalin ni ap-apuddan kamekiggubat. Hi-gatu hu nemangulun nengenapput ni nekigubagubatan tud kebebbebley ⁹ niya hi-gatu kelalla-ingan ni mandedweng tep kabaddangin APU DIOS. Et humman hu, hin-addum ni kan idan tuud edum day “Heni kan Nimrod e nakallaing ni mandedweng.” ¹⁰ Yadda bebley ni nan-apapuan tu ey yad Babilon*, yad Erek, yad Akkad niyad Kalneh, e huyyadda bebley di Babilonia†. ¹¹ Entanni ey limmaw hi Nimrod di Assyria et behwaten tu bebley di Nineveh, ya Rehobot-Ir, ya Kalah ¹² niya Resen e bebley ni nambattanan ni Nineveh niya Kalah e et-eteng ni bebley.

* **10:4** 10:4 Ya Tarsis ey bebley di Spain. † **10:4** 10:4 Ya hakey ni ngadan tu ey Cyprus. ‡ **10:6** 10:6 Ya hakey ni ngadan tu ey Egypt. § **10:6** 10:6 Ya hakey ni ngadan tu ey Libya. * **10:10** 10:10 Ya hakey ni ngadan tu ey Babel. † **10:10** 10:10 Ya hakey ni ngadan tu ey Shinar.

¹³ Hi Misraim hu nahlagan idan nambebley di Lidia, yad Anam, yad Lehab, yad Naptuh, ¹⁴ yad Patrus, yad Kasluh, niyad Crete e nahlagan idan Pilistin.

¹⁵ Yadda helag Kanaan ey hi Sidon e pengulwan et han hi Het. ¹⁶⁻¹⁸ Newadadda edum ni u-ungngan Kanaan et humman idan u-ungnga tu nahlagan idan Jebusite, yadda Amorite, yadda Girgashite, yadda Hibite, yadda Arkite, yadda Sinite, yadda Arbadite, yadda Semarite niyadda Hamatite. Huyyaddan helag Kanaan ey neihinap ida. ¹⁹ Ya pappeg ni nambebleyan da ey neipalpud Sidon ingganah di Gerar e neihnup di Gaza. Nei-dum pay hu Sodom, Gomorrah, Admah niya Seboim ni neihnup di Lasha. ²⁰ Huyyadda hu helag Ham ni neihinap di kebebbebley e nambakbaklang hu ehel da.

²¹ Hi Shem e neihnedan nan Japet hu nahlagan idan helag Eber. ²² Yadda helag Shem ey hi Elam, hi Assur, hi Alpaksad, hi Lud et hi Aram. ²³ Yadda helag Aram ey hi Us, hi Hul, hi Gether et hi Meshek. ²⁴ Nahlag hi Alpaksad et wada hi Selah e aman Eber. ²⁵ Hi Eber ey dewwa u-ungnga tu: hi Peleg hu ngadan ni hakey tep yan nunman ni ketaggu tu negenadwaan ni tutu-ud puyek. Hi Joktan hu ngadan agitu. ²⁶ Hi Joktan hu nahlagan idan tutu-un nambebley di Almodad, yad Selep, yad Hasarmabet, yad Jerah, ²⁷ yad Hadoram, yad Usal, yad Diklah, ²⁸ yad Obal, yad Abimael, yad Seba, ²⁹ yad Ophir, yad Habilah niyad Jobab. Huyyaddan emin hu nahlag nan hi Joktan. ³⁰ Ya nambebleyan da ey neipalpud Mesha ingganah di Sephar e duntuduntug ni bebley di appit ni

kasimmilin aggew. ³¹ Huyyaddan helag Shem ey neihinap idad dakel ni bebley ey nambakbaklang ehel da.

³² Huyyaddan emin hu nahlagan idan uungngan Noah neipalpun negibbuhan ni nalbengan ni puyek. Neihinap idad kebebbley eyad puyek meippuun di nahlagan da.

11

Ya newadaan ni nambakbaklang ni ehel

¹ Yan laputu ey hakey ni ebuh hu ehel ni tuu. ² Nem entanni et ida kamangedakkel ey limmaw idad appit ni kasimmilin aggew, ey dinteng da nedeklan ni puyek di Babilonia, et mambebley idadman. ³⁻⁴ Et wada hakkeyey kanday “Mengapya itsun et-eteng ni bebley tayu. Ey behwatan tayu et-eteng niya eta-gey ni binattun baley et datengen tu kabunyan et mandingngel itsu niya eleg itsu mawehit eyad puyek.” Et ilepu dan mengapya.

⁵ Entanni ey immali APU DIOS et tu ang-angen hu daka pangkapyaan bebley niya etan eta-gey ni baley. ⁶ Ey kantuy “Huyyaddan tuu ey hakey ida niya hakey hu ehel da. Huyya keilleppuan ni pengippahdingan dan pinhed da. Et dammutun emin ali law hu pinpinhed dan pehding ey pehding da. ⁷ Itsuy, keleh beng itsu et tayu pambakbaklang hu ehel da ma-lat eleg ida manhin-aawat!”

⁸ Et iwehit APU DIOS idad puyek et isiked dan mengapya etan ni daka pangkapyaan bebley.

⁹ Ya impangngadan dan nunman ni bebley ey

Babel tep yadman nenimengan APU DIOS ni hi-gada e impambakbaklang tu ehel da et iwehit tudda eyad ta-pew ni puyek.

¹⁰ Huyyadda helag Shem. Yan eman ni nelabah hu dewwan toon neipalpun negibbuan ni nalbengan ni puyek, eman ni hanggatut hu toon Shem ey nahlag et wada hi Arpachshad.

¹¹ Nambiyag pay ni liman gatut ni toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

¹² Nantoon hi Alpaksad ni telumpulut lima ey nahlag et wada hi Selah. ¹³ Nambiyag pay ni epat ni gatut et tellun toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

¹⁴ Nantoon hi Selah ni telumpulu ey nahlag et wada hi Eber. ¹⁵ Nambiyag pay ni epat ni gatut et tellun toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

¹⁶ Nantoon hi Eber ni telumpulut epat ey nahlag et wada hi Peleg. ¹⁷ Nambiyag pay ni epat ni gatut et telumpulun toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

¹⁸ Nantoon hi Peleg ni telumpulu ey nahlag et wada hi Reu. ¹⁹ Nambiyag pay ni dewanggatut et heyam ni toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

²⁰ Nantoon hi Reu ni telumpulut dewwa ey nahlag et wada hi Serug. ²¹ Nambiyag pay ni dewanggatut et pitun toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

²² Nantoon hi Serug ni telumpulu ey nahlag et wada hi Nahor. ²³ Nambiyag pay ni dewanggatut ni toon et wadadda pay edum ni u-ungnga tu.

²⁴ Nantoon hi Nahor ni dewampulut heyam ey nahlag et wada hi Terah. ²⁵ Nambiyag pay

ni hanggatut et hampulut heyam ni toon et wadadda edum ni u-ungnga tu.

²⁶ Nantoon hi Terah ni nepitu ey nahlag et wadadda u-ungnga tu e hi Abram, hi Nahor et hi Haran.

Yadda helag Terah

²⁷ Huyyadda helag Terah e amad Abram, hi Nahor et hi Haran. Nahlag hi Haran et wada hi Lot. ²⁸ Hi Haran ey netey di bebley dad Ur di Babilonia ey nanengtun mategu hi ametu e hi Terah. ²⁹ Hi Abram ey inahwa tu hi Sarai. Hi Nahor ey inahwa tu hi Milkah e u-ungngan Haran. Wada agin Milkah ni bii e hi Iskah. ³⁰ Hi Sarai ey nebasi et endi u-ungnga tu.

³¹ Hi Terah ey ingkuyug tu hi Abram e u-ungnga tu, hi Lot e inap-apu tu e u-ungngan Haran, hi Sarai e ahwan Abram et hi-yanen da hu Ur di Babilonia et lumaw idad Kanaan. Nem nanda-guh idad Haran et mambebley idadman. ³² Et yadman neteyyan Terah eman ni dewang-gatut et lima toon tu.

12

Ya linawwan di Abram di Kanaan (Acts 7:2-3; Hebrews 11:8)

¹ Yan eman ni eleg da ni peni-yanan ni Babilonia ey kan APU DIOS nan Abram ey “Hi-yan mu bebley mu, yadda aaggim, niyadda pamilyah amam et lumaw ka etan di bebley ni ittuduk ni hi-gam. ² Iddawtan dakan dakel ni helag mu et mandingngel kayu. Bendisyonan daka et man-ama ngadan mu, ey mebendisyonan edum ni

tuu gapuh ni hi-gam. ³ Bendisyonan kudda etan memendisyon ni hi-gam, nem iddutan kudda mengiddut ni hi-gam ey bendisyonan kulli emin hu tuu eyad puyek gapuh ni hi-gam.” *

⁴ Et hi-yanen Abram hu bebley tu et lumaw di nengitu-dakan APU DIOS e ingkuyug tu hi Lot. Nepitu et lima toon Abram ni neni-yanan tun Haran. ⁵ Ingkuyug tu hi Sarai e ahwatu, hi Lot e pengungngaan tu, yaddan emin hu limmu tu niyadda bega-en tun illa tud Haran, et lumaw idad Kanaan.

Yan dintengan dad Kanaan, ⁶ ey nanglaw ida ingganah ni dinteng da hakey ni bebley e neihnup di Sekem et kumapyaddan kampu dad kad-an ni oak e keyew di Moreh. Huyyan bebley ey nambebleyan idan helag Kanaan ni nunman ni tsimpuh. ⁷ Ey nampeang-ang hi APU DIOS nan Abram et kantuy “Huyya hu iddawat kuddan helag mun pambebleyan da.” Et mengapya hi Abram ni pan-appitan tun APU DIOS. †

⁸ Entanni ey hini-yan da mewan humman ni bebley et manpalaw ida etan di duntuduntug ni bebley et mangkampuddad nambattanan ni Bethel di appit ni kakelinnugin aggew niyad Ai di appit ni kasimmilin aggew. Et kumapya mewan hi Abram ni pan-appitan et dayawen tu hi APU DIOS. ⁹ Nem eleg mannaneng diman. Nan-etaetan idan nanha-adan da ey nampalaw idad Negeb.

Ya nanha-adan di Abram di Egypt

* **12:3** 12:3 Genesis 18:18, 22:18, 26:4, 28:14, Acts 3:25, Galatians 3:8 † **12:7** 12:7 Acts 7:5, Galatians 3:16

¹⁰ Entanni ey wada nemahhig ni bisil di Kanaan et lumaw di Abram di Egypt et ida makibebley nidman. ¹¹ Yan eman ni daka penettengid Egypt, ey kantun ahwatuy “Hi-gam e Sarai ey kat-agu ka. ¹² Et hedin ang-angen dakaddan tuudya ey panna-ud da e han-ahwa ita et petteyen da-ak ma-lat al-en daka. ¹³ Et humman hu, ehel mu e agi daka ma-lat eleg da-ak pateyen, nem kayyaggud hu pehding dan hi-gak gapuh ni hi-gam.”

¹⁴ Et yan dintengan dad Egypt, ey tu-wangun katettebaladdan tuudman hu kakinat-agun Sarai. ¹⁵ Entanni ey inang-ang idan opisyal diman, et da ehelen ni patul da. Et ilaw da hi Sarai di baley tu. ¹⁶ Et gapuh nan Sarai ey indawtan etan ni patul hi Abram idan kalneroh, gelding, baka, kamel, kebayyu, et yadda laki niyadda biin bega-en da.

¹⁷ Nem impandegheh nan APU DIOS etan patul niyadda wadad baley tu tep ya nengal-an tun Sarai. ¹⁸ Et paeyag etan ni patul hi Abram et kantuy “Kele mu impahding huyyan hi-gak? Kele eleg mu ehelen e ahwam hi Sarai? ¹⁹ Kele kammuy agim hi Sarai et innang ni ahwaen ku? Awit mu et manglaw kayu!” ²⁰ Et mandalen etan ni patul ida tuu tu, et pea-allaw dad Abram, hi Sarai e ahwatu niyadda emin hu wadan hi-gada di diman e bebley da.

13

Ya nan-appilan di Abram nan hi Lot

¹ Hini-yan Abram hu Egypt et mambangngad di Negeb di Kanaan e ingkuyug tu ahwatu, hi Lot niyaddan emin hu wadan hi-gada. ² Kedangyan ni peteg hi Abram. Dakel hu balituk tu, ya pihhuh tu niyadda animal tu, henin kalneroh, gelding niya baka. ³⁻⁴ Nangnanglaw ida et dumteng idad Bethel e nangkampuan da lan nunman di nambattanan ni Bethel niya Ai e yadman la hu nengapyaan tun pan-appitan. Yan nunman ni dintengan da ey dineyaw tu hi APU DIOS.

⁵ Hi Lot ey kedangyan dama e dakel hu kalneroh tu, ya baketu, ya gelding tu niyadda bega-en tu. ⁶ Et humman hu, kulang law hu pampattulan da tep dakel ni peteg hu halun dan Abram. ⁷ Ey humman kaumhulun ni k-pambabakaliddan daka pampattul. Yan nunman ey naneng tudda Kanaanite niyadda Perisite ni nambebley diman.

⁸ Et kan Abram nan hi Lot ey “Beken ni kayyaggud hu ita mambekkal, anin idan taka pampattul, tep han-ama ita. ⁹ Ya kayyaggud ey man-appil ita haggud mahkang eya puyek. Pilim hu pinhed mun panha-adan et lumaw kayudman ma-lat man-appil ita. Ya etan eleg mu pillia, ey yadman hu panha-adak.”

¹⁰ Et man-ang-ang-ang hi Lot ey ya etan nedeklan ni puyek e Jordan ingganah di Soar hu pinili tu e kamedennumin emin. Huyyan pintek Lot ey heni etan ni leguntan APU DIOS e Eden niya wada dama neiingngehan tud Egypt. Neipahding huyya et han bahbahan APU DIOS hu Sodom et ya Gomora. ¹¹ Humman hu pinilin

nan Lot et lumaw diman e appit ni kasimmilin aggew. Humman hu impahding dan nan-appil. ¹² Et mambebley hi Abram di Kanaan. Nem hi Lot ey nekibebley di nedeklan ni neihnup di Sodom. ¹³ Yadda tutu-udman ey lawah ida niya nemahhig hu liwat dan APU DIOS.

Ya linawwan di Abram di Hebron

¹⁴ Yan eman ni nan-appilan di Abram nan Lot, ey kan APU DIOS nan Abram ey “Pan-ang-ang-ang kad nanlinikweh ingganah di pappeg ni han-ang-ang mu. ¹⁵ Tep emin eya muka ang-ang-anga ey iddawat kun hi-gam niyaddalli helag mu et hi-gayulli hu kan puyek ni inggana. *

¹⁶ Ey iddawtan dakallin dakel ni helag mun eleg mebillang e henin kadinakkal ni dep-ul.

¹⁷ Lakkay et mu ang-angen ni emin hu pappeg eyan puyek ni iddawat kun hi-gam.” ¹⁸ Et ialdan Abram hu kampu tud kad-an idan keyew ni oak di Mamre di Hebron. Ey nengapyan pan-appitan tun APU DIOS diman.

14

Ya nengihwangan Abram nan hi Lot

¹ Entanni ey wada gubat tep yadda etan epat ni patul e hi Amraphel di Babilon, hi Ariok di Ellasar, hi Kedorlaomer di Elam et hi Tidal di Goyim. ² Ginubat dadda etan liman patul e hi Bera di Sodom, hi Birsa di Gomorrah, hi Sinab di Admah, hi Semeber di Seboim et ya etan patul di Bela e Soar hu hakey ni ngadan tu.

³ Humman idan liman patul ey impan-aaddum

* **13:15** 13:15 Acts 7:5, Galatians 3:16

dadda sindalu dad etan di Nedeklandi Siddim e neihnup di Netey ni Baybay.

⁴ Yan hampulut dewwan toon ey hi Kedorlaomer hu ap-apu da, nem yan meikkeppulut tellun toon ey nginhay da law. ⁵ Nem yan meikkahampulut epat ni toon ey inemung nan Kedorlaomer hu sindalu tu niyadda sindalun edum tun patul, et gubaten dadda humman ni nanggehay ni nampambebley di Repaim di Asterot Karnaim, yadda Susim di Ham, yadda helag Emim di Saveh Kiriathaim ⁶ niyadda Horite di duntuduntug di Seir. Et pampedugen dadda ingganah di El Paran e neihnup di eleg mebebleyi. ⁷ Et mambanggad idad En Mispat e ya ngadan tu law ey Kades, et gubaten dadda iAmalek niyadda Amorite ni nambebley di Hasason Tamal et apputen dadda.

⁸⁻⁹ Entanni ey yadda etan liman patul di Sodom, yad Gomorrah, yad Admah, yad Seboim, niyad Bela, e Soar hu hakey ni ngadan tu, ey impan-aaddum da sindalu da et ida mambetak di Nedeklan e Siddim et gubaten dadman hi Kedorlaomer niyadda edum tun tellun patul. ¹⁰ Nem yadman ey dakel hu edallem ni bitu. Et umbesik ida-et hu sindalun patul di Sodom niyad Gomorrah, ey nakna edum ni higadadman. Nem yadda etan tellun edum dan patul ey bimmesik idad duduntug. ¹¹ Yadda etan epat ni patul ni nengapput ey nan-ala dan emin hu wadad Sodom niyad Gomorrah, anin idan kennen et handa hi-yana humman idan bebley.

¹² Anin hi Lot e pengungngaan nan hi Abram et impeki-la da, yadda halun tu niyaddan emin

hu wadan hi-gatu. ¹³ Nem wada etan hakey ni tuun bimmesik, et tu idaddatteng nan Abram e Hebrew ni nangkampud neihnup idad keyew ni oak nan Mamre e Amorite. Hi Mamre niyadda agi tu e di Eskol nan hi Aner ey gayyum idan Abram. ¹⁴ Yan nangngelan nan Abram e impeki-laddan etan ni epat ni patul hi Lot, e pengungngaan tu, ey inemung tudda tuu tun dammutun mekiggubbat, e telunggatut et hampulut walu idan emin, et unuden dadda ingganah di Dan. ¹⁵ Dimmateng idadman et genedwaen Abram hu tuu tu. Et yan nunman ni hileng ey ginubat dadda humman ni patul e pindug dadda ingganah di Hobah e indalan dad Damascus. ¹⁶ Et bangngaden tun emin hu imbesik da, anin hi Lot e pengungngaan tu, yadda limmu tu, yadda edum ni tuu niyadda bibi-in imbesik da.

*Ya nemendisyonan Melkisedek nan hi Abram
(Hebrews 7:1-10)*

¹⁷ Yan nambangngadan nan Abram ni nengap-putan tun Kedorlaomer, et yadda edum tun patul ey immali patul di Sodom et tu dammuen hi Abram di Nedeklandi Sabeh e Bebley ni Patul. ¹⁸ Anin ni hi Melkisedek e patul di Salem e padin Apu Dios e Keta-ta-geyyan ey inlaw tu sinapay niya meinum. ¹⁹ Et bendisyonan tu hi Abram e kantuy “Abram, iddawat Apu Dios e Keta-ta-geyyan niya nanletun kabunyan niya puyek hu panyaggudan mu. * ²⁰ Medeyyaw hi Apu Dios e nemaddang ni hi-gam et mengapput ka.”

* **14:19** 14:19 Hebrews 7:1

Et idwat nan Abram nan hi Melkasidek hu kapulun emin ni inapput dad nekigubatan tu. ²¹ Entanni ey kan etan ni patul di Sodom nan hi Abram ey “Anin alam hu hipan binangngad mun imbesik da, nem pebangngad mun hi-gak ida tuuk.” ²² Nem kan Abram ey “Eleg, tep insapatah kun AP-APU e Dios e Keta-ta-geyyan niya nanletun kabunyan niya puyek ²³ e endi nak ellan ni hipan hi-gayu, anin ni bedbed ni patut yu winu sinulid ma-lat eleg muli penghel ey kimmedangyan hi Abram tep ya indawat kun hi-gatu. ²⁴ Yan ebuh hu kinan middan sindaluk ni an nekigubat hu eggak beyyadin hi-gayu. Nem idwat mu hu bingay eyaddan gayyum kun bimmaddang ni hi-gak e hi Aner, hi Eskol et hi Mamre.”

15

Ya inhelan APU DIOS nan hi Abram

¹ Entanni ey nampeang-ang hi APU DIOS nan hi Abram di i-innep tu et kantuy “Abram, entan takut mu yaggud baddangan daka tep hi-gak hu heni panhappiyaw mu niya iddawtan dakan panyaggudam.” ²⁻³ Nem hinumang nan Abram e kantuy “APU DIOS e Eta-gey ni peteg, anin ni ippahding mudda huttan et endi damengu silbitu tep endi u-ungngak ni pengippebeltan kuddan wadan hi-gak. Ebuh etan bega-en ku e hi Elieser e iDamascus hu dammutun memeltan ni kinedangyan ku.”

⁴ Ey kan APU DIOS ni hi-gatuy “Beken hi Elieser e bega-en mu memeltan ni binaknang mu tep yalli u-ungngam.” ⁵ Et ipengulun APU

Dios hi Abram di dallin et kantuy “Itengaw mud kabunyan et bilangen mudda bittuwen hedini hambalang mu. Tep henin nunman ali kadinakkel ni helag mu e eleg mebillang.” *

⁶ Ey kinulug nan Abram hu inhel APU DIOS, et humman ni nengulugan tu hu gaputun nengibilangan APU DIOS ni hi-gatun kayyaggud. †

⁷ Kan mewan APU DIOS ni hi-gatuy “Hi-gak hi APU DIOS e nengipea-allaw ni hi-gam etan di bebley di Ur di Babilonia ma-lat idwat kun hi-gam huyyan puyek ni pampuyyek mun ingganah.”

⁸ Ey kan Abram ey “APU DIOS e Eta-gey ni peteg, hipa pengamtaak e makulug ni pampuyyek ku huyya?” ⁹ Kan APU DIOS ni hi-gatuy “Ka alan baka et ya labah ni gelding niya lakkitun kalneroh e hantetlu toon da. Ey ala kan hakey ni paluma niya hakey ni balug.”

¹⁰ Et an alen Abram humman idan imbagan Apu Dios ni hi-gatu, e impandewa tun ginedged, et iyayyaggud tu mewan ni hinandedwan inha-ad e impantatakdul tu. Nem yadda etan sisit ey eleg tu gedwaen. ¹¹ Entanni ey netapngan ida etan sisit ni kamengngan ni netey ni animal, nem inebul tudda.

¹² Ey yan kamangkelinnug aggew ey naka-uyeng hi Abram, ey wada heni engeenget niya anggetakkut ni inang-ang tu. ¹³ Ey immehel hi APU DIOS e kantun Abram ey “Yallin edum ni aggew ey mekibbebley idalli helag mud edum ni bebley. Mambalin idallin himbut diman ni

* **15:5** 15:5 Romans 4:18, Hebrews 11:12 † **15:6** 15:6 Romans 4:3, 9, 22-23, ya Galatians 3:6, niya James 2:23

epat ni gatut ni toon et panhelheltapen daddalli. † 14 Nem kastiguen kuddalli mengihhambut ni hi-gada. Ey yallin peni-yanan dan nunman ni bebley ey ellan dalli kinedangyan idan tuudman. 15 Hi-gam ey meka-a-amma kalli et han ka matey, niya melinggep ali ketteyyan mu. 16 Yadalli meikka-pat ni helag mu hu mambangngad eyad bebley. Yan nunman ali ey ihhi-met idan Amorite hu kalinawah da et kastiguen kudda.”

17 Yan nelinugan ni aggew et ma-nget, ey inang-ang nan Abram hu kaman-aahuk ni banga niya apuy ni kamantetebbel ni nelabah di nambattanan ida etan ni in-appit tun detag ni hinandedwa tun inha-ad. 18-21 Et yan nunman ey kan APU DIOS nan hi Abram ey “Iddawat kud-dallin helag mu eya puyek meippalpud pappeg ni Egypt ingganah di Wangwang e Euphrates e nambebleyan idan Kenite, yadda Kenissite, yadda Kadmonite, yadda Hittite, yadda Perissite, yadda Repaite, yadda Amorite, yadda Kanaanite, yadda Gergashite, niyadda Jebusite.”

16

Ya neiungngaan Ismael

1 Hi Sarai e ahwan Abram ey nebasi et endi u-ungnga tu. Nem wada hi Hagar e bega-en tun iEgypt. 2-3 Et kantun Abram ey “Anin ew ni iulig mu eya bega-en ku tep ay eleg i-abulut APU DIOS ni nak man-ungnga, et yalli u-ungnga yu hu pan-ungngak.” Ey inebulut Abram. Neipahding huyya eman ni nelabah hu hampulun toon ni

† 15:13 15:13 Acts 7:6-7

nanha-adan dad Kanaan. ⁴ In-ulig Abram hi Hagar et mambutsug.

Yan nengamtaan Hagar e nambutsug ey nemahhig hu tuka pemippihul nan Sarai. ⁵ Et kan Sarai nan Abram ey “Bahul mu hu tuwak kapemippihulin bega-en ku. Ma-nu tep in-abulut ku e i-ulig mu, nem neipalpun nambutsugan tu ey tuwak kapippihula. Hamban anhan ang-angen APU DIOS hedin hipan hi-gatan dewwa hu neiptek, hi-gam winu hi-gak.” ⁶ Kan Abram ey “Hi-gam hu kan bega-en ni hi-gatu et ngenamung hu pehding mun hi-gatu.” Et nemahhig hu kapehding Sarai nan Hagar et tuka panlelehiani et lektattuy bimmesik.

⁷ Entanni ey dinteng etan ni anghel APU DIOS hi Hagar etan di hebwak etan di eleg mebebleyi di gilig ni dalan ni mampellaw di Sur. ⁸ Kan nunman ni anghel ey “Hagar e bega-en Sarai, kele wada kadya? Attu nalpuam niya attu lawwam?” Kan Hagar ey “Bimmesikkak e hiniyan ku hi Sarai e kan bega-en ni hi-gak.” ⁹ Ey kan etan ni anghel ni hi-gatuy “Pambangngad kan hi-gatu et hi-gam hu mannenneng ni bega-en tu. ¹⁰ Iddawtan dakan dakel ni helag mu e eleg mebillang. ¹¹ Huttan ni imbutsug mu ey laki. Ya panggeddan mullin hi-gatu ey Ismael tep dingngel APU DIOS hu nampehemmehemmekan mun hi-gatu. ¹² Huttan alin u-ungngam ey heni ma-lem ni kebayyu. Anggebe-hel tullin emin tuu ey anggebe-hel dalli dama. Ey eleg tullu pinhed ni mekibbebley idan agitu.”

¹³ Kan Hagar di nemnem tuy “Kaw makulug ni

inang-ang ku hi Apu Dios, ey nanengtun mateguak et e-ehhelen kulli meippanggep ni nunya?" Et kantuy "Hi-gam hu Dios ni kamenang-ang-ang ni hi-gak." ¹⁴ Et humman hu ya kapanggeddan idan tuu etan ni hebwak ey "Hebwak etan ni wadan ingganah ni kamenang-ang-ang ni hi-gak." Humman ni hebwak ey wadad nambatatan ni Kades niya Bered.

¹⁵ Et iungngan Hagar etan u-ungnga dan Abram et ngadnan Abram ni hi Ismael. ¹⁶ Ya toon Abram ni nunman ey newalut enem.

17

Ya pampekuggitan hu pengi-ang-angan ni nekitbalan APU DIOS idan Hebrew

¹ Yan nahyam et heyam hu toon Abram ey nampeang-ang mewan hi APU DIOS ni hi-gatu et kantuy "Hi-gak etan Dios e Kabaelan tun emin. U-unnud muwak et ya kayyaggud hu ipahding mun ingganah. ² Mekitballak ni hi-gam et pedakkel kulli helag mu." ³ Et manyuung hi Abram ni nanlispituh tun hi-gatu. Kan Apu Dios ni hi-gatu ey ⁴ "E-helen kun hi-gam e pan-emma dakallin dakel ni tuud kebebbebley. ⁵ Yan nunya ey hullulan ku ngadan mu et bekken law ni hi Abram nem hi Abraham, tep pambalin dakallin aman dakel ni tuud kebebbebley. * ⁶ Iddawtan dakallin dakel ni helag mu. Mampatul idalli edum ni hi-gada niya mampambebley idallid dakel ni bebley. ⁷ Pannananeng ku huyyan nekitbalan kun hi-gam niyadda helag mun edum

* **17:5** 17:5 Romans 4:17-18

ni aggew. † Niya mannananeng ni hi-gak hu Dios ni daydayawen mu niyadda helag mu. ⁸ Huyyan bebley e Kanaan ni nekibebleyan mu ey iddawat kun emin ni hi-gam niyaddalli helag mu ma-lat hi-gayu mengippuyyek ni ingganah, niya hi-gak ali hu Dios idan helag mu.

⁹⁻¹³ Mahapul ni mampekuggit ka, anin idan helag mu, ma-lat kei-ang-angan tu e pannananeng yu eya nekitbalan kun hi-gayu. Et humman hu, meippalpun nunya ey emin hu lakin helag mu, ey mahapul ni mekuggit idan meikkewwalun aggew ni neiungngaan da, anin idan i-ungngan bega-en yud baley yu niyadda himbut yun melpud edum ni bebley. Humman ni kekuggitan yu hu kei-ang-angan tu e mengmenglaw alin ingganah hu nekitbalan kun hi-gayu. ‡ ¹⁴ Ya etan lakin eleg makugit ey eleg meibbillang ni tuuk tep eleg tu u-unnuden huyyan inhel ku.”

¹⁵ Immehel mewan hi Apu Dios nan Abraham ey kantuy “Meippalpun nunya ey mehullulan law hu ngadan Sarai e ahwam, et hi Sarah law hu ngadan tu. ¹⁶ Bendisyonan ku et wadalli u-ungnga yu! Et hi Sarah hu pan-innallin dakel ni tuu et wadaddalli patul ni helag tu.”

¹⁷ Et dayawen nan Abraham hi Apu Dios. Nem kamangngi-ngi-ngi tep kantud nemnem tu ey “Kaw dammutu makkaw ni mewedda u-ungngak ey hanggatut law hu toon ku? Niya kaw an man-ungnga law hi Sarah ey nei-inna dama law e nahyam hu toon tu?” ¹⁸ Et kan Abraham

† **17:7** 17:7 Luke 1:55, Galatians 3:16 ‡ **17:9-13** 17:9-13 Acts 7:8

nan Apu Dios ey “Attu et hi Ismael kuma hu pengippeamnuam ni planuh mun hi-gakey?”

¹⁹ Nem kan Apu Dios ey “Eleg. Beken ni hi-gatu hu kangku. Man-ungngalli hi Sarah ni laki et ingngadnan mullin hi Isaac. Hi-gatu niyaddalli helag tu hu pengippeamnuan kun nekitbalan kun mannananeng ni ingganah.

²⁰ Dingngel ku hu imbagam ni panyaggudan Ismael. Et humman hu, bendisyonan ku daman dakel ni peteg ni helag tu. Hi-gatulli kehlagan ni hampulut dewwan aap-apu niya huyyaddan helag tu ey et-eteng ali hu pambebleyan da niya mandingngel idalli dama. ²¹ Nem hi Isaac e i-ungngallin Sarah ni balin tun hanneyan tsimpuh hu pengippeamnuan ku eyan nekitbalan ku.”

²² Negibbuh humman ni ung-ungbal da et hi-yanen Apu Dios hi Abraham.

²³ Yan nunman ni aggew ey inu-unnud nan Abraham hu inhel Apu Dios et kugiten tu hi Ismael e u-ungnga tu, yadda lalakkin kamanhad di baley tu niyadda lalakkin u-ungngaddan himbut tu. ²⁴ Nekugit dama hi Abraham e yan nunman ey nahyam et heyam hu toon tu ²⁵ ey hampulut tellu toon Ismael. ²⁶ Nandihhan idan han-aman nekugit ni nunman ni aggew, ²⁷ anin idan emin ni lalakkin bega-en tu.

18

Impeamtan APU DIOS e mehlag hi Abraham

¹ Wadan pinhakkey ni nandattek aggew e kamanyuyyuddung hi Abraham di habyen ni a-abbung tu ey nampeang-ang hi APU DIOS ni hingatun etan di wada keyew di Mamre. ² In-ang-ang tu, ey wada tellun lakin kaman-eh-ehneng et lumaw et manyuung ni panlispituh tun higa. * ³⁻⁴ Et kantuy “Apuk ida, hedin kayyaggud yuka pannemnem ni hi-gak, panda-guh kayu ni anhan et man-iyatu kayu eyad hengeg ni keyew et nak ali umlan danum ni pengullah yun heli yu. ⁵ Pandammuan tun pandaddanan kun kennen yu ma-lat wada ikkelmeg yu lad dalan.” Ey kanday “Ku anin tep.”

⁶ Impapuut Abraham ni himmegep et kantun Sarah ey “Ganuim et umla ka etan ni kakkayyaggud ni alinah et menginkakapya kan sinapay.” ⁷ Et papuut tu mewan ni limmaw di halun tu et an gumuyud ni mateban kilaw ni baka et degdegen tu hakey ni bega-en tun memalsi. ⁸ Nelutun emin et umlan gatas niyadda edum ni kennen et tu imangdad ni kennen idan nunman ni tuudman. Ida kamammangngan ey kaman-eh-ehneng hi Abraham di hengeg idan keyew diman.

⁹ Entanni ey kanday “Attu hi Sarah e ahwamey?” Kan Abraham ey “Immen di bawang.”

¹⁰ Kan APU DIOS ey “Um-ali-ak ali mewan ni balin tun hanneyan tsimpuh et yan nunman ey wadalli law u-ungngan Sarah e ahwam.” †

Wada hi Sarah di habyen ni kampu di dingkugngan Abraham et dingngel tu humman ni ung-

* **18:2** 18:2 Hebrews 13:2 † **18:10** 18:10 Romans 9:9

ungbal da. ¹¹ Ey gapu tep nea-amma law hi Abraham niya nei-inna dama hi Sarah et nepappeg law hu kamelpud annel tu, ¹² ey kamangngi-ngi-ngi hi Sarah e kantud nemnem tuy “Innanu makkaw ni nak pan-ungnga ey nei-inna-ak law niya nea-amma ahwak?”

¹³ Et kan APU DIOS nan Abraham ey “Kele kamangngi-ngi-ngi hi Sarah? Kele kantuy ‘Kaw dammutun man-ungnga hu biin nei-inna, e henin hi-gak?’ ¹⁴ Kaw wada eleg kabaelin APU DIOS? ‡ Yallin pambangngadan kun kelebhan ni heyam ni bulan ey man-ungnga hi Sarah ni laki.” ¹⁵ Simmakut hi Sarah et iheut tu e kantuy “Eleggak ngumi-ngi.” Nem kan APU DIOS ey “Tam em, ngimmi-ngi ka.”

¹⁶ Negibbuh humman ni nan-ungbalan da et han ida lumaw di lawwan da. Nekilaw hi Abraham ni hi-gada ingganah etan di kameuhdungu hu Sodom. ¹⁷ Kan APU DIOS di nemnem tuy “Heballi peamtak nan Abraham hu ninemnem kun pehding ku ¹⁸ tep yaddalli helag tu mam-balin ni et-eteng ni bebley niya mandingngel idalli. Ey gapuh ni hi-gatu ey bendisyon kuddan tutu-u eyad puyek. § ¹⁹ Hi-gatu pinilik ni menug-gun idan helag tun mengu-unnud ni hi-gak niya mengippahding ni kayyaggud niya limpiyuh malat ipahding kullin emin hu insapatah kun hi-gada.”

²⁰ Et kan APU DIOS nan Abraham ey “Dingngel ku e yadda tuud Sodom niyad Gomora ey lawah

‡ **18:14** 18:14 Matthew 19:26, Luke 1:37, 18:27, Mark 10:27

§ **18:18** 18:18 Galatians 3:8

ni peteg hu daka pehpehding. ²¹ Et humman hu, mahapul ni umlawwak et nak ang-angen hedin makulug.”

²² Yadda etan dewwan laki ey intuluy dan limmaw di Sodom. Nem ya etan katlu da e hi APU DIOS ey nanha-ad ni nekemtang et mekihumangan nan Abraham.

Ya nekihumanganan Abraham nan hi APU DIOS meippanggep idan tuud Sodom

²³ Kan Abraham nan APU DIOS ey “Kaw endien mudda tu-wangun emin hu tutu-ud Sodom e illagat mudda hu kayyaggud? ²⁴ Inna-nu hedin wadadda neliman tuun kayyaggud hu daka pehpehding, kaw bahbahren mu humman ni bebley winu eleg, ma-lat meihwang ida etan kayyaggud ni tuu? ²⁵ Hi-gam ni huwet emin ni tuud puyek ey limpiyuh ka. Et humman hu, amtak e eleg mu illagat ida kayyaggud ni tuun pemahbahan muddan lawah ni tuu.” ²⁶ Ey kan APU DIOS ey “Hedin wadadda hu neliman kayyaggud ni tuu, ey eleggak bahbaha humman ni bebley.”

²⁷ Immehel mewan hi Abraham ey kantuy “Apu, pesinsahi muwak anhan tep ay endi egen kun mengibbeggan hi-gam ni nunya tep endi-et lebbeng kun um-ehel tep tuu-ak ni ebuh.

²⁸ Nem inna-nu hedin na-pat et liman ebuh hu kayyaggud ni tuudman, kaw bahbahren mu tep kulang ni lima?” Ey kan APU DIOS ey “Eleggak bahbaha humman ni bebley hedin wada na-pat et liman kayyaggud ni tuudman.”

²⁹ Immehel mewan hi Abraham ey kantuy “Inna-nu hedin na-pat idan ebuh?” Hinumang

nan APU DIOS e kantuy “Eleggak bahbaha anin ni na-pat idan ebuh.” ³⁰ Kan Abraham ey “Apu, entan anhan bunget mu tep wada pay ibbagak. Inna-nu hedin telumpulun ebuh hu kayyaggud ni tuudman?” Hinumang APU DIOS e kantuy “Eleggak bahbaha hedin wadadda telumpulu.”

³¹ Et kan Abraham ey “Apu, pesinsahim anhan hu tuled kun mengibeggaddan nunyan hi-gam. Inna-nu hedin dewampuluddan ebuh?” Ey hinumang mewan Apu Dios e kantuy “Eleggak bahbaha humman ni bebley anin ni dewampulun ebuh hu kayyaggud ni tuudman.” ³² Kan mewan Abraham ey “Apu, entan anhan bunget mu, huyya law hu manggillig ni ibbagak. Inna-nu hedin hampulun ebuh hu kayyaggud ni tuudman?” Kan Apu Dios ey “Eleggak bahbaha anin ni hampulun ebuh hu kayyaddud diman.”

³³ Negibbuh humman ni ung-ungbal da et manglaw hi APU DIOS di lawwan tu. Et umenamut dama hi Abraham di baley tu.

19

Ya kalinawah idan tuud Sodom

¹ Kamangkehilleng ni nunman ey dimmateng ida humman ni dewwan anghel di Sodom. Hi Lot e kamanyuyyuddung etan di eheb nunman ni bebley ey inang-ang tudda et tu dammuen ida et nanyuung ni nanlispituh tun hi-gada. ² Kantuy “Hi-gayuddan apuk, ikeyuy et lumaw itsud baley et ulahan yu heli yu. Ey mandedya itsu et han kayu humelaman ni kabbuhhan di lawwan yu.” Nem kanday “Anin ni linggeman

hu keuggipan midya.” ³ Nem impapilit Lot et makilaw idad baley tu. Indaddanan tuddan kennen niya sinapay ni eleg mekamdugan ni kamengippalbag et mangan ida.

⁴ Eleg ida pay maugip humman idan mangilin Lot ey hinelikub idan emin ni lalakkidman, yadda kamenikken niyadda nangkea-amma, hu baley Lot. ⁵ Et itkuk dan Lot e kanday “Attudda etan lakin mangilim ey? Pa-hep mudda et i-ulig midda.”

⁶ Immehep hi Lot et ilekbi tu et an makiungbal idan etan ni edum tun bimmebley. ⁷ Kantun hi-gada ey “Hi-gayuddan kaegiegi, entan anhan tu ipahding huttan ni lawah. ⁸ Anin ew katteg ni yadda etan dewwan u-ungngak ni biin eleg ni mengahwa hu pe-hep ku et hi-gada pengip-pahdingan yun pinhed yu. Et beken ni yadda etan mangilik tep wadadda eyad baley ku et mahapul ni ippaptek kudda.” ⁹ Nem kanday “Hi-gam ni immalin nekibebley ni hi-gami, entan ngu dama keihihhimmel mu. Kele hi-gam hu menuttuddun hi-gami? A-allaw ka tep hi-gam ali anhan law hu pemellidpidan mi.” Et itulud da hi Lot ey da-et bahbahen hu habyen, ¹⁰ nem ginuyud ida etan ni dewwan minengili tud bawang hi Lot et ilekbi da. ¹¹ Et kulapen dadda etan tuun wadad dallin et eleg da hanhamak hu habyen.

¹² Kan ida etan ni dewwan lakin mangilin Lot ni hi-gatuy “Kaw wadadda edum ni u-ungngam, inepum winu agim eyad bebley? Hedin wada, ehel mun hi-gada et uma-allaw kayudyan nunya, ¹³ tep bahbahen mi huyyan bebley. Inamtan APU

DIOS e nemahhig hu kalinawah idan tuudya et itu-dak dakemin memahbah eyan bebley.”

¹⁴ Et papuut nan Lot ni limmaw et tu ehelen ida etan ni lakin mengi-ahwan u-ungnga tu e kantuy “Papuut tayu et uma-allaw itsudya tep bahbahen APU DIOS huyyan bebley.” Nem kan ida etan ni laki nem langlangkak tu.

Hini-yan di Lot hu Sodom

¹⁵ Yan nunman ni kamangkewa-wa ey kan ida etan ni anghel nan hi Lot ey “Papuut mu! Awit mu eya ahwam niyadda etan dewwan u-unggam ni bii et uma-allaw kayu ma-lat eleg kayu mailegat ni kebahbahan eyan bebley.”

¹⁶ Kamandewadewa hi Lot, nem himmek APU DIOS et tengeden ida etan ni anghel hu ngamay tu, ya ngamay ahwa tu niyadda etan u-ungnga tu et ipengulu dadda ingganah ni immehep ida etan di bebley. ¹⁷ Kan etan ni hakey ni anghel ey “Besik kayu ma-lat eleg kayu matey. Entan panwiwvingngi yu. Ey entan panda-guh yu eman di nandeklan. Lakkayuy eman di duntug ma-lat eleg kayu mailegat ni kebahbahan idan nunyan bebley.”

¹⁸⁻²⁰ Kan Lot ey “Kayyaggud anhan et himmek dakemi et deh e mategu kami, nem entan dakemi anhan palaw eman di duntug tep neidawwi ey meha-kupan kami et mettey kami. Attu anhan et yad eman di neihnup ni bebley hu bebsikan mi ma-lat meihwang kami? Iebulut yu anhan yaggud ek-ekut humman ni bebley.” ²¹ Kan etan ni anghel ey “Anin, ebbulutek hu kammu et eggak bahbaha humman ni bebley. ²² Papuut yu!

Pambesik kayun umlaw diman! Endi ni pehding ku ingganah umdateng kayudman.” Ya ngadan nunman ni bebley ey Soar tep kan Lot ey ek-ekut ni bebley.

Ya nemahbahan APU DIOS ni Sodom niya Gomorrah

²³ Kamenimmil aggew ey umdateng di Lot di diman Soar. ²⁴ Linggab nan APU DIOS hu Sodom niya Gomorrah e nan-egah tu hu apuy niya sulfur diman. * ²⁵ Et mebahbah humman ni bebley, anin idan bebley ni nangkeitakdul, yadda neitnem, yadda edum ni mategu, yadda tutu-u niyadda animal. ²⁶ Ya ngu etan ahwan Lot ey nanwingi et mambalin ni kimmelhin ahin. †

²⁷ Newa-wa ey bimmangun hi Abraham ni dagah et lumaw di inehnengan da lan nan-ung-ungbalan dan APU DIOS. ²⁸ Et man-uhdung di nandeklan di Sodom niyad Gomorrah ey mahdel ni ahuk hu kameang-ang diman. ²⁹ Nem ninemnem APU DIOS hi Abraham et hemeken tu hi Lot et eleg mailegat ni nemahbahan tun nunman idan bebley.

Hi Lot niyadda etan dewwan u-ungnga tun bii

³⁰ Entanni ey hini-yan nan Lot niyadda etan dewwan u-ungnga tun bii hu Soar tep daka tekkusidda tuudman et lumaw idan an nambebley etan di leyang di duntug.

³¹ Hakey ni aggew ey kan etan ni pengulwan nan hi agituy “Nea-amma law hi ama ey endin hekey hu lakin mengi-ahwan hi-gata ma-lat

* **19:24** 19:24 Ang-ang yu hu 2 Peter 2:6 Jude 7 † **19:26** 19:26 Luke 17:32

maweda u-ungnga ta. ³² Hedin ya ew pehding ta, ey buttengen ta hi ameta ma-lat makiulig itan hi-gatu ma-lat mahlag ita et eleg mepappeg hu helag tayu.” ³³ Et yan nunman ni hileng ey binuteng da hi ameda et makiulig etan pengulwan. Nem eleg amta ameda tep nakabbuteng.

³⁴ Nawa-wa et kan etan ni pengulwan ni agituy “Nekiuliggak nan aman hileng. Buttengen ta mewan ni hileng et hi-gam dama meki-ullig ni hi-gatu ma-lat mahlag ita.” ³⁵ Et yan nunman ni hileng ey binuteng da mewan hi ameda et makiulig dama etan udidyan ey hanniman mewan e eleg amtan ameda tep nakabbuteng. ³⁶ Huyya impahding idan nunman ni dewwan u-unggan Lot et mambutsug ida.

³⁷ Nan-ungnga etan pengulwan ey laki et ngadnan tun hi Moab. Hi-gatu nahlagan idan iMoab. ³⁸ Nan-ungnga dama etan udidyan ey laki mewan et ngadnan tun hi Ben-Ammi. Hi-gatu nahlagan idan iAmmon.

20

Ya linawwan di Abraham di Gerar

¹ Entanni ey hini-yan nan Abraham hu Mamre et lumaw di Negeb et manha-ad etan di nam-battanan ni Kades niya Sur. Yan nanha-adan dad bebley di Gerar ey ² kan tuddan tuudman ey agitu hi Sarah, et humman hu, hi Abimelek e patul ey tu impaeyag di baley tu hi Sarah ma-lat ahwaen tu. ³ Nem hakey ni hileng ey nani-innep hi Abimelek ey kan Apu Dios di i-innep

tuy “Mettey ka, tep ya eya biin mu impaewit ey wada ahwa tu.”

⁴ Nem eleg ni iulig nan Abimelek hi Sarah. Et kantuy “Apu, kaw petteyen dakemiddan emin ni tuuk anin ni endi impahding kun lawah ni hi-gatu?” ⁵ Tam kangngun Abraham ey han-agidda ey anin daman eyan bii et humman dama kantu. Et humman hu, endi ngu amtak ni lawah ni nak impahding.” ⁶ Kan Apu Dios ey “Em, inamtak e endi bahul mu. Et mukun eggak iebulut ni mu i-ulig eya bii ma-lat eleg ka manliwat ni hi-gak. ⁷ Pebangngad mu eya bii etan ni ahwa tu. Humman ni ahwatu ey prophet. Iddasalan dakan hi-gatu et eleg ka matey. Nem hedin eleg mu pebangngad, man mettey ka, anin idan tuum.”

⁸ Kamangkewa-wa ey impaeyag tudda opisyal tu et ehelen tun emin hu nekapkapyia ey simmakut ida. ⁹⁻¹⁰ Et paeyag tu hi Abraham et kantuy “Hipa huyyan mu impahding ni hi-gak? Hipa nak impahding et dakemi idwatan ni kebahbahan mi? Beken ni lebbeng ni an meippahding huyyan hi-gak. Kele mu impahding huyya?”

¹¹ Ey kan Abraham ey “Mukun impahding ku huyya ey tep kangku ngu nem endi kamengullug nan Apu Dios di deya, et nakka umkaguh ni pemetteyan da-ak ma-lat piliwen da ahwak.

¹² Em, han-ahwa kami, nem ya kakulugan tu ey han-agi kami tep imbintan nan ama. ¹³ Et yan nengipea-allawan nan Apu Dios ni hi-gak di bebley mi, ey kangkun Sarah ey anin attu lawwan mi, et e-helen tuddan tuu e han-agi kami

et humman pengippeang-ang tun neminshed tun hi-gak.”

¹⁴ Et pebangngad Abimelek hi Sarah nan hi Abraham niya indawatan tun kakalneroh, yadda baka niyadda bega-en. ¹⁵ Ey kantun Abraham ey “Dammutun mampilli kan pinhed mun panhadan eyad bebley ni nan-ap-apuan ku.” ¹⁶ Et kantu daman Sarah ey “Iddawtan kun hanlibun palatah hi agim ma-lat keang-angan tun endi bahul mu niya pengamtaan idan edum yu e endi impahding mun lawah.”

¹⁷ Et idasal Abraham nan Apu Dios e bendisyonan tu etan patul niya ahwatu, niyadda emin biin wadad baley tu ma-lat mampan-ungngadda. ¹⁸ Tep impambalin APU DIOS ni nebasi emin biidman e humman kastigun Abimelek ni tu nengal-an Sarah e ahwan Abraham.

21

Ya neiungngaan nan Isaac

¹⁻² Entanni ey impeang-ang nan hi APU DIOS hu binabbal tun Sarah et peamnu tu inhel tu et man-ungngan nunman ni tsimpuh ni gintud tu. Neipahding huuya eman ni nea-amma law hi Abraham. ³ Et ngadanan Abraham humman ni gelang ni Isaac. ⁴ Walun aggew etan ni gelang et kugiten nan Abraham tep humman hu inhel Apu Dios ni pehding tu. * ⁵ Yan nunman ni neiungngaan Isaac ey hanggatut hu toon nan Abraham.

* **21:4** 21:4 Acts 7:8

⁶ Immamleng hi Sarah et kantuy “Indawtan tuwak nan Apu Dios ni pan-am-amlengan ku. Emin ali menggel ni nan-unggaan ku ey mekiam-amleng idan hi-gak. ⁷ Hipa makkaw ngu an nannemnem ni nak mambutsug? Nem deh e wada u-ungnga min Abraham ey ay nea-amma law.”

Ya nengitu-dakan Abraham di Hagar nan Ismael

⁸ Yan eman ni naphuan Isaac ey nampahemul hi Abraham. ⁹ Hakey ni aggew ey hi Ismael e u-unggad Abraham nan hi Hagar e bega-en tun iEgypt ey tuka heghegnuda hi Isaac e u-unggan Sarah. ¹⁰ Inang-ang Sarah et kantun Abraham ey “Itu-dak mu eya himbut ni bii niya u-ungnga tu tep eleg mabalin ni an mekibbingngay etan di beltanen eyan u-ungngak e hi Isaac.” † ¹¹ El-eleg ni peteg hu kapannemnem nan hi Abraham ni nunman ni inhel Sarah tep u-ungnga tu dama hi Ismael. ¹² Nem kan Apu Dios ni hi-gatuy “Entan tu ikakaguh hu meippahding eyan biin himbut niya u-ungnga tu. U-unnud mu hu inhel Sarah ni pehding mu tep hi Isaac e u-unggam hu pengippeamnuan kun insapatah kun hi-gam e dakel ali helag mu. ‡ ¹³ Iddawtan ku daman dakel ni helag eya u-unggan etan ni himbut tep u-unggam dama.”

¹⁴ Et bumengun ni dagah hi Abraham ni newa-waan tu, et pan-idaddan tu kennen niya danum

† **21:10** 21:10 Galatians 4:30 ‡ **21:12** 21:12 Romans 9:6-7, Hebrews 11:17-19

ni pebellun tun Hagar et ya u-ungnga tu et itudak tudda.

Endi neputuk ni lawwan da et ida manhawahawang etan di eleg mebebleyi di Beersheba. ¹⁵ Entanni ey na-puhan idan danum et hi-yanen Hagar etan u-ungnga tud hengeg ni kekkeyyew. ¹⁶ Et an yumudung di a-allaw tu. Kantuy “Eggak han-isipel ni menang-ang ni ketteyyan ni u-unggak.” Et kamanyuyyuddung ey kamannan-nangngih.

¹⁷ Dingngel Apu Dios hu nangih etan ni u-ungnga et kan alin anghel Apu Dios di kabunyan nan Hagar ey “Hagar, hipa muka kakkaguhi? Entan takut mu tep dingngel Apu Dios hu nangih ni u-unggam. ¹⁸ Lakkay et mu awiten et a-alluken mu. Tep pambalin kuddalli helag tun et-eteng ni bebley.” ¹⁹ Entanni ey heni dinyat nan Apu Dios hu matan Hagar ey inang-ang tu etan hibuy et an umehul et painuman tu etan u-ungnga tu.

²⁰⁻²¹ Binendisyonan Apu Dios etan u-ungnga et meetteng di eleg mebebleyid Paran, nambalin ni nelaing ni mapena et pakiahwan inetun biin iEgypt.

Ya nanhumngangan di Abraham nan hi Abimelek

²² Yan nunman ni tsimpuh ey limmaw hi Abimelek e patul et hi Pikol e ap-apun sindalu tud kad-an nan Abraham et kan Abimelek ni hi-gatuy “Inamtak e daka kabaddangin Apu Dios di emin ni muka ippahding. ²³ Et mukun pinhed kun mansapatah kan Apu Dios e eleg ka mekibbuhhul ni hi-gak, yadda u-unggak

niyadda inap-apuk, nem mekiggayyum kan hi-gami eyad nekibebleyam henin nakka pehding ni hi-gam.” ²⁴ Hinumang nan Abraham et kantuy “Dammutu, issapatah ku e eggak mekibbuhul ni hi-gam.”

²⁵ Entanni ey nanlilih hi Abraham nan Abimelek meippanggep etan ni hibuy ni piniliw idan bega-en Abimelek. ²⁶ Ey kan Abimelek ey “Eggak amta huttan ni neipahding niya eggak amta hu nengipahding tep ebuh ni nunyan pengngelan kun nuntan. Kele eleg mu ehelen ni hi-gak ni nunman?” ²⁷ Et idwatan Abraham hi Abimelek ni kalneroh niya baka ni kei-ang-angan ni kahinammad ni panggayyuman da. ²⁸⁻²⁹ Nem immal-an pay hi Abraham ni pitun kalneroh ni iddawat tun Abimelek ey kan Abimelek ey “Kele wada huttan?” ³⁰ Hinumang nan Abraham e kantuy “Abulut mu huyyan iddawat kun hi-gam et kei-ang-angan tu e muka ebbuluta e hi-gak hu nengu-ku eyan hibuy.” ³¹ Et meippalpun nunman ey neingadnan humman ni bebley ni Beersheba tep yadman neipahdingan ni hummangan da. ³² Negibbuh humman ni hummangan da et mambangngad di Abimelek nan hi Pikol di Pilistia.

³³ Hi Abraham ey intanem tu keyew ni tamarisk di Beersheba et dayawen tu hi APU DIOS e wadan ingganah. ³⁴ Nambebley Abraham di Pilistia ni nebayag.

Ya nematnaan Apu Dios ni kapengullug Abraham

(Hebrews 11:17-19; James 2:21)

¹ Hakey ni aggew ey pinatnaan Apu Dios hi Abraham. Immehel ni hi-gatu e kantuy “Abraham.” Himmumang hi Abraham e kantuy “Em, Adyahhak, Apu.” ² Kan Apu Dios ey “Ikuyug mu etan binugtung ni u-ungngam ni nakappinhed mu e hi Isaac et lumaw kayud Moriah et iappit mun hi-gak ni kagihheba etan di duntug ni ittuduk ni hi-gam.”

³ Bimmangun ni dagah hi Abraham ni newa-waan tu et dumikhal ni ittungu dan da pan-appitan. Et idaddan tu kebayyu et ikuyug tu hi Isaac niyadda dewwan bega-en tu et lumaw ida etan di inhel Apu Dios ni lawwan da. ⁴ Yan meikkatlun aggew ey inang-ang Abraham etan lawwan da. ⁵ Kantudda etan ni bega-en ey “Di deya kayudya eyan kebayyu et madegah kamin han-amad dimmun et mi dayawen hi Apu Dios. Mambabangngad kamilli.” *

⁶ Impapehan nan Abraham etan ittungu nan Isaac et tengeden tu dama hu ewah niya etan pan-eppuy da. Ida kamenglaw ⁷ ey kan Isaac ey “Ama, iyyadya ittungu niya pan-eppuy, nem attu etan kalneroh ni i-appit ey?” ⁸ Kan Abraham ey “Ngenamung hi Apu Dios.” Et manglaw ida.

⁹ Yan dintengan dad etan di inhel Apu Dios ni lawwan da ey kimmapyia hi Abraham ni pan-appitan et iyayyaggud tun iha-ad etan ittungu. Binelud tu hi Isaac et ita-pew tun impebaktad

* 22:5 22:5 Hebrews 11:17-19

etan di keyew di pan-appitan. ¹⁰ Inuknut tu hu ewah et petteyen tu-et etan u-ungnga tu, ¹¹ nem immehel ali hu anghel APU DIOS di kabunyan e kantuy “Abraham!” Kan Abraham ey “Hipa humman e Apu.” ¹² Kan ni anghel ey “Entan tu patey hu u-ungngam! Inamtak law e muka paka-u-unnuda hi Apu Dios tep eleg mu kawwanan eya hakey ni u-ungngam.” †

¹³ Ey inang-ang nan Abraham hu kalneroh ni nehibudan hu ha-duk tud pewen di a-allaw tu et tu alen et humman hu in-appit tun Apu Dios et beken etan u-ungnga tu. ¹⁴ Et humman ni duntug ey ingngadnan nan Abraham ni “Hi APU DIOS hu kaum-idwat ni mahapul.” Et nanengtun humman hu ngadan tu ingganah ni nunya.

¹⁵ Ey kan ali mewan etan ni anghel APU DIOS di kabunyan nan Abraham ey ¹⁶ “Hi-gak e hi APU DIOS ey issapatah kud ngadan ku e bendisyonan daka tep kinulug muwak et eleg mu kawwanan ni i-appit ni hi-gak etan binugtung ni u-ungngam. ¹⁷ Issapatah kun pedakkel hu helag mu et heniddalli bittuwen di kabunyan niya heniddalli palnah di gilig ni baybay e eleg mebillang. ‡ Huyyaddallin helag mu ey apputen da hu buhul da. ¹⁸ Bendisyonan kuddalli emin tuud puyek gapuh idan helag mu.” §

¹⁹ Et mambangngad idad kad-an idan etan ni bega-en tun ingkuyug tu et umenamut idad Beersheba.

† **22:12** 22:12 John 3:16, Romans 8:32 ‡ **22:17** 22:17 Hebrews 6:14 § **22:18** 22:18 Acts 3:25, James 2:21-24

20-23 Entanni ey dingngel Abraham e walu ida lalakkin u-ungngan agi tu e hi Nahor nan ahwa tun hi Milkah. Hi Us hu pengulwan et han hi Bus, hi Kemuel e aman Aram, hi Kesed, hi Haso, hi Pildas, hi Jidlap et han hi Bethuel e udidyan e aman Rebekah. ²⁴Wadadda dama hu edum ni u-ungngad Nahor nan Reumah e hakey ni ahwatu e hi Tebah, hi Gaham, hi Tahas et hi Maakah.

23

Ya neteyyan nan Sarah

¹⁻² Hi Sarah ey hanggatut et dewampulut pitu toon tu et han matey di Hebron di Kanaan et ibeluan Abraham.

³ Limmaw hi Abraham di kad-an idan Hittite et kantuy ⁴ “Hi-gak ey binunallak eyad bebley yu et endi nak pengikkullungan ni ahwak. Igetang kayu anhan ni puyek ma-lat nak pangikulungan ni hi-gatu.” ⁵⁻⁶ Kanday “Dammutu. Hedin hi-gami man daka kaibbilang ni eta-gey ni apapu. Et humman hu, ngenamung kan mampillin pinhed mun pengikkullungan ni ahwam.”

⁷ Ey nanyuung hi Abraham di hinangga dan emin et kantuy ⁸ “Hedin i-abulut yun ikkulung ku ahwak di deya, ey ibega yu anhan nan Eplon e u-ungngan Sohar ⁹ et igetang tun hi-gak etan leyang di Makpelah di dagsin payew tu. Mahmahi yu hedin piga pengiggettang tu ma-lat bayadan kun wada kayun menang-ang et pambalin kun gungat ni pamilyah ku.”

¹⁰ Wadadman hi Eplon e kamekiyuyyuddung ni hi-gada et umhel et denglen idan emin ni tuun neamung etan di heggeppan di bebley.

¹¹ Kantun Abraham ey “Apu, iddawat kun higam ni liblih humman ni leyang niya payew ni nunyan wadaddan emin eya tuun nangngel. Lakkay et mu ikulung diman etan ahwam.”

¹² Nanyuung mewan hi Abraham di hinanggad-dan Hittite. ¹³ Et kantun Eplon ey “Eleg, abulut mu kuma et gatangen ku humman ni puyek et nak pangikulungan ni ahwak. Iddawat ku ustuh ni bayad tu.” Humman ni inhel tu ey dingngel idan etan ni tuun neamung.

¹⁴⁻¹⁵ Hinumang nan Eplon e kantuy “Apu, ya balol nunman ni puyek ey epat ni gatut ni palatah ni ebuh. Nem kaw piga anhan humman ni hi-gatan dewwa? Mu kuma ikulung hu ahwam diman.” ¹⁶ Inebulut Abraham et ipadngel tuddan Hittite ni binilang hu epat ni gatut ni palatah ni bayad etan ni puyek e in-inggeh tud kapengigtang idan kamampanggettang.

¹⁷ Et humman ni puyek Eplon di Makpelah e neihnup di Mamre e wada leyang tu, ya payew tu niyadda keyew tu ey nambalin ni puyek nan Abraham tep ginatngan tu. ¹⁸ Emin ida Hittite ni neamung ey inamta da e puyek law Abraham humman ni puyek Eplon.

¹⁹ Et an ikulung Abraham hi ahwa tu e hi Sarah etan di leyang di Makpelah ni neihnup di Mamre di Hebron di Kanaan. ²⁰ Et humman ni payew niya leyang e puyek etan ni Hittite ey puyek law nan Abraham et pambalin tun gungat ni pamilyah tu.

Ya nengahwaan Isaac

¹ Neka-a-amma law hi Abraham ey binendisyonan APU DIOS di emin ni impahding tu. ² Hakey ni aggew ey kan Abraham etan ni bega-en tun nengidinelan tun emin ni wadan hi-gatuy “Itapew mu ngamay mu eyad ulpuk ³ et isapatah mun APU DIOS e Dios di kabunyan niyad puyek e beken alidya Kanaan hu pampillian mun peahwam eyan u-ungngak. ⁴ Lakkay alid bebley ni neiungngaan ku et ya u-ungngaddan agik hu mu pampillian ni ahwaen tu.”

⁵ Nem kan etan ni bega-en tuy “Nem innanu hedin wada hu hemmaken ku, nem eleg tu pinhed ni meikkuyyug ni hi-gak, kaw mambangngaddak et nak ikuyug eya u-ungngam et ilaw kudman?” ⁶ Kan Abraham ey “Eleg mabalin ni mu illaw eya u-ungngak diman. ⁷ Tep hi APU DIOS e Dios di kabunyan e nengi-lin hi-gak di deya et hi-yanen ku humman ni bebley ama niyadda agik, ey insapatah tun hi-gak e iddawat tuddan helag ku eya puyek di deya. Pemengngulu tu hu anghel tud lawwan mu malat wada ewwiten mun ahwaen eyan u-ungngak. ⁸ Nem hedin eleg pinhed etan ni biin meki-lin hi-gam, ey meliblih ka eyad insapatah mu. Nem eleg mabalin ni mu ikkuyug eya u-ungngak di diman.”

⁹ Et itapew etan ni bega-en hu ngamay tud ulpun Abraham et isapatah tu e u-unnuden tu humman ni inhel Abraham. ¹⁰ Impeki-la tu hampulun kamel ni nengitakkayan tuddan kakkayyaggud ni tu la iddawat et lumaw di bebley Nahor di Mesopotamia.

¹¹ Yan dintengan tudman ey impan-iyatu tudda etan kamel di kad-an etan ni hibuy etan di a-allaw ni bebley. Hambatenganan ni nunman e humman hu tsimpuh ni kapan-ehhuliddan bibi-i. ¹² Et mandasal e kantuy “APU DIOS e Dios ni kadeyyawan apuk e hi Abraham, peang-ang mu anhan hu binabbal mun hi-gatu et baddangan muwak et umamnu etan inhel tun pehding ku. ¹³ Adyakhak eyad hibuy ni kapan-ehhuliddan bibi-i eyad bebley. ¹⁴ E-helen kuddalli etan ni bibi-i e kangkuy ‘Idwasi muwak anhan ni inehul mun danum.’ Et ya etan biin peinnuman tuwak niyadda kamel ku ey humman pengamtaan ku e hi-gatulli ittudum ni ahwaen nan Isaac. Niya humman pengamtaan ku e impeamnum hu inhel mu etan ni kan bega-en ni hi-gak.”

¹⁵⁻¹⁶ Eleg tu gibbuhen hu dasal tu ey dimmateng hi Rebekah ni an man-ehhul. Hi-gatu hu u-ungngan Bethuel e u-ungngan agin Abraham e hi Nahor e ahwan Milkah. Hi Rebekah ey kat-agun biin eleg ni mengahwa. Limmaw ni an nan-ahul et kamangkeibbangngad ey ¹⁷ an dinammu etan ni bega-en et kantun hi-gatuy “Idwasi muwak anhan ni inehul mun danum.” ¹⁸ Kan etan ni bii ey “Em apu.” Et epahen tu etan inehul tu.

¹⁹ Negibbuh ni imminum etan bega-en ey kan etan ni bii ey “Nak ali man-ehhul et painuman kudda dama eman kamel mu.” ²⁰ Et mambinbinangngad ni an nan-ahul ingganah impainuman tuddan emin etan kamel. ²¹ Kaum-eneeneng etan bega-en e tuka ang-ang-anga hedin hi-gatu tu-wangu pinilin APU DIOS.

²² Negibbuh ni impainuman tudda etan kamel ey impaukat etan ni bega-en hu betling niya gelhing ni balituk et idwat tu etan ni bii. ²³ Kan etan ni bega-en ni hi-gatuy “Hipa kan u-ungngan hi-gam? Kaw dammutun wada keuggippan mid baley yun hileng?” ²⁴ Kan Rebekah ey “Hi Bethuel hi ama e u-ungngad Nahor nan Milkah. ²⁵ Wada hu keuggippan yu niya dakel hu dagemin kennen ida eyan kamel.”

²⁶ Nandukkun etan bega-en et dayawen tu hi APU DIOS. ²⁷ Kantuy “Kaka medeyyaw e APU DIOS e Dios ni kadeyyawan Abraham e kan bega-en ni hi-gak tep impeang-ang mu binabbal mu niya baddang mun hi-gatu. Et deh e impangulu muwak di baley idan agitu.”

²⁸ Nambesik hi Rebekah di baley inetu et tu idaddatteng ni emin hu neipahding. ²⁹⁻³⁰ Inang-ang nan Laban e agin Rebekah etan gelhing niya betling niya dingngel tu indaddatteng agitu ey nambesik di hibuy ey kaman-eh-ehneng etan bega-en di kad-an idan kamel. ³¹ Et kantun hi-gatuy “Ikay et lumaw itad baley mi! Binendisyonan dakan APU DIOS! Wada hu indaddan kun panha-adan yud baley mi niya wada panha-adan idan kamel.”

³² Et makilaw humman ni bega-en. Impaptek idan bega-en Laban etan kalga et han da pangan ida kamel et iap-ap da dagemi etan di panha-adan da. Ey ida immalan danum ni pengullah etan idan bega-en Abraham ni dapan da. ³³ Yan eman ni neidaddan hu kennen da, ey kan etan ni bega-en ey “Eleggak mengngan ingganah e-helen

ku hu gaputun nak illian di deya.” Kan Laban ey “Ku anin. Ehel mu.”

³⁴ Kan etan ni bega-en ey “Hi-gak hu bega-en nan Abraham. ³⁵ Binendisyonan APU DIOS et kumedangyan. Dakel hu kalneroh tu, ya baka tu, ya kamel tu niya kebayyu tu, dakel hu silber tu, ya balituk tu niya bega-en tu. ³⁶ Hi Sarah e ahwa tu ey nei-inna et han maweda etan hakey ni u-ungnga dan laki e hi-gatu hu nengipebeltanan Abraham ni emin ni kinedangyan tu. ³⁷ Impansapatah tuwak Abraham e u-unnuden ku hu kantu e beken ida etan bibi-id Kanaan hu pampillian kun ahwaen Isaac e u-ungnga tu, ³⁸ nem mampilli-ak kunun hi-gayuddan agitu.

³⁹ Et kangkuy ‘Nem inna-nu hedin eleg pinhed ni biin meki-lin hi-gak?’ ⁴⁰ Ey kantuy ‘Hi APU DIOS e nakka u-unnuda ey pekillaw tu anghel tun memaddang ni hi-gam ma-lat wada ewwiten mun biin ahwaen eyan u-ungngak ni melpud helag ama. ⁴¹ Nem hedin umlaw kad kad-an idan aaggik ey eleg da ebbulutan pekillaw ni hi-gam etan bii ey meliblih kad insapatah mu.’

⁴² Et dumtengngak ni hambatenganan di hibuy ey indasal ku e kangkuy ‘APU DIOS e Dios ni kadeyyawan Abraham e kan bega-en ni hi-gak, baddangi muwak eyad nakka nemnemneman pehding ku. ⁴³ Hedin wada kamenikken ni biin um-alin an man-ehhul ey ibbagak ma-lat idwatan tuwak ni innumen ku. ⁴⁴ Et hedin peinumman tuwak niyadda kamel ku, ey humman pengamtaan ku e hi-gatu pinhed mun ahwaen ni u-ungngan kan bega-en ni hi-gak.’

⁴⁵ Nakka pan-iddasal huyya ey iyyalli hi Rebekah ni an man-ehhul. Negibbuh ni nan-ahul et kangkuy 'Idwasi muwak anhan eyan inehul mu.' ⁴⁶ Ey impah tu etan inehul tu et kantuy 'Imay, inum ka et hannak painumidda dama hu kamel mu.' Et uminummak et tu painuman ida kamel ku. ⁴⁷ Kangkun hi-gatuy 'Hipa amam?' Ey kantuy 'Hi Bethuel hi ama e u-ungngad Nahor nan Milkah.' Et iha-ad ku etan singsing di eleng tu niyadda gelhing di ngamay tu. ⁴⁸ Et mandukkunnak et dayawen ku hu AP-APU e Dios nan Abraham tep impangulu tuwak et hamaken ku hu biin u-ungngan agitu. ⁴⁹ Et ya pinhed kun e-helen ey hedin kabbabbal kayun hi-gatu et pinhed yun meki-eppun hi-gatu, ehel yu malat amtaen ku hedin hipa pehding ku."

⁵⁰ Ey hinumang di Bethuel nan Laban e kanday "Hi APU DIOS hu nengi-lin hi-gayudya. Et kaw hipa mi e-helen? ⁵¹ Anin ni ikuyug mu hi Rebekah et iahwan u-ungngan kan bega-en ni higam te ay humman hu pinhed APU DIOS."

⁵² Yan nangngelan etan ni bega-en ni nunman ey nandukkun et dayawen tu hi APU DIOS. ⁵³ Et ukaten tudda etan intabin tun gamgam ni balituk niya silber niyadda kakkayyaggud ni balwasin iddawat tun Rebekah. Inukat tudda dama etan nangkenginan iddawat tun inetu et ya agitu. ⁵⁴ Et han ida law mangan ni emin et mandeyadda etan bega-en et yadda edum tun hanlabbi.

Newa-wa et bumengun ida ey kan etan ni bega-en ey "Imay tu-wa et lumaw kami." ⁵⁵ Nem kan di Laban nan hi ineda ey "Entanni ew

man et malebah hu hampulun aggew ni panhadan Rebekah et han mu ikuyug.” ⁵⁶ Nem kan etan ni bega-en ey “Entan anhan tu taktak hu pambangngadan ku haggud deh e kayyaggud et binaddangan tuwak nan APU DIOS et kayyaggud hu nambalanan ni illian kudya.”

⁵⁷ Kanday “Entanni ew tep et ayagan tayu hi Rebekah hedin hipa hu kantu.” ⁵⁸ Et aygan da hi Rebekah et kanday “Kaw pinhed mun mekillaw eyan tuu?” Ey kantuy “Em, pinhed kun mekillaw.”

⁵⁹ Et iebulut da law ni mekillaw hi Rebekah ida etan ni bega-en Abraham. Niya impakilaw da daman Rebekah etan bega-en tun nengipappaptek ni hi-gatu meippalpun kaglang tu.

⁶⁰ Binendisyonan da hi Rebekah e kanday “Mambalin kalli kayan inan kalibulibun tuu. Niya apputen idallin helag mu hu buhul da.”

⁶¹ Et mantakkay di Rebekah niyadda bega-en tud kamel et makilaw ida.

Ya nandammuan di Isaac nan hi Rebekah

⁶² Hi Isaac ey nambebley di Beer Lahai Roi di Negeb. ⁶³ Yan nunman ni mahmahdem ey an nandaddallan hi Isaac ey inang-ang tudda kamel ni iyyalli. ⁶⁴ Ey inang-ang Rebekah hi Isaac et man-ayuhu etan di kamel. ⁶⁵ Minahmahan tu etan ni bega-en e kantuy “Hipa eman tuun kamandaddallan ni iyyallin an menammun hi-gatsu?” Kan etan ni bega-en ey “Humman uungngan kan bega-en ni hi-gak.” Et manhukyung hi Rebekah.

⁶⁶ Dimmateng hi Isaac et ehelen etan ni bega-en emin hu neipahding. ⁶⁷ Inewit nan Isaac

hi Rebekah etan di nambalyan inetun hi Sarah et man-addum ida. Nekappinhed nan Isaac hi Rebekah et hi-gatu nenga-alluk ni hi-gatun neteyyan inetu.

25

Yadda edum ni helag Abraham

¹ Hi Abraham ey nambintan ni hakey ni bii e hi Keturah hu ngadan tu. Yadda u-ungnga da ey ² hi Simran, hi Joksan, hi Medan, hi Midian, hi Isbak et hi Suah. ³ Nahlag hi Joksan et di Seba nan Dedan. Nahlag hi Dedan et wadadda Assurim, yadda Letushim niyadda Leummim. ⁴ Nahlag hi Midian et hi Ephah, hi Epher, hi Hanok, hi Abida et hi Eldaah. Huyyaddan emin hu helag Keturah.

⁵ Hi Isaac hu nengipebeltan Abraham ni emin ni wadan hi-gatu. ⁶ Nem yan eman ni ketaggu tu ey indawtan tudda dama etan u-ungnga tud edum ni ahwa tu et itu-dak tuddad appit ni kasimmilin aggew e neidawwid kad-an Isaac.

Ya neteyyan niya neikulungan Abraham

⁷⁻⁸ Neka-a-amma hi Abraham et matey eman ni hanggatut et nepitu et lima toon tu. ⁹⁻¹⁰ Et an ikulung idan u-ungnga tu e di Isaac nan Ismael etan di ginatngan Abraham ni leyang nan Eplon e u-ungngan Sohar e Hittite. Yadman dama neikulungan Sarah e ahwatu etan di takdul ni payew di Makpelah e neihnup di Mamre. ¹¹ Entanni ey binendisyonan nan Apu Dios hi Isaac. Ya nambebleyan tu ey yad Beer Lahai Roi.

Yadda helag Ismael

¹² Huyyadda hu helag Ismael e u-ungngan Abraham nan Hagar e iEgypt e bega-en Sarah: ¹³ Ya pengulwan ey hi Nebayot et han hi Kedar, hi Adbeel, hi Mibsam, ¹⁴ hi Misma, hi Dumah, hi Massa, ¹⁵ hi Hadad, hi Tema, hi Jetur, hi Naphis et han hi Kedemah e udidyan. ¹⁶ Huyyaddan hampulut dewwan u-ungngan Ismael ey nei-peng idan nan-ap-apud hampulut dewwan bebley ni neingedanan ni ngadan da. ¹⁷ Netey hi Ismael eman ni hanggatut et telumpulu et pitu toon tu. ¹⁸ Yadda helag tu ey nei-peng idad kebebbley neipalpud Habilah ingganah di Sur e neihnap di pappeg ni Egypt di appit ni kasimmilin aggew ni mampellaw di Assyria e neappil idad edum ni helag Abraham.

Ya neiungngaan di Esau nan Jacob

¹⁹ Huyyadda hu nekapkapyad biyag nan hi Isaac e u-ungngan Abraham. ²⁰ Hi Isaac ey napat hu toon tun nan-ahwaan Rebekah e agin Laban niya u-ungngan Bethuel e iAramea di Paddan Aram di Mesopotamia. ²¹ Dimmasadasal hi Isaac nan APU DIOS tep eleg pakeungnga hi Rebekah. Entanniy dingngel APU DIOS hu dasal tu et mambutsug hi Rebekah. ²² Ya etan imbutsug tu ey nandupi-il ey ida kaumbenultung di egeh tu. Et mandasal nan APU DIOS e kantuy “Kele henin nunya kameipahpahding ni hi-gak?” ²³ Ey kan APU DIOS ni hi-gatuy “Huttan idan nandupi-il ni imbutsug mu ey mambalin idallin dewwan et-eteng ni bebley. E-etteng ali kabaelan

ni hakey. Ya etan memengngulu ey mambalin ni bega-en ali etan ni meihned.” *

²⁴ Nedaŋgan hu pan-ungngaŋ tu ey maku-lug tu-wangun nandupi-il u-ungnga tu. ²⁵ Ya nemangulun neukat ey makaddalang belat tu niya nekabwekan emin annel tu et ingadnan dan hi Esau. ²⁶ Ya etan neihayned ni neukat ey inhammad tun intenged di dapan nan Esau et ingadnan dan hi Jacob. Na-nem hu toon nan Isaac ni neiungngaŋ idan nunyan nandupi-il ni u-ungnga tu.

Ya nengiwallengaŋ nan Esau ni kelebbaŋgan tun pengulwan

(Hebrews 12:16)

²⁷ Yan nehiknan da ey nambalin hi Esau ni madweng e yad muyung hu tuka lallawwi. Hedin hi Jacob ey pinpinhed tun manha-ad di baley da. ²⁸ Hi Isaac ey pinpinhed tu hi Esau tep ya tuka i-anemut ni tuka dedwengan tuka ihhida. Nem hi Rebekah ey hi Jacob hu pinpinhed tu.

²⁹ Hakey ni aggew e kamene-eng hi Jacob ni ihhida ey dimmateng hi Esau ni nalpud muyung ey neka-upa. ³⁰ Kan Esau nan Jacob ey “Idwasi muwak eyan madlang ni kennen ni inhaeng mu et kuman nak tep neka-upa-ak.” (Et ingadnan da hi Esau ni Edom. Ya hu keibbellinan ni Edom ey madlang.) ³¹ Kan Jacob ey “Dammutu, nem pakkaw ni iddawat mun hi-gak hu kelebbaŋgan mun pengulwan.” ³² Kan Esau ey “Ku anin! Kaw hipa silbin kelebbaŋgan hedin mettey yak ni upak?” ³³ Kan Jacob ey “Pansapatah ka ni e

* 25:23 25:23 Romans 9:10-12

iddawat mun hi-gak hu kelebengan mu et han daka idwasi.”

Et mansapatah hi Esau e idwat tu hu kelebengan tu. ³⁴ Indawat nan Jacob etan kenne nan Esau et kanen tu et manglaw mewan. Human ni impahding Esau ey impeang-ang tu e eleg tun hekey ibbilang etan kelebengan tun pengulwan.

26

Ya nambebleyan di Isaac di Gerar

¹ Entanni ey wada mewan hu bisil e heni la etan ni bisil ni ketaggun Abraham et lumaw hi Isaac di bebley di Gerar di bebley nan Abimelek e patul di Pilistia. ² Nampeang-ang hi APU DIOS nan hi Isaac et kantuy “Entan elaw di Egypt, nem pannaneng kayu etan di ittuduk ni panhadan yu. ³ U-unnud mu et manha-ad kayudya, et ipaptek dakan hi-gak ni ingganah niya bendisyonan daka. Iddawat kun hi-gam niyadda helag mu eya puyek niya peamnuk hu insapatah ku lan amam e hi Abraham. ⁴ Iddawtan dakan dakel ni helag mun henin kadinakkel ni bittuwen e eleg mebillang. Bendisyonan kuddalli emin tuud puyek gapuh idan helag mu. ⁵ Mukun henin nunman hu pehding kulli ey tep inunnud Abraham ni emin hu tugun ku.” ⁶ Et yadman law di Gerar hu nambebleyan di Isaac.

⁷ Hedin minahmahan idan tuu meippanggep nan Rebekah, kan Isaac ey han-agidda. Kaumtakut ni menghel ni han-ahwadda tep entanniy petteyen da ma-lat piliwen da hi Rebekah tep katagun peteg.

⁸ Nem entanni ey inuhdungan Abimelek di habhabyen ni baley tu hi Isaac e tuka ak-akwala hi Rebekah. ⁹ Et paeyag Abimelek hi Isaac et kantuy “Tam ahwam gayam hi Rebekah. Kele kammuy hi agim?” Et kan Isaac ey “Tep kangkuy entanni ey wada memettey ni hi-gak ma-lat piliwen da hi Rebekah.” ¹⁰ Kan Abimelek ey “Hipa huyyan impahding mun hi-gami? Gullat ni wada hu lakidyan nengiulig nan Rebekah, hi-gam et dedan hu umhulun ni pambehhulan mi.”

¹¹ Et peamta tuddan tuu tu e hedin wada mengippahding ni lawah di Isaac nan Rebekah, man pepettey tu.

Ya kinedangyanan Isaac

¹² Yan nunman ni toon ni nanleyakan hi Isaac ey dakel ni peteg hu ineni tu tep binendisyonan APU DIOS. ¹³ Et kumedangyan hi Isaac, ey tagan tu pay hu kedangyan. ¹⁴ Hantapug hu kalneroh tu, yadda baka niyadda bega-en tu. Et humman hu, kakeemmehiddan iPilistia. ¹⁵ Et da tababen ni emin hu hibuy ni impeku-ku lan ametu e hi Abraham.

¹⁶ Lektattuy kan Abimelek nan Isaac ey “A-allaw ka eyad bebley mi tep ay nambalin kumedek ni e-etteng ni peteg hu kabaelan mu nem hi-gami.” ¹⁷ Et ma-kal di Isaac diman et ida mambebley di Nedeklan e Gerar. ¹⁸ Et peku-ku mewan nan Isaac ni emin hu hibuy ni impeku-ku lan ametu. Humman idan hibuy ey sinebab idan iPilistia ni neteyyan ametu. Impannaneng tu hu impangngadan lan ametuddan nunman idan hibuy. ¹⁹ Et kumu-kudda mewan etan bega-en

Isaac ni hibuy ey pintek da wada hu danum tu.
²⁰ Nem immalidda kamampattul ni iGerar et ida kamekittuttut idan bega-en nan Isaac e kanday danum da kunu humman. Et ingadnan Isaac humman ni hibuy ni 'Kapantututusi.' ²¹ Nengukudda mewan etan bega-en Isaac di a-allaw tu ey hanniman mewan e nambabakalan da et ingadnan tun hibuy ni 'Kapambabakali.' ²² Hiniyan da humman et mampeku-ku mewan hi Isaac ni hakey ni hibuy ey eleg law pilliwaddan bimmebley. Et ingadnan tu humman ni hibuy ni Rehobot, e ya keibbellinan tu ey 'Hibuy ni wada linggep.' Tep kan Isaac ey "In-abulut APU DIOS ni manha-ad itsudya et yumaggud ali hu biyag tayu."

²³ Entanni ey nan-aldan di Isaac di Beersheba.
²⁴ Yan nunman ni hileng ni dinatngan da, ey nampeang-ang hi APU DIOS nan Isaac et kantuy "Hi-gak hu Dios amam e hi Abraham. Entan takut mu tep ippaptek daka et bendisyonan daka et idawtan dakan dakel ni helag mu tep huyya insapatah ku lan bega-en ku e hi Abraham." ²⁵ Et mengapya hi Isaac ni pan-appitan et dayawen tu hi APU DIOS. Et mangkampu idadman et mengukudda etan bega-en tun hibuy.

²⁶ Hakey ni aggew ey dimmateng hi Abimelek e patul, hi Ahussat e konsihal tu et hi Picol e ap-apun sindalu tun nalpud Gerar. ²⁷ Kan Isaac ni hi-gaday "Kele kayu immali ey yan nunman ey anggebe-hel yuwak et degyunen yuwak?" ²⁸ Kanday "Immali kami tep inamta mi law e daka kapakabbaddangin APU DIOS. Et

humman hu, pinhed min mekitbal ni hi-gam ma-lat mandadagyum itsu. ²⁹ Ihuhummangan tayu e endi mu pehding ni hi-gamin lawah, henin impahding min hi-gam ni neni-yanam ni hi-gami e endi mi impahding ni lawah. Et deh e binendisyonan dakan APU DIOS.”

³⁰ Et mampedaddan hi Isaac ni kennen da et mangan ida niya nengi-innum ida. ³¹ Yan newawaan tun binengunan da, ey nansapatah ida e endi da ippahding ni lawah di hanhakkey ni hi-gada. Negibbuh humman et umenamut di Abimelek e melinggep ida tep nanggagayyum ida law.

³² Yan nunman ni aggew, ey immanemut ida bega-en nan Isaac et ehlen da e wada danum etan di hibuy ni kinu-kuan da. ³³ Et ingadnan Isaac humman ni hibuy ni Sibah e ya keibbellinan tu ey nansapatahan. Et humman hu, nengalan dan nunman ni ngadan ni Beersheba.

³⁴ Yan na-pat hu toon nan Esau, ey inahwa tu dewwan biin Hittite e hi Judith e u-ungngan Beerli et hi Basemat e u-ungngan Elon. ³⁵ Nem huyyaddan ahwan Esau ey daka pedgeh hu nemnem di Isaac nan Rebekah.

27

Binendisyonan Isaac hi Jacob

¹ Yan nea-ammaan nan Isaac e eleg tu law han-ang-ang ey impaeyag tu hi Esau e pengulwan ni u-ungnga tu. Immali hi Esau et kantuy “Kela e ama?” ² Kan Isaac ey “Deh e nea-amma-ak law et endilli maptek ey metteyyak. ³ Alam etan

panam et ka mandeweng. ⁴ Pinhed ku etan muka pene-eng ni mepelhat. Iheeng mu et i-lim et hedin negibbuhhak ni nengan ey e-helen ku hu bendisyon kun hi-gam et hannak matey.”

⁵ Nem dingngel Rebekah humman ni inhel nan Isaac nan hi Esau. Et yan linawwan Esau ni an mandedweng ey ⁶⁻⁷ kan Rebekah nan Jacob ey “Dingngel ku inhel amam nan agim e hi Esau e an mandedweng ni pehidda tun hi-gatu. Et hedin negibbuh ni nengan ey bendisyonan tud hinanggan APU DIOS et han matey. ⁸ Et humman hu, u-unnud mu eya e-helen kun hi-gam. ⁹ Pengin-eellaw kallid halun tayu et ka umlan dewwan mateban impah ni gelding et iheeng kun pinpinhed amam ni pene-eng. ¹⁰ Illaw mun hi-gatu et hedin nengan, ey hi-gam hu bendisyonan tu et han matey.”

¹¹ Nem kan Jacob nan inetuy “Nem tam nakabwekan hu annel Esau ey malinah ngu belat ku. ¹² Inna-nu hedin keppaen tuwak et amtaen tu e bekennak hi Esau? Penghel tuy nakka he-uhe-ula et hamban tuwak kabendisyonni ey iddutan da-ak kumedek.” ¹³ Kan inetuy “Hedin amtaen tu, anin ew ni hi-gak hu keillawan ni idut tu. Elaw ka kuma et kalli umlan gelding.”

¹⁴ Et u-unnuden nan Jacob hu inhel nan inetu et an ali umlan dewwan impah ni gelding et iheeng inetu etan ni pinpinhed nan ametun kapene-eng. ¹⁵ Inlan inetu hu kekakkayyaggu-dan ni intatalu tun balwasin Esau et pebalwasi tun Jacob. ¹⁶ Et ikapyaan tun nedutdutan ni belat ni gelding ni ihhuklub tud ngamay tu, anin di

tengda tu. ¹⁷ Et idwat tun Jacob etan meheng-ew ni ihhida niya sinapay ni kinapya tu.

¹⁸ Inlaw Jacob nan ametu et kantuy “Ama.” Kan ametuy “Uh, hipa ka? Kaw hi-gam hi Esau winu hi Jacob?” ¹⁹ Kan Jacob ey “Hi-gak hi Esau e pengulwan ni u-ungngam. Inu-unnud ku hu kammu. Bangun ka et mangan ka et bendisyonan muwak.”

²⁰ Kan Isaac ey “Kele kuma anggagannuy wada dinweng mu e u-ungngak?” Kan Jacob ey “Tep binaddangan tuwak nan APU DIOS e muka deyyawa.” ²¹ Ey kan Isaac ey “Ikay dih et kap-en daka hedin makulug ni hi-gam hi Esau.”

²² Et meihnup hi Jacob et kap-en nan ametu ey kantuy “Ehel nan Jacob eya ehel mu, nem ngamay nan Esau eya ngamay mu.” ²³ Eleg tu immatunan hi Jacob tep nakabwekan ngamay tu e henin ngamay Esau. Et bendisyonan tu, ²⁴ nem impidwa tun imbaga e kantuy “Kaw makulug ni hi-gam hi Esau?” Kan Jacob ey “Em, hi-gak.”

²⁵ Kan ametuy “I-lim etan dinweng mu et ihidak et han daka bendisyonni.” Indawat Jacob etan kenen et mangan hi ametu. Et idwatan tun innumen tu.

²⁶ Kan ametu hi Isaac ni hi-gatuy “Keihnup ka et akwalen muwak e u-ungngak.” ²⁷ Inakwal Jacob hi ametu ey hinemuy nan ametu etan imbalwasi tu et bendisyonan tu. Kantuy

“Ya hamuy ni u-ungngak ey heni hamuy ni payew ni binendisyonan APU DIOS.

²⁸ Peellin Apu Dios ali udan di payew mu niya peyaggud tu iggaud mu malat dakel ali ennien mu niya dakel ali

inumem. ²⁹ Pambega-en muddalli tuud kebebbley niya hi-gam ali tengngawen dan ap-apu da. Anin idallin agim ni ungan inam et hi-gam hu pan-ap-apu da. Meiddutan idalli hu mengiddut ni hi-gam niya mebendisyonan ida memendisyon ni hi-gam.”

³⁰ Negibbuh humman et umhiep hi Jacob ey dimmateng hi Esau ni an nandeweng.

³¹ Indaddan tu dama hu pinpinhed nan ametun ihhida et ilaw tud kad-an tu et kantuy “Ama, bangun ka et mangan ka et ihidam eya inhaeng ku et han muwak bendisyoni.” ³² Kan Isaac ey “Kaw hipa ka?” Kan Esau ey “Tam hi-gak hi Esau e pengulwan ni u-unggam.”

³³ Dingngel Isaac humman ey kamanggegeygey. Kantuy “Hipattep la etan nengi-lin detag ni kinan kun nuntan et han ka umli? Hi-gatu kumedek hu binendisyonan ku. Humman man ahan ni bendisyon ey eleg mabalin ni an banggaden.” ³⁴ Inhel nan ametu humman ey kamantete-ul hi Esau e kantuy “Ama, anin anhan nem bendisyoni muwak dama.”

³⁵ Nem kan ametuy “Immali la hi agim et haulen tuwak et piliwen tu bendisyon mu.”

³⁶ Kan Esau ey “Huyya pidwa tun nenaulan tuwak ni hi-gatu. Ambuley hi Jacob hu ngadan tu. Yan laputu, ey illa tu kelebengan kun pengulwan. Et ya man nunya ey piniliw tu bendisyon ku. Kaw endi law ni hekey hu ibbendisyon mun hi-gak?”

³⁷ Kan ametuy “Endi law nak pehding tep ay impambalin kun hi-gatu hu pan-ap-apu yu. Emin kayun han-aaggi ey impambalin kun pambega-en dakeyun hi-gatu. Binendisyonan kun dakel ni kennen niya meinum. Et humman hu, endi law hu iddawat kun hi-gam e u-ungngak.” ³⁸ Nem kamapehemhemmek hi Esau e kantuy “Kaw ebuh humman ni bendisyon mu? Bendisyoni muwak anhan dama.” Ey nemahhig mewan hu nangih tu. *

³⁹ Et kan ametuy “Neligat ali pambiyagam tep ya puyek ni panha-adam ey beken ni kayyaggud ni pantennemam niya endilli udan di panha-adam. ⁴⁰ Et humman hu, ya apputen mud pekiggubbatan mu hu pengellaam ni biyag mu. Mambalin kan bega-en nan agim, nem ngeng-hayen mulli ma-lat eleg ka mannananeng ni bega-en tu.”

⁴¹ Et meippalpun nunman ey anggebe-hel law nan Esau hi Jacob tep piniliw tu hu bendisyon tu. Kantud nemnem tuy “Petteyek ali hi Jacob hedin mettey hi ama.” ⁴² Dingngel Rebekah humman ni planuh Esau et paeyag tu hi Jacob et kantun hi-gatuy “Deh e pinhed dakan petteyen nan agim hi Esau ma-lat ibleh tu impahding mu. ⁴³ Et humman hu, dengel mu eya e-helen kun pehding mu. Besik kad Haran di kad-an nan pengemmaan mu e hi Laban. ⁴⁴ Et yadman ni panha-adan mu ingganah me-kal hu bunget nan agim. ⁴⁵ Et hannak ali umitu-dak ni mengeyyag ni hi-gam hedin liwwanen tu hu impahding

* **27:38** 27:38 Hebrews 12:17

mu. Tep eggak pinhed ni kayu mampettey et mandihhan kayun mettey ni hakey ni aggew.”

⁴⁶ Hakey ni aggew ey kan Rebekah nan Isaac ey “Impeinglay ku eyadda Hittite ni ahwan Esau. Heballi ew metteyyak hedindin mengahwa dama hi Jacob ni biin Hittite.”

28

Ya nengitu-dakan Isaac nan Jacob di Mesopotamia

¹ Et paeyag nan Isaac hi Jacob et bendisyonan tu et kantun hi-gatuy “Entan pengahwan biidya.

² Lakkay di Paddan Aram di Mesopotamia di baley apum e hi Bethuel et ahwaen mu etan hakey ni u-ungngan pengemmaam e hi Laban.

³ Bendisyonan daka kaya nan Apu Dios e Kabaelan tun emin ey iddawtan dakallin dakel ni helag mu et hi-gam ali pan-ammed ni dakel ni tuu.

⁴ Bendisyonan dakan Apu Dios niyadda helag mun henin nemendisyonan tun apum e hi Abraham. Ey hi-gayulli kampuyek eyan indawat Apu Dios nan Abraham ni nekibebleyan tayu.”

⁵ Et itu-dak nan Isaac hi Jacob di Paddan Aram di Mesopotamia di baley nan hi pengemmaan tu e hi Laban e agin inetu e u-ungngan Bethuel e iAramea.

⁶⁻⁸ Neamtaan nan Esau e binendisyonan ametu hi Jacob et han tu palaw di Mesopotamia ma-lat yadman hu pengahwaan tu et beken hu iKanaan ni i-ahwa tu. Niya inamta tu e inu-unnud Jacob di ametun inetu et lumaw di Mesopotamia. Et awatan tu law e eleg pinhed ametu hu bibi-in

iKanaan. ⁹ Et lumaw hi Esau di bebley nan pengemmaan tu e hi Ismael et ahwaen tu hi Mahalat e agin Nebayot e u-ungngan Ismael e u-ungngan Abraham.

¹⁰ Hi Jacob ey hini-yan tu hu Beersheba et lumaw di Haran. ¹¹ Nehilngan di dalam et mangkampu. Et umlan batun pengi-ippingan tu et maugip. ¹² Entannit neuyeng ey ini-innep tu e wada teytesy ni dinteng tu kabunyan. Ey inang-ang tudda anghel nan Apu Dios e nanteyed ida ni nandayyudda etan di teytesy. ¹³ Ey wada hi APU DIOS e immehneng di ta-pew ni teytesy e kantuy “Hi-gak hu AP-APU e Dios ni dinaydayaw nan apum e hi Abraham ni hi amam e hi Isaac. Iddawat kun hi-gam et yadda helag mu eya puyek ni muka pambakbaktadi. ¹⁴ Dakel ali helag mu e heniddalli dep-ul e eleg mebillang et meihhinnap idallid kebebbebley di puyek. Ey emin ali tuud kebebbebley di puyek ey bendisyonan kudda gapun hi-gam niyadda helag mu. ¹⁵ Ey emin di lawwan mu ey wada-ak ni mengippaptek ni hi-gam niya hi-gak hu ngenamung ni mengibbangngad ni hi-gam eyad bebley. Eleg daka e-way, nem peamnuk emin eya impakulug kun hi-gam.” *

¹⁶⁻¹⁷ Bimmangun hi Jacob ey simmakut et kantuy “Tam wada gayam hi APU DIOS di deya ey eleg ku amta! Anggetakkut di deya! Huyya na-mu hu baley Apu Dios e habyen ni umlaw di kabunyan.”

* **28:15** 28:15 Hebrews 13:5

18 Bimmangun ni dagah ni newa-waan tu et alen tu batun impungan tu et peehneng tu et penginnemneman tun Apu Dios et duyagan tun lana. 19 Inngadnan tu humman ni Bethel, nem ya ngadan tu dedan ni nunman ey Lus.

20 Et isapatah Jacob e kantuy “APU DIOS, hedin itultuluy mun mekikillalw ni hi-gak di lawwan ku niya ippaptek muwak et idwat mun emin hu kahapulan ku, henin kennen niya balwasik, 21 et kayyaggud hu pambangngadak di baley ama, man hi-gam e AP-APU hu deyyawen kun Dios ku. 22 Ey mambalin eya nengipeehnengan kun batun pandeyyawan ni hi-gam. Niya emin ali hu iddwat mun hi-gak ey pebangngad kun hi-gam hu kapulu tu.”

29

Ya dintengan Jacob di baley Laban

1 Et mangmanglaw hi Jacob ey dimmateng di bebley di appit ni kasimmilin aggew 2 Entanni ey inang-ang tu hu hibuy di pattullan. Wadadadman hu nantelu-an ni neamung ni kalneroh ni kamanluklukbub di nanlinikweh di hibuy tep yadman daka innumi. Nem immen hu et-eteng ni batun nei-hu-let etan di hibuy. 3 Hedin neamung idan emin kalneroh ey han ginlid idan kamampattul etan batu ma-lat uminum ida. Hedin negibbuh ni imminum ida, impebangngad da mewan etan batu.

4 Hinnup nan Jacob ida etan kamampattul ni kalneroh et kantun hi-gaday “Hi-gayuddan agik, attu bebley yu?” Kaday “Yad Haran.”

⁵ Kan Jacob ey “Kaw inamta yu hi Laban e u-ungngan Nahor?” Ey kanday “Tam em.”

⁶ Kan Jacob ey “Inna-nun biyag tu?” Kanday “Kayyaggud. Mundeh ali hi Rachel e u-ungnga tu e impangulu tu hu kalneroh ametu.”

⁷ Kan Jacob ey “Kele eleg yudda peinnumi eya kalneroh et yu pay ipattul ida haggud baba ni kehillengan tu?” ⁸ Kanday “Eleg mi ni peinnumidda ingganah ni wadaddan emin hu kalneroh di deya et han mi gelida eya batun neihu-let di hibuy et painuman middan emin.”

⁹ Ida kaum-enungbal ey nandammuan tun dimmateng hi Rachel niyadda etan tuka ippattul ni kalneroh ametu. ¹⁰ Inang-ang Jacob hi Rachel e u-ungngan pengemmaan tu niyadda etan kalneroh ametu ey limmaw et tu ekalen etan batun neihu-let di hibuy et painuman tudda etan kalneroh nan pengemmaan tu. ¹¹⁻¹² Et kan tun Rachel ey “Hi-gak hu u-ungngan Rebekah e agin amam.” Et akwalen tu hi Rachel ey kamannengngih ni amleng tu. Et mambesik hi Rachel di baley da et tu ehlen nan ametu.

¹³ Dingngel Laban e wada etan pengungngaan tu ey impapuut tu et tu dammuen. Inakwal tu et ikuyug tud baley da. Et e-ehhelen nan Jacob emin hu neipahding. ¹⁴ Kan Laban ey “Makulug ni han-ama ita.”

Ya neneklaan Jacob di Rachel nan hi Leah et ahwaen tudda

Nekiha-ad hi Jacob ni hambulan diman ¹⁵ et hakey ni aggew ey kan Laban ni hi-gatuy “Ambeken ni gapu tep pengungngaan daka ey eleg

daka tangdani. Piga pinhed mun penangdan kun hi-gam?”

¹⁶ Hi Laban ey wada dewwan u-ungnga tun bii, hi Leah hu pengulwan ey hi Rachel hu neihned.

¹⁷ Kakkayyaggud hu matan Leah, nem hi Rachel ey kakkayyaggud hu impenga-annel tu niya kat-agun peteg.

¹⁸ Hi Jacob ey pinpinhed tu hi Rachel. Et humman hu, kantun Laban ey “Ingngunwan dakan pitun toon hedin i-abulut mun ahwaen ku hi Rachel.” ¹⁹ Kan Laban ey “Dammutu. Heballi hi-gam hu mengi-ahwan hi-gatu nem ya edum ni beken ni nalpud pewen tayu. Et humman hu, kayyaggud hedin di deya itsu.”

²⁰ Et mangngunun pitun toon hi Jacob ma-lat iahwa tu hi Rachel. Nem heni pigan aggew ni ebuh ni hi-gatu tep nakappinhed tu hi Rachel.

²¹ Negibbuh humman ni pitun toon et kan Jacob nan Laban ey “Ahwaen ku law hi Rachel haggud negibbuh law hu insapatah kun toon ni pangngunuan kun hi-gam.” ²² Et mandaddan hi Laban et aygan tudda tutu-u et manhahamul idan pan-ahwaan di Jacob nan Rachel. ²³ Nem yan nunman ni hileng ey hi Leah kumedek hu impeahwan Laban ni hi-gatu. ²⁴ Wada indawat nan Laban nan hi Leah ni hakey ni biin pambega-en tu e hi Silpah hu ngadan tu.

²⁵ Yan newa-waan tu ey inimmatunan nan Jacob e hi Leah hu nekiulig tu et kantun Laban ey “Hipa huyyan mu impahding ni hi-gak! Ingngunwan dakan pitun toon ma-lat ahwaen ku hi Rachel, ey kele muwak hineul?” ²⁶ Ey kan Laban ey “Tep ya elaw mi ey beken ni ya udidyan

hu memengngulun mengahwa. ²⁷ Nem anin, heged mu hanlingguan eyan nan-ahwaan yu et dammutun i-ahwam hi Rachel. Nem mahapul ni ingngunwan muwak pay ni pitun toon.”

²⁸ Inebulut Jacob et malebah humman ni hanlingguan et han peahwan Laban hi Rachel ni hi-gatu. ²⁹ Et idwat daman Laban hu hakey ni pambega-en nan Rachel e hi Bilhah hu ngadan tu. ³⁰ Et iulig nan Jacob hi Rachel ey pinpinhed tu nem hi Leah. Et ingunwan tu pay hi Laban ni pitun toon.

Yadda etan u-ungngan Jacob

³¹ Yan nenang-angan APU DIOS e pinpinhed nan Jacob hi Rachel nem hi Leah ey in-abulut tun mambutsug hi Leah. Nem eleg tu iebulut ni mewedda u-ungngan Rachel. ³² Et man-ungnga hi Leah ey laki. Et kantuy “Inang-ang APU DIOS hu degeh ni nemnem ku, et yan nunya ey pinheden tuwak law ni ahwak.” Et ngadnan tu etan u-ungnga tun hi Reuben.

³³ Entanni ey nambutsug mewan et man-ungnga ey laki mewan. Et kantuy “Inamtan APU DIOS e eleg tuwak pinhed ni ahwak et idwatan tuwak ni hakey mewan ni u-ungngak.” Et ingadnan tun hi Simeon.

³⁴ Nambutsug mewan et man-ungnga ey laki mewan. Et kantuy “Wada-et ni pekappinheden tuwak law ni ahwak tep ay tellu law u-ungnga min laki.” Et ingadnan tun hi Levi.

³⁵ Nambutsug mewan et man-ungnga ey laki mewan. Kantuy “Deyyawen ku law hi APU DIOS.” Et ngadanan tun Judah. Ey eleg law man-ungnga.

30

¹ Nem hi Rachel ey endi ngu u-ungnga tu. Et humman hu, kaum-ameh nan hi agitu hi Leah. Kantun Jacob ey “Idwasi muwak daman u-ungngak tep hedin endi, man heballi ew mettey yak.” ² Bimmunget hi Jacob et kantuy “Kaw hi-gak hi Apu Dios? Hi-gatun ebuh hu dammutun mengi-ebbulut ni mewedda u-ungngam, beken nak.”

³ Et kan Rachel nan Jacob ey “Anin iulig mu ew eya bega-en kun hi Bilhah ma-lat hedin wada u-ungnga yu, ey meibillang ni u-ungngata.” ⁴ Inebulut Jacob et iulig tu hi Bilhah. ⁵ Nambutsug hi Bilhah et man-ungnga ey laki.

⁶ Ingngadnan Rachel ni hi Dan tep kantuy “Impeang-ang Apu Dios e hi-gak hu lebbeng tun kan ahwan nan hi Jacob. Et humman hu, dingngel tu hu dasal kun hi-gatu et idwat tu huyyan u-ungngak ni laki.”

⁷⁻⁸ Entanni ey nambutsug mewan hi Bilhah et man-ungnga ey laki mewan. Et ngadanan Rachel ni Naptali, tep kantuy “Impenatnan agik ni pilliwen hu ahwak, nem inapput ku.”

⁹ Inamtan Leah e eleg law man-ungnga et iebulut tu hi Silpah e bega-en tun i-ulig Jacob. ¹⁰ Nambutsug hi Silpah et man-ungnga ey laki. ¹¹ Et ngadanan Leah ni Gad, tep kantuy “Negahat tak tep wada mewan hakey ni u-ungngak.”

¹² Nan-ungnga mewan hi Silpah ey laki mewan. ¹³ Et ngadanan Leah ni Asher tep kantuy “Nakka man-am-amleng ni peteg! E-helen idallin edum ni bii e nakka man-am-amleng.”

¹⁴ Hakey ni aggew ni ahiani ey wada himmak nan Reuben di payew ni mandrake e kameitnem et ienamut tun inetu hi Leah. Kan Rachel nan Leah ey “Idwasi muwak anhan eyan in-anemut ni u-ungngam.” ¹⁵ Nem kan Leah ey “Deh dedangngu e piniliw mu ahwak, ey mu mewan pilliwen eya himmak ni u-ungngak?” Nem kan Rachel ey “Idwasi muwak et hi-gam hu meki-ullig nan ahwak ni hileng.”

¹⁶ Yan mahmahdem ni nunman e iyalli hi Jacob ni nalpud payew ey an dinammun Leah et kantuy “Man-ullig itan hileng tep binaydan dakan mandrake ni himmak ni u-ungngak.” Et man-ulig idan nunman ni hileng.

¹⁷ Ey dingngel nan Apu Dios hu dasal Leah et mambutsug et man-ungngan laki et humman hu meikkelliman u-ungnga tu. ¹⁸ Et ngadanan Leah ni Issakar tep kantuy “Huyyan u-ungnga hu gungunah kun indawat Apu Dios tep in-abulut ku bega-en kun i-ulig ni ahwak.”

¹⁹ Entanni mewan ey nambutsug hi Leah et man-ungnga ey laki et humman hu meikka-nem. ²⁰ Et ngadanan Leah ni Sebulun tep kantuy “Bendisyonan tuwak nan Apu Dios. Wadan pinheden tuwak law ni ahwak, tep enem hu u-ungnga min laki.”

²¹ Entanni ey nambutsug mewan et man-ungnga ey bii et ngadanan tun hi Dinah.

²² Entanni ey ninemnem nan Apu Dios hi Rachel et iebulut tun meweddaan ni u-ungnga tu. ²³ Nambutsug et man-ungnga ey laki. Kantuy “Kayyaggud anhan et indawtan tuwak Apu Dios ni u-ungngak et eleg da-ak law pipihulladan

tuu.” ²⁴ Et ngadanan tun Joseph tep kantuy “Hamban anhan iddawtan tuwak pay nan APU DIOS ni hakey ni u-ungngak ni laki ey.”

²⁵ Yan eman ni neiungngaan nan Joseph ey kan Jacob nan Laban ey “Iebulut mu et mambangngad dak law di bebley mi. ²⁶ Ey iebulut mu et ikuyug kudda eya ahwak niyadda eya u-ungngak haggud deh e nakatteklak ida. Ey inamtam et nemahhig hu impangngunuk ni impangunum ni hi-gak.” ²⁷ Kan Laban ni hi-gatuy “Entan tuwak hi-yan tep kan etan ni madiba ey indawtan tuwak nan APU DIOS ni panyaggudak gapun hi-gam. ²⁸ Ehel mun hi-gak hedin piga pinhed mun tangdan mu et humman iddawat ku.”

²⁹ Kan Jacob ey “Inamtam hu impahding kun nengingunungunun impangunum ni hi-gak ni pigan toon, et deh e dimmakkel hu halun mu tep impenaptek ku. ³⁰ Tep makulug ni hahhakkey la hu halun mun inlian ku. Nem yan nunya ey dimmakkel law ni peteg. Binendisyonan dakan APU DIOS gapuh ni hi-gak. Et yan nunya ey mahapul ni ya pamilyah ku dama law hu hengnguden ku.”

³¹⁻³² Kan Laban ey “Hipa nisi pinhed mun ittangdan kun hi-gam?” Hinumang nan Jacob e kantuy “Eggak pinhed ni tangdanan muwak. Ittuluy kun mengippaptek ni halun mu hedin ebbuluten mu eya e-helen ku. Iebulut mu et nak appilen ni emin etan nangkebatekan ni kalneroh niya gelding niyadda andeket ni impah ni kalneroh mu et anin humman hu tangdan ku. ³³ Et edum alin aggew ey meang-ang e endi nak piniliw ni animal mu. Et hedin wadalli

hu hemmaken mun kalneroh niya gelding ni beken ni nebalitan niya beken ni andeket ni impah ni kalneroh di halun ku, ey amtam e sinekew ku humman ni hi-gam.”³⁴ Kan Laban ey “Dammutu, ebbuluten ku huttan ni kammu.”

³⁵ Nem yan nunman ni aggew ey limmaw hi Laban et tu appilen ida etan nangkebatekan ni kalneroh niya gelding niyadda andeket ni impah ni kalneroh et pepaptek tuddan u-ungnga tu.³⁶ Et ilaw tuddad neidawwi e nandalan ni tellun aggew. Et yadda natdaan hu impepaptek Laban nan Jacob.

³⁷ Nem ya impahding Jacob ey immalan pangan nambakbaklang ni keyew et wihwihan tu hanna-kut ni ukih da ma-lat meang-ang hu mablah.³⁸ Et tu pan-iha-ad e inhangga tu etan di innumman idan gelding niya kalneroh ma-lat hedini um-aliddan um-inum e yan nunman hu daka pan-in-eenduli ey ang-angen da humman ni tu inha-ad.³⁹ Et hedini man-impah ida ey nangkebalitan niya nangkebatekan hu i-impah da.

⁴⁰ Beken ni ebuh humman ni impahding Jacob, nem inappil tudda labah ni halun nan Laban. Et peendul tuddad andeket ni lakkitud halun tu. Henin nunya nedakkelan ni halun Jacob, nem eleg ma-duman hu halun Laban.

⁴¹ Hedini ida kaman-in-eendul etan ida animal ni endi degeh tu, ey kapehanggan Jacob etan winihwihan tuddan keyew di hinangngab etan di innumman da.⁴² Nem eleg tu ippahding humman etan di nangkepigit. Et lektattuy kakkayyaggud ni emin hu halun tu e endi

degeh da. Nem hedin yadda halun Laban ey nangkepigit ida. ⁴³ Et ya nambalanan tu ey kimmedangyan hi Jacob. Dakel hu halun tu, ya bega-en tu, ya kamel tu niya kebayyu tu.

31

Ya binsikan Jacob et hi-yanen tu hi Laban

¹ Dingngel Jacob e ida kamanlillah ida etan u-ungngan Laban e kanday “Illan Jacob ni emin hu kinedangyan ametayu et deh e kimmedangyan.”

² Anin ni hi Laban et wada kaiggibek nan Jacob ni el-eleg ni tuka pehding ni hi-gatu e beken ni heni lan nunman. ³ Entanni ey inhel APU DIOS nan hi Jacob e kantuy “Pambangngad kad bebley ni aammed mu niyadda aaggim haggud wada-ak ni mengippaptek ni hi-gam.”

⁴ Entanni ey impaeyag Jacob di Leah nan Rachel di pattullan tun kalneroh ⁵ et kanton hi-gaday “Nakka giggibbeka ey el-eleg law hu kapeang-ang-ang ameyun hi-gak, beken ni heni lan nunman hu tuka pengapngan hi-gak, nem nanengtun kaumbaddang ni hi-gak hi Apu Dios e kadeyyawan ama. ⁶ Inamta yu hu ligat kun nengingungngunuan kun ameyu. ⁷ Nem kapyatun linugilugih tuwak e nampinhampulu hu nenullulan tun hummangan min tangdan ku. Nem kayyaggud et eleg iebulut nan Apu Dios ni wada tu pehding ni hi-gak ni lawah. ⁸⁻⁹ Heni hi Apu Dios hu nengi-tan ni halun ameyun hi-gak. Tep hedin kan ameyuy ya nangkebatekan ni gelding niya kalneroh hu iddawat tun tangdan ku, man nangkebatekan hu impah da. Hedin

mewan kantuy ya nangkegalitan hu iddawat tun tangdan ku, man nangkegalitan hu impah ida.

¹⁰ Yan eman ni kapengenduliddan etan ni gelding ey ini-innep ku e nangkegalitan niya nangkebatekan idan emin etan lakkitun gelding ni kamengendul. ¹¹ Ini-innep ku e immehel etan anghel Apu Dios ni hi-gak e kantuy 'Jacob!' Et kangkuy 'Kela e Apu?' ¹² Kan etan ni anghel ey 'Ang-ang mu kedi, emin ida eman lakkitun kamengendul ey nangkegalitan niya nangkebatekan edum. Hi-gak kamengippahding ni nunya tep inang-ang kun emin hu impahpahding nan Laban ni hi-gam. ¹³ Hi-gak hu Dios ni nampeang-ang ni hi-gam di Bethel etan di nengiha-adam ni batun dinuyagam mun lanan penginemnemneman mun hi-gak et mansapatah kan hi-gak. Pandaddan ka et mambangngad kad bebley ni neiungngaan mu.' "

¹⁴ Himmumang di Leah nan Rachel ey kaday "Anin haggud endi damengu beltanen min kinedangyan nan amemi ¹⁵ tep ya tuka pehding ni hi-gami ey heni kami hansinu-wan. Inggatang dakemi et umahen tun emin hu nanggatngan tu. ¹⁶ Emin hu kinedangyan amemin heni inlan Apu Dios et idwat tun hi-gam ey hi-gatsuddan emin eyan u-ungnga hu lebbengtun keidwatan tu. Et humman hu, u-unnud mu etan inhel Apu Dios ni pehding mu."

¹⁷⁻²¹ Et hakey ni aggew e limmaw hi Laban ni an memu-lit ni dutdut ni kalneroh tu, ey indaddan nan Jacob ni emin hu mahapul dan pambangngadan dad Kanaan e bebley ametu. Nan-itakkay tudda u-ungnga tu niyadda etan

ahwatud kamel, et delunen dadda animal da et manglaw ida e impeki-la dan emin hu wadan higadan limmu dan nanha-adan dad Paddan Aram di Mesopotamia. Et gapu tep endi hi ameda ey imbesik nan Rachel hu tuttu-un ametu. Yan nunman ni linawwan da ey eleg peamtan Jacob nan Laban. Impapuut dan limmaw et man-agwat idad Wangwang e Euphrates et mampalaw idad nangkedunduntug di Gilead.

Ya namdugan Laban di Jacob

²² Nelabah tellun aggew ey wada nengipeamtan Laban e bimmesik di Jacob. ²³⁻²⁵ Et ikuyug Laban ida tutu-u tu et manguud ida. Et yan meikkeppitun aggew ey hina-kup daddad nangkedunduntug di Gilead ni nangkampuan da. Yan nunman ni hileng ey ini-innep nan Laban e kan Apu Dios ni hi-gatuy “Ang-ang mu kuma malat endi lawah ni e-helen mun Jacob.”

²⁶ Et lumaw hi Laban di kad-an Jacob et kantuy “Kele heni balud di gubat ida eya u-ungngak e mudda imbesik? Hineul muwak. ²⁷ Kele eleg mu e-ehhelen ey kayu nengali? Gullat et ni impeamtan, ey nandaddan nak ni pan-an-anlaan tayu et han kayu umgah di lawwan yu. ²⁸ Eggak ew anhan akwalen ida eya inap-puk niyadda eya u-ungngak ey kayu nengali. Beken ni kayyaggud huyyan impahding mu. ²⁹ Gullat ni pinhed kun pehding ni hi-gam hu lawah et dammutu. Nem nampeang-ang ni hi-gak etan Dios ni kadeyyawan amam et ehelen tu e hellipat-an ku ma-lat endi nak e-helen ni hi-gam ni lawah. ³⁰ Inamtak e ya gaputun

neala et hi-yanen yuwak ey tep kaka um-abtun mambanggad di bebley amam. Nem anin et, kele yu impeki-ladda etan dios ku?”

³¹ Kan Jacob ey “Eggak e-ehhelen ni hi-gam et mangeli kami tep kangku nem ikka-leg mudda u-unggam. ³² Nem hedin ya meippanggep ida etan ni dios mu, ey mu panhamak et hedin wadan hi-gami hu nengala ey anin ni pepettey ku. Ey hedin wada ang-angen mun illamin hi-gam man issapatah kud hinanggadda eyan tutu-u ta e pebanggad ku.” Inhel Jacob huyya tep eleg tu amta e sinekew Rachel etan ida dios ametu.

³³ Et lumaw hi Laban et tu epengen ni hinemahemak di kampun Jacob, yad kampun Leah, yad kampuddan etan ni dewwan bega-en et han lumaw di kampun Rachel, nem endi. ³⁴ Hi Rachel e nengaladdan nunman ni dios ey intalu tud dallem ni yuddungnan ni kapantakkayi et yudungan tu. Intaggan nan Laban hamak, nem endi tu himmak.

³⁵ Kan Rachel nan ametuy “Entan tu balaw e ama hu eggak ehnengi tep wada kamelpud annel ku.” Endi himmak nan Laban et ³⁶⁻³⁷ bumunget law hi Jacob et kantuy “Hipa bahul kun hi-gam? Kele muwak ali nampedug e heni kaka memdug ni nambahul et mu pambelukitkiten ni emin hu kalga mi. Paukat mu hedin wada himmak mun sinekew ku et ang-angen idan edum mu niyadda edum ku et iuh-uh da hedin hipan hi-gatan dewwa hu neiptek.

³⁸ Inamtam e dewampulun toon hu nengingn-gunnuan daka et ipenapteku kun emin hu gelding

mu niya kalneroh mu et deh e nedakkel ida. Ey yan nunman idan toon ey endi nengunuh ni kalneroh niya gelding mu niya endin hekey hu nak kinleng ni inhidak. ³⁹ Hedin wada pintey idan animal di muyung di halun mu, man eggak peam-amta ni hinullulan ku. Anin idan kametel-lak ni hileng winu kawwalwal e muka pehullul ni hi-gak. ⁴⁰ Ey insipesipel ku hu nemahhig ni petang ni kawwalwal niya nemahhig ni ketel ni hileng niya nakka metuttukal. ⁴¹ Henin nunya hu hinelheltap kun dewampulun toon tep hampulut epat hu toon ni neneklaan kuddan eyan dewwan u-unggam, niya enem ni toon hu neneklaan kudda eyan halun ku. Nem anin ni hanniman et nampinhampulu hu nenullulan mun tangdan ku. ⁴² Gullat na-mun eleg tuwak baddangan ni Dios nan apu hi Abraham et hi amak e hi Isaac et intu-dak muwak ni endin hekey hu indawat mun hi-gak. Nem kayyaggud et inang-ang Apu Dios hu lawah ni impahpahding mun hi-gak niya ligat ni ngunuk, et mampeang-ang ni hi-gam ni nahdem et ibunget daka.”

⁴³ Himmumang hi Laban ey kantuy “Yadda eya bii ey u-unggak ida niya inap-apuk ida eya u-ungnga dadada. Ey animal ku eyadda kalneroh niyadda gelding. Ya kakulugan tu ey emin eya muka ang-ang-anga ey nalpun hi-gak. Nem endi inna-nuk ni mengikka-leg ni hi-gada. ⁴⁴ Et humman hu, imay kuma et manhumman ita. Ey um-ala itan batun penginemnemneman tan ihhumman ta.”

⁴⁵ Et umla hi Jacob ni batu et haaden tu malat penginemnemneman dan nunman ni ihhum-

mangan da. ⁴⁶ Inhel tuddan tuu tu e umpanuh idan batu et ipiggil da et mangan idan emin diman. ⁴⁷ Et ngadanan Laban humman ni Jegar Sahadutah. Ya impangngadan daman Jacob ey Galeed.

⁴⁸ Kan Laban nan hi Jacob ey “Huyyan neipiggil ni batu hu mengippenemnem ni hi-gata.” Et mukun Galeed hu ngadan nunman ni bebley. ⁴⁹ Nem nginedanan da mewan ni Mispah tep kan Laban ey “Hi APU DIOS hu menang-ang ni hi-gatan dewwa ma-lat ya ihummangan ta hu meu-unnud, anin ni nandawwi ita. ⁵⁰ Eggak ali amtaa hedin ibbunget muddalli eya u-ungngak winu mengahwa kan edum ni bii, nem nemnem mu e wada hi Apu Dios ni kamenang-ang ni hi-gam. ⁵¹ Adyah eya neipiggil ni batu niya eya batun hinead mu. ⁵² Huyyaddan batu hu mengippenemnem ni hi-gatan dewwa etan ni inhumman ta. Eggak lebbahi eya pappeg et umli-ak ni an mengippahding ni hi-gam ni lawah et hanniman daman hi-gam. ⁵³ Ya etan Dios idan ammed tayu e di Abraham nan hi Nahor hu ngenamung ni mengastigu etan ni eleg mengu-unnud eyan inhumman ta.”

Et isapatah daman Jacob nan hi Apu Dios e kadeyyawan Isaac e u-unnuden tu huyyan inhumman da. ⁵⁴ Et kumleng hi Jacob ni animal et iappit tun Apu Dios etan di duntug et aygan tudda etan tutu-u et mangan ida et manhad idadman ni hanlabbi.

⁵⁵ Newa-wa et bumengun hi Laban ni dagah et akwalen tudda u-ungnga tu niyadda etan

inap-apu tu et bendisyonan tudda et han ida umenamut di bebley da.

32

¹⁻² Et mangmanglaw damad Jacob di lawwan da ey entanni ey wadadda anghel ni nenammun hi-gada. Inang-ang idan Jacob ey kantuy “Tam nangkampu gayam hi Apu Dios di deya.” Et ingadnan tu humman ni bebley ni Mahanaim.

³ Impamengulun Jacob ida edum ni tuu tu malat ida makihummangan nan agitun hi Esau di Seir di Edom. ⁴ Kan Jacob ni hi-gaday “Kan yun Esau ey: Hi Jacob e bega-en mu ey nanhahha-ad di baley nan pengemman yu e hi Laban. Et yan nunya ey pinhed tun mambanggad. ⁵ Wadadda baketu, ya kebayyu tu, ya kalneroh tu, ya gelding tu et yadda bega-en tun lalakki niya bibi-i. Intudak dakemi ma-lat peamta mi hu ellian tu hedin ebbuluten mu.”

⁶ Nambanggad ida huyyan intudak Jacob et kandan hi-gatuy “Inhel min agim et iyyallin daitsu dammuen e wada hu ingkuyug tun epat ni gatut ni tutu-u tu.” ⁷ Dingngel nan Jacob humman ni inhel da ey nemahhig takut tu niya kaguh tu et pandewa tudda etan tutu-u tu niyadda halun tu. ⁸ Kantud nemnem tuy “Hedin umpatey hi Esau ey wada inna-nu eyan nanggillig ni umbesik.”

⁹ Et mandasal hi Jacob e kantuy “APU e Dios ni kadeyyawa lan apuk hi Abraham ni hi ama e hi Isaac, hi-gam hu nengipanghel ni mambanggaddak di bebley idan aaggik niya ammed ku niya kammuy ippaptek muwak. ¹⁰ Beken

ni lebbengtun muwak peang-angan ni binabbal mun impeenang-ang mun hi-gak e bega-en mu. Makulug ni dakel ni peteg bendisyon mun hi-gak tep yan neni-yanan kun bebley mi et mangwattak di Wangwang e Jordan ey ebuh hu hulkud kun intabin ku. Nem yan nunya ey nandewa-an ida tuuk ni ingkuyug ku. ¹¹ APU DIOS, ihwang muwak anhan di hipan lawah ni pehding agik e hi Esau tep ay nakka umtatakut. Tep entanniy petteyen dakemin emin ida eyan ahwak niyadda eya u-ungngak. ¹² Nem inhel mun hi-gak nunman e ippaptek muwak niya kammuy pedakkel muddalli helag ku et henid-dalli palnah di gilig ni baybay e eleg mebillang.”

¹³ Nanha-ad di Jacob ni hanlabbidman. Newawa et umappil ni animal ni iddawat tun agitu e hi Esau. ¹⁴ Inappil tu hu dewanggatut ni labah ni gelding niya dewampulun lakki tu, ya dewanggatut ni labah ni kalneroh niya dewampulun lakki tu, ¹⁵ ya telumpulun kamel ni wada impah tu, ya na-pat ni labah ni baka niya hampulun lakki tu, ya dewampulun labah ni kebayyu niya hampulun lakkitu. ¹⁶ Ginenadwa tudda et i-peng tudda etan idan bega-en tun mengippengulu et kantun hi-gaday “Pamengulu kayu ey ang-ang yu ma-lat wada pambabattanan yu.”

¹⁷ Inhel tu etan ni nemangulun bega-en e kantuy “Hedin dammuen yu hi Esau et ibbagetu e kantuy ‘Attu lawwan yu? Hipa kan bega-en ni hi-gayu? Niya hipa kan halun idan nunya?’ ¹⁸ Ey kanyun humang yuy ‘Huyya hu halun nan bega-en mu e hi Jacob. Iddawat tun hi-gam e apu

tu. Iyyalli e neitu-nud ni hi-gami.' " ¹⁹ Hanniman dama hu inhel tun e-helen ida etan ni bega-en tun nangkeitu-nud. ²⁰ Ey kantun hi-gaday "Entan tu liwwan ni e-helen ni hi-gatu e kanyuy 'Hi Jacob e bega-en mu.'" Huyya impahding tu tep ya wadad nemnem tu ey meendi hu bunset Esau ni hi-gatu et ebbuluten tu hedin ang-angen tudda humman ni iddawat tun hi-gatu. ²¹ Impamengulu tun impalaw ida etan animal ni iddawat tun Esau et manha-ad di kampu da ni nunman ni hileng.

Ya nekibultungan Jacob di Peniel

²² Yan nunman ni hileng ey bimmangun hi Jacob et bangunen tudda etan dewwan ahwatu et yadda etan dewwan biin bega-en dan imbilang tun ahwatu niyadda etan hampulut hakey ni u-ungnga tu et agwaten da Wangwang e Jabbok. ²³⁻²⁴ Et iagwat tun emin hu wadan hi-gada et han mambangngad di kampu da et hahhakkey tun nandeyadman. Entanni ey wada immalin tuu et makibenultung ni hi-gatu ingganah kamangkewa-wa. ²⁵ Nem eleg han-ilaw etan ni tuu hi Jacob et pangkubhil tu hu genit ni sipan Jacob.

²⁶ Et kan etan ni tuuy "Imay et lumawwak tep ay kamangkewa-wa." Nem kan Jacob ey "Eleg daka pellow ingganah bendisyonan muwak."

²⁷ Kan etan ni tuu ey "Hipa ngadan mu?" Kan Jacob ey "Hi-gak hi Jacob."

²⁸ Ey kan etan ni tuu ey "Beken law ni Jacob hu ngadan mu. Hi-gam law hi Israel. Tep nekihangga kad tuu et hi Apu Dios ey nengapput

ka.” ²⁹ Kan Jacob ey “Hipa ngadan mu?” Kan etan ni tuu ey “Eleg mahapul ni amtaen mu hu ngadan ku.” Et bendisyonan tu hi Jacob.

³⁰ Kan Jacob ey “Inang-ang ku hi Apu Dios, nem kayyaggud et eleggak matey.” Et ngadanan tu humman ni Peniel.

³¹ Simmimil hu aggew ni neni-yanan Jacob ni Peniel e kamampi-pi-day tep nangkubhil hu genit di sipetu. ³² Et humman hu, ingganah ni nunya ey eleg ihhidaddan helag Israel hu ulat ni neipket di genit di sipan linggeman ni animal, tep humman hu neikubhil ni genit Jacob.

33

Ya nandammuan di Jacob nan Esau

¹ Inang-ang nan Jacob hi Esau e iyyallin nangkuyug ni epat ni gatut ni tuu et pan-appiappil tudda pamilyah tu et mantu-tu-nud ida, e yadda u-ungngan Leah, yadda u-ungnga tun etan ni dewwan bega-en niyadda u-ungngan Rachel, et mantu-tu-nud ida. ² Nemangulu etan dewwan biin bega-en niyadda u-ungnga da, et han maitu-nud hi Leah niyadda u-ungnga tu, et manggillig ida han-ina e di Rachel nan Joseph. ³ Nemappangngulu hi Jacob et kamangkeihnup nan agi tu hi Esau ey nanyuung ni nangkappitu. ⁴ Nambesik hi Esau ni an nenammun Jacob et akwalen tu ey ida kamannengngih ni dewwa.

⁵ Inang-ang nan Esau ida etan bii niyadda etan u-ungnga da ey kantuy “Hipadda huyyan ingkuyug mu?” Kan Jacob ey “U-ungngak ida

huyyan indawat Apu Dios tep kayyaggud ni peteg ni hi-gak.”

⁶ Immalidda etan dewwan bega-en niyadda u-ungnga da et manyuung idan Esau. ⁷ Neitu-nud hi Leah et yadda etan u-ungnga tu et manyuung ida dama. Nanggillig di Rachel nan hi Joseph et manyuung ida daman Esau.

⁸ Minahmahan mewan nan Esau e kantuy “Ey hipadda kan animal etan ni nemangulun dinamuk?” Kan Jacob ey “Humman iddawat kun hi-gam ma-lat abuluten mu hu inlian mi.”

⁹ Nem kan Esau ey “Agik, eggak mahapul ida humman tep wada dama hu halun ku, et humman hu anin ni bangngad mu kuma.” ¹⁰ Nem kan Jacob ey “Abulut mu kuma tep ay inebulut mu inlian mi. Et kayyaggud hu nandatngan ta et heni inang-ang ku hi Apu Dios ni nenang-angan kun hi-gam.”

¹¹ Kapepillit Jacob e kantuy “Alam kuma eya nakka iddawat ni hi-gam tep dakel hu halun kun indawat Apu Dios gapu ni hemek tun hi-gak.” Et abuluten nan Esau.

¹² Kan Esau ey “Et imay tep et lumaw itsu. Ippangulu midda eyan tuuk hu dalan.” ¹³ Nem kan Jacob ey “Em, nem inna-nu e iyyaddadya hu gelang et ya halun ku niyadda impah da ey mahapul ni mambabbabbal kami tep entun mangkettey ida. ¹⁴ Et humman hu pamengulu kayu et anin ni meitu-tu-nud kamin eyaddan u-ungnga et yadda halun, et han dakeyu la datngid Edom.”

¹⁵ Kan Esau ey “Anin, nem ibbatih kudda edum ni tuuk ni pan-e-dum yu.” Nem kan Jacob ey

“Eleg, anin ebuh kami nemet peang-ang mu hu kayyaggud ni hi-gami.” ¹⁶ Et umgah di Esau ni nambanggad di Edom.

¹⁷ Nem nampalaw idad Jacob di Sukkot. Nengapyad man ni kampu da niya hiddumman idan halun tu. Et mukun nginadnan da humman ni Sukkot. ¹⁸ Intuluy dan nanglaw et lektattuy dimmateng idad Sekem di Kanaan. Et mangkampudda etan di neihnup ni bebley. Melinggep hu nandalnan da neipalpun immegahan dad Mesopotamia ingganah dimmateng idad Sekem. ¹⁹ Ginetang Jacob humman ni puyek ni hanggatut ni palatah idan helag Hamor e aman Sekem. ²⁰ Et ngadnan tun El Elohe e ya keibbellinan tu, Apu Dios ni kadeyyawan Israel.

34

Ya neipahding nan Dinah

¹ Hakey ni aggew ey limmaw hi Dinah e u-ungngad Jacob nan Leah ni an nekia-ayyam idan edum ni biidman ni bebley. ² Hi Sekem e u-ungngan Hamor e Hibite e ap-apudman ni bebley ey inang-ang tu hi Dinah et tu piliten ni in-ulig. ³ Nakappinshed tun peteg hi Dinah tep kat-agu et tuka ena-alluka ma-lat man-ahwadda. ⁴ Et tu ehelen nan ametu e hi Hamor e kantuy “Muwak i-hel idan a-ammed ni nunman ni bii tep pinhed kun ahwaen.”

⁵ Entanni ey dingngel nan Jacob e wada lawah ni neipahding ni u-ungnga tu e hi Dinah, nem impemegga tu ni i-ineng tep limmaw idan emin etan u-ungnga tun lalakkin an nampattul.

⁶ Hi Hamor e aman nan hi Sekem ey limmaw ni an mekihummangan nan hi Jacob. ⁷ Ey neipaddih ni iyyaddalli etan u-ungngan Jacob ni nalpun an nampattul. Dingngel da humman ni neipahding nan agi da ey nemahhig bunget dan nemaingan Sekem ni hi-gadan Hebrew tep lawah humman ni peteg ni hi-gada.

⁸ Kan Hamor nan Jacob ey “Inna-nu tu huyya e nakappinhed ni u-ungngak e hi Sekem etan u-ungngam e hi Dinah. Et humman hu, attu ew kuma et iebulut mu ma-lat man-ahwadda? ⁹ Manhuhummangan itsu et man-aapu itsu. ¹⁰ Ey dammutun mekibbebley kayudya ey ngenamung kayun ngunnuen yu henin umgatang winu manggettang niya hipan keddangyanan yu.”

¹¹ Kan Sekem nan aman Dinah niyadda agituy “Iebulut yu anhan et iahwak hi Dinah. Iddawat kun emin hu hipan ibbageyu. ¹² Anin piga ibbageyun iddawat ku et ebbuluten ku nemet iebulut yun ahwaen ku hi Dinah.”

¹³ Nem gapu tep lawah hu impahding Sekem nan Dinah ey nanhina-ul da hu inhumang dan hi-gadan han-ama. ¹⁴ Kandan hi-gaday “Eleg mabalin ni mu ahwaen hu agi mi tep eleg ka makugit. Kebe-ingan mi hedin ebbuluten mi hu imbagam. ¹⁵ Nem hedin tetbalen yu et mampekuggit kayu ma-lat heni kayun hi-gami, man dammutun i-abulut min ahwaen Sekem hi agi mi. ¹⁶ Et man-aapu itsu niya mambebley kamidya et mandadagyum itsu. ¹⁷ Nem hedin eleg yu tetbala eya kammi ey ewwiten mi ew hi Dinah et manglaw kami.”

¹⁸ Kayyaggud hu kapannemnem di Sekem nan Hamor ni nunman ni inhel da et abuluten da. ¹⁹⁻²⁰ Hi Sekem ey hi-gatu kametbal di emin ni u-ungngan ametu. Gapu tep nakappinshed tu etan u-ungngan Jacob ey ganuganuddan han-aman limmaw di kakeemmungiddan tuud eheb ni nunman ni bebley et ehelen dan hi-gada hu inhumungangan da. ²¹ Kanday “Humman idan tuu ey kayyaggud hu daka pekiddagyu-min hi-gatsu. Iebulut tayu mekibbebley idan hi-gatsu niya dammutun umgatang ida niya manggettang ida haggud mahkang eya bebley et lektattuy meki-eppu itsun hi-gada. ²² Nem kanday ebbuluten dan mekibbebley ni hi-gatsu hedin mampekuggit itsun emin ni lalaki ma-lat heni itsun hi-gada. ²³ Hanniman hu pehding tayu ma-lat emin hu animal da niya emin hu wadan hi-gada ey ellan tayu. Abulut tayu kuma et makibebley idan hi-gatsu ma-lat meila-kam itsud kinedangyan da.” ²⁴ Et abuluten idan tuu et mampakugit idan emin hu lalakkidman.

²⁵ Nelabah hu tellun aggew ni nekugitan da e maggeh ni hu kugit da ey limmaw di Simeon nan Levi e agiddan Dinah e nan-ispadah ida et da liguden ni pintey ida humman lalakkidman. ²⁶ Impakipetey dadda han-ama e di Hamor nan Sekem. Et awiten da hi agida e hi Dinah et ienamut ida. ²⁷ Limmaw ida dama etan edum ni u-ungngan nan Jacob et da pan-al-en hu hipan wadadman. Huyya nengiblehan dan neipahding nan agidan hi Dinah. ²⁸ Impeki-la daddan emin hu inhalun da niya emin hu wada etan di bebley. ²⁹ Nan-aledadda bibi-i, yadda u-ungnga

niya emin kinedangyan da.

³⁰ Entanni ey kan Jacob nan Levi et hi Simeon ey “Impambalin yuwak ni anggebe-hel ni emin ni tuudya. Inna-nu hedin mangkakahhakey ida Kanaanite niyadda Perisite et umliddan mengubat ni hi-gatsu, kaw eleg daitsu petteyan emin tep ay hahhakkey itsu?” ³¹ Nem kanday “Bahul da tep heni biin tuka pebeyyad annel tu hu impahding Sekem ni agimi.”

35

Ya nanghelan Apu Dios nan Jacob ni mam-banggad di Bethel

¹ Entanni ey kan Apu Dios nan Jacob ey “Panaldan kad Bethel et mambebley kayudman. Ey pengapya kadman ni pan-appitan yun hi-gak e Dios ni nampeang-ang lan hi-gam ni nunman ni binsikam ni neni-yanam nan agim e hi Esau.”

² Et kan Jacob idan pamilyah tu niyaddan emin hu kamekihha-ad di baley tuy “Pan-ibkah yudda dios yun kinapyan tuu niya pan-emeh kayu et manhullul kayun malinih ni balwasi yu.

³ Tep umlaw itsud Bethel et nak kumapyan pan-appitan nan Apu Dios e nemenaddang ni hi-gak di emin ni ligat ku niya nengipenaptek ni hi-gak di emin ni linawwan ku.” ⁴ Et idwat dan Jacob ni emin etan ida dios da niyadda betling da, et iku-ku tu etan di hengeg ni keyew ni oak ni neihnup di Sekem.

⁵ Yan kapenglawwid Jacob ey impatekut Apu Dios ida etan tutu-ud nangkeihnup ni bebley et eleg da pedugen ida. ⁶ Entanni ey dimmateng

idad Lus, e Bethel law ngadan tu, di Kanaan. ⁷ Et kumapya hi Jacob ni pan-appitan et ngadanan tun El Bethel, tep yadman hu nampeang-angan Apu Dios ni hi-gatun binsikan tun neni-yanan tun agitu.

⁸ Entanni ey netey hi Deborah e nengipap-paptek nan Rebekah e inan Jacob et ikulung dad hengeg ni keyew ni oak e neihnup di Bethel. Et ngadanan da humman ni keyew ni “Keyew ni kapannannangngihi.”

⁹ Yan nalpuan Jacob di Paddan Aram di Mesopotamia ey nampeang-ang mewan hi Apu Dios ni hi-gatu et bendisyonan tu. ¹⁰ Kan Apu Dios ni hi-gatuy “Yan nunya ey beken law ni Jacob hu ngadan mu tep hi-gam law hi Israel.” Et huyya law hu ngadan tu.

¹¹ Kan Apu Dios ni hi-gatuy “Hi-gak hu Dios e Kabaelan tun emin. Kahlag kan dakel et pambebleyan dalli hu dakel ni bebley. Ey mampatul idalli edum ni helag mu. ¹² Hi-gam niyaddalli helag mu hu memeltan ni puyek ni indawat kun apum e hi Abraham ni hi amam e hi Isaac.”

¹³⁻¹⁴ Negibbuh ni inhel nan Apu Dios humman et hi-yanen tu hi Jacob. Immala hi Jacob ni batun penginemnemneman tun nunman ni neipahding et haaden tudman etan di nenang-angan tun Apu Dios et du-yahan tun meinnum niya lana. ¹⁵ Et ngadnan tu humman ni bebley ni Bethel.

Ya neteyyan Rachel

¹⁶ Entanni ey hini-yan di Jacob hu Bethel et lumaw idad Eprat. Nem eleg ida dumteng di

Eprat ey indegeh tu hu egeh nan Rachel et man-ungnga. ¹⁷ Nampaligat ni nan-ungnga et yan neukatan etan ni gelang ey kan etan ni nenaya ey “Kayyaggud kaya, laki mewan eya in-unggam.”

¹⁸ Nem kamangkeungnguh hu yayyah Rachel et ngadanan tu etan gelang ni Ben-oni et han matey, nem Benjamin hu impangngadan ametu.

¹⁹ Netey hi Rachel et ikulung dad neihnup di dalan ni umlaw di Eprat e Bethlehem hu ngadan tun nunya. ²⁰ Et haaden Jacob hu batud nengikulangan dan Rachel ni penginemneman tu, et ingganah nunya ey wada humman ni sinyal ni kulung.

²¹ Intuluy di Jacob ni nanglaw et mangkampuddad a-allaw ni Eta-gey ni baley di Eder. ²² Yan wadaddadman hu nengiuligan nan Reuben nan Bilhah e bega-en da ey hakey ni ahwan ametu. Dingngel nan ametu hi Jacob humman ni impahding.

Yadda u-ungngan Jacob

Huyyadda ngadan ida etan ni hampulut dewwan lalakkin u-ungngan Jacob: ²³ Hi Reuben e pengulwan, hi Simeon, hi Levi, hi Judah, hi Issakar, hi Sebulun. Huyyadda u-ungnga dan nan Leah. ²⁴ Ya u-ungnga dan Rachel ey di Joseph nan hi Benjamin. ²⁵ Ya u-ungnga dan Bilhah e bega-en Rachel ey hi Dan et hi Naptali. ²⁶ Ya u-ungnga dan Silpah e bega-en nan Leah ey hi Gad nan hi Asher. Emin ida huyyan u-ungngan Jacob ey neiungngaddad Paddan Aram di Mesopotamia.

Ya neteyyan Isaac

²⁷ Immanemut di Jacob di kad-an nan ametu hi Isaac di Mamre e neihnup di Hebron e nambebleyan dama lan aputu hi Abraham. ²⁸⁻²⁹ Yan nunman ey neka-a-amma law hi Isaac e hanggatut et newalu hu toon tu. Netey et ikulung idan u-ungnga tu e di Esau nan Jacob.

36

Yadda nahlag nan Esau

¹ Huyyadda nahlag nan Esau e hi Edom hu hakey ni ngadan tu. ² Inahwa tudda tellun biin iKanaan. Hi Adah hu hakey e u-ungngan Elon e Hittite. Ya meikkadwa ey hi Oholibamah e u-ungngan Anah niya inap-apun Sibeon e Hibite. ³ Et ya meikkatlu ey hi Basemat e agin Nebayot e u-ungngaddan Ismael. ⁴ Ya u-ungngad Esau nan Adah ey hi Eliphas. Ya u-ungnga dan Basemat ey hi Reuel. ⁵ Ya u-ungnga dan Oholibamah ey hi Jeus, hi Jalam ni hi Korah. Emin ida huyyan u-ungngan Esau ey neiungngaddad Kanaan.

⁶ Entanni ey ninemnem Esau ni man-e-tan di edum ni bebley ma-lat meidawwin Jacob. Inewit tudda ahwatu, yadda u-ungnga tu, niyadda kamampanha-ad di baley tu. Impeki-la tudda halun tu niyaddan emin hu kinedangyan tun limmu tudman. ⁷ Mukun nan-etan ey tep kulang law hu puyek dad Kanaan ni pengippattulan dan han-agin halun da tep dimmakkel ni peteg. ⁸ Et an mambebley hi Esau di nangkedunduntug di Edom.

⁹ Huyyadda nahlag nan Esau e nahlagan idan iEdom. ¹⁰⁻¹³ Hi Eliphas e u-ungngad Esau nan

Adah ey nahlag et wada liman lalakki, e hi Teman, hi Omar, hi Sepho, hi Gatam et hi Kenas. Ya meikka-nem ey hi Amalek e u-ungnga dan Timna e hakey mewan ni ahwa tu. Hi Reuel e u-ungngad Esau nan hi Basemat ey nahlag et wadadda dama epat ni lalakki e hi Nahat, hi Serah, hi Sammah et hi Missah.

¹⁴ Yadda u-ungngad Esau nan Oholibamah e u-ungngan Anah niya inap-apun Sibeon ey hi Jeus, hi Jalam et hi Korah.

¹⁵⁻¹⁶ Yadda u-ungngad Esau nan Adah ey hi Eliphas e pengulwan. Nahlag hi Eliphas et hi Teman, hi Omar, hi Sepho, hi Kenas, hi Korah, hi Gatam et hi Amalek.

¹⁷ Ya u-ungngad Esau nan Basemat ey hi Reuel. Nahlag hi Reuel et hi Nahat, hi Serah, hi Sammah et hi Missah e hi-gada hu ap-apuddan helag da.

¹⁸ Yadda dama u-ungngad Esau nan Oholibamah e u-ungngan Anah ey hi Jeus, hi Jalam et hi Korah. ¹⁹ Emin ida huyyan netenten ey helag idan Esau e yad Edom hu nan-ap-apuan da.

Yadda helag Seir

²⁰⁻²¹ Yadda sigud ni nambebley di Edom ey nahlag idad helag Seir e Horite. Huyyadda ey hi Lotan, hi Sobal, hi Sibeon, hi Anah, hi Dishon, hi Eser et hi Dishan.

²² Dewwa u-ungngan Lotan e di Hori nan Homam. Wada agin Lotan ni bii e hi Timna ngadan tu.

²³ Yadda u-ungngan Sobal ey hi Alban, hi Manahat, hi Ebal, hi Sepho et hi Onam.

²⁴ Hi Sibeon ey wadadda dewwan u-ungnga tu e di Aiah nan Anah. Huyyan hi Anah hu nenamak etan ni kaman-utbul ni maetung ni danum ni tu nengipattulan idan kebayyun ametud endi bebley. ²⁵⁻²⁶ Yadda u-ungngan Anah ey hi Dishon et hi Oholibamah e bii. Yadda u-ungngan Dishon ey hi Hemdan, hi Esban, hi Itran et hi Keran.

²⁷ Yadda u-ungngan Eser ey hi Bilhan, hi Saaban et hi Akan.

²⁸ Yadda u-ungngan Dishan ey di Us nan Aran.

²⁹⁻³⁰ Huyyadda aap-apuddan Horite di Edom: Hi Lotan, hi Sobal, hi Sibeon, hi Anah, hi Dishon, hi Eser et hi Dishan. Huyyadda nisi Horite ni nan-ap-apud Edom.

Yadda etan nanhuluhulul ni patul di Edom

³¹ Yan endi ni patul di Israel ey wadadda ngu dedan hu nanhuluhulul ni patul di Edom.

³² Ya nemangulu ey hi Bela e u-ungngan Beor e iDinhaba. ³³ Netey hi Bela et maihullul hi Jobab e u-ungngan Serah e iBosrah. ³⁴ Netey hi Jobab et maihullul hi Husham e iTeman. ³⁵ Netey hi Husham et maihullul hi Hadad e u-ungngan Bedad e iAbit. Huyyan hi Hadad hu nengapput idan iMidian eman ni nanggugubatan dad Moab.

³⁶ Netey hi Hadad et maihullul hi Samlah e iMasrekah. ³⁷ Netey hi Samlah et maihullul hi Saul e iRehobot e bebley di kad-an ni Wangwang e Euphrates. ³⁸ Netey hi Saul et maihullul hi Baal Hanan e u-ungngan Akbor. ³⁹ Netey hi Baal Hanan et maihullul hi Hadad e iPau. Ya ahwan Hadad ey hi Mehetabel e u-ungngan Matred ey inap-apun Mesahab.

40-43 Hi Esau hu nahlagan idan iEdom e yadda nengipappanggulun hi-gada ey hi Timna, hi Albah, hi Jethet, hi Oholibamah, hi Elah, hi Pinon, hi Kenas, hi Teman, hi Mibsar, hi Magdiel et hi Iram. Nangkeingedan hu ngadan dad nampambebleyan da.

37

Ya ini-innep Joseph

¹ Hi Jacob ey nannaneng di Kanaan e bebley ametu. ² Huyyadda nekapkapyan hi-gatu. Yan eman ni kapenikkenin u-ungnga tun hi Joseph e hampulut pitu toon tu ey nekikkillaw idan edum ni agitun u-ungngan ametud edum ni ahwatu e di Bilhah nan Silpah ni an mampattul ni halun ameda. Ey hin-addum ni wada tuka idenaddatteng nan ametun beken ni kayyaggud ni kapehpehding idan nunman ni agitu.

³ Hi Jacob ey hi Joseph hu pinpinhed tud emin ida etan ni u-ungnga tu, tep hi-gatu neiungnga eman ni tuka pangkea-ammai. Hakey ni aggew ey indawtan tun andukkey ni balwasin kakkayyaggud. ⁴ Yadda agin Joseph ey inletu da e hi-gatu pinpinhed amedan hi-gadan han-aaggi, et mukun anggebe-hel da, et anin ni pekihhum-manganan dan hi-gatu et daka pambinungnet.

⁵ Entanni ey nan-i-innep hi Joseph ni meip-panggep idan agitu et ehlen tun hi-gada et nema-ma bunget dan hi-gatu. ⁶ Kantuy "Heninnuy hu ini-innep ku. ⁷ Limmaw itsu kumangngun han-aaggid payew et tayu pambeteken ida etan neanin pagey. Entanni ey nebehwat etan bintek

ku ey linikweh idan bintek yu et manyuung ida etan di bintek ku.” ⁸ Ey kan idan agi tuy “Kaw kammu nem mampatul kalli et hi-gam u-unnuden mi?” Et nema-man anggebe-hel da tep ya i-innep tu. Beken ni ya ini-innep tun ebuh hu daka pengibubbungesin hi-gatu, nem anin ni elaw ni tuka penge-ehhel ni i-innep tu.

⁹ Entanni ey wada mewan hu ini-innep tu et e-ehhelen tuddan agitu. Kantuy “Ini-innep kun nanyuung idan hi-gak hu aggew, ya bulan niyadda hampulut hakey ni bittuwen.” ¹⁰ Inhel tu daman ametu humman ni ini-innep tu ey imbunget ametu e kantuy “Kele hipa huttan ni i-innep? Kaw anin hi-gak, hi inam et yadda agim et manyuung kamillin hi-gam?” ¹¹ Et mukun wada ameh idan agin Joseph ni hi-gatu. Nem hedini hi ametu, man tuka nemnemnema hu keibbellinan nunman ni i-innep.

Ya nanhimbutan Joseph di Egypt

¹² Hakey ni aggew ey limmaw ida agin Joseph di Sekem ni an mengippattul ni inhalun ameda. ¹³⁻¹⁴ Ey kan Jacob nan Joseph ey “Kaiunud ka et mu ang-angen ida agim di daka pampattuled Sekem. Mulli ang-ang hedini kayyaggud hu kameipahpahding ni hi-gada niyadda animal ni da impattul. Ey nambangngad ka et peamtam ni hi-gak.” Kan Joseph ey “Em, umlawwak.” Et umgah di bebley dad Hebron et lumaw di Sekem.

Dimmateng hi Joseph di Sekem ¹⁵ et tu hamhamken ida agitu. Ey wada hakey ni tuun nenang-ang nan Joseph et kantun hi-gatuy “Hipamuka hemmahemmaka?” ¹⁶ Kan Joseph ey

“Yadda etan agik ni an nampattul, nem eggak ida hanhamak. Kaw amtam kad-an da?” ¹⁷ Kan etan ni tuuy “Wadadda lan nuntan nem dingngel ku ung-ungbal da e umlaw idad Dothan.” Et maiunud hi Joseph diman.

¹⁸ Kamenetteng diman ey inang-ang idan agitu et ihuhummangan da petteyen dan higatu. ¹⁹ Kanday “Iyalli etan kaum-eni-innep. ²⁰ Petteyen tayu et egahen tayud bitu. Et hedin ibbagan ametayu, kantayuy kinan ni layon. Et ang-angen tayu panggu numan hu pambalanan ni i-innep tu.”

²¹ Dingngel Reuben humman ey eleg tu pinhed ni petteyen da et kantuy “Eleg tayu petteya. ²² Nealay inggah tayud bitu.” Mukun humman inhel tu ey tep tuka nemnemnema e ewwiten tullu et ienamut tun ametu.

²³ Dimmateng tu-wangu Joseph ey dimpap da et ekalen da etan andukkey ni balwasi tun kakkayyaggud. ²⁴ Et da egahen di bitun mamega.

²⁵ Ida kamengngan ey wadadda tuun inang-ang dan nalpud Gilead ni umlaw di Egypt. Humman idan tuu ey helag idan Ismael e ya ngunu da ey ida kamanggettang ni linggeman. Yadda kamel da ey dakel kinalga dan kameikkamdug di ihhida niyadda bangbanglu. ²⁶ Kan Judah idan agituy “Endi gungunahen tayun memettey eyan agi tayu anin ni he-ulen tayu ametayu. ²⁷ Kayyaggud na-mu hedin iggatang tayu eyad-dan kamangkelebbah ni helag Ismael et eleg tayu pateyen. Tep kaw tu-wan beken tayun agi?” Ey inebulut idan agi tu. ²⁸ Et da guyuden hi Joseph

etan di bitu et igtang dan dewampulun palatah etan idan helag Ismael et ilaw dad Egypt. *

²⁹ Nambangngad hi Reuben et tu ang-angen hi Joseph etan di bitu ey endidman. Et makaggeh ni peteg nemnem tu et pambi-kien tu balwasi tu.

³⁰ Et lumaw di kad-an idan agitu et kantuy “Endi etan di bitu hi Joseph! Hipa law pehdng ku?”

³¹ Et ya law impahding da ey pintey da hakey ni gelding et ita-mel da balwasin Joseph etan di kuheyaw. ³² In-anemut da humman ni balwasin Joseph et peang-ang dan ameda et kanday “Himmak mi huyyan balwasid dalan.

Ang-ang mu panggu hedin huuya balwasi etan ni u-ungngam.” ³³ Inimmatunan tu e balwasin Joseph et kantuy “Tam em, balwasin etan ni u-ungngak! Endi! Binenuklin layon hu annel tu!”

³⁴ Bini-kin Jacob hu balwasi tu et mambalwasin langgusih gapuh ni lemyung tu tep endi etan u-ungnga tu. Ey kaumlelemyung ni pigan aggew.

³⁵ Immalidda u-ungnga tun menga-alluk ni higatu, nem nanengtun kaumlelemyung. Kantuy “Ingganah ni metteyyak et hannak liwwana humman ni u-ungngak ni neendi.”

³⁶ Yan nengidetengan dan Joseph di Egypt, ey inggang dan Potiphar e ap-apuddan guwalyad baley ni patul.

38

Ya nengahwaan Judah

¹ Yan nunman dama, ey hini-yan Judah ida agi tu et an makiha-ad di baley Hirah e iAdullam.

* **37:28** 37:28 Acts 7:9

² Yadman nenammuan tu etan ni ahwa tun iKanaan e u-ungngan Sua. ³⁻⁵ Et maweda tellun u-ungnga tun laki. Ya impangngadan tu etan ni pengulwan ey hi Er. Newada etan neihayned et ngadanan tun hi Onan. Newada etan neikatlu et ngadanan tun hi Selah. Hi Selah e udidyan ey neiungnga eman ni wadaddad Kesib.

⁶ Kimmat-agu hi Er e pengulwan et peahwan ametun nan hi Tamar. ⁷ Nem hi Er ey nemahhig ni lawah hu tuka pehpehding e kabellawan APU DIOS et pateyen tu.

⁸ Entanni ey kan Judah etan ni meikkadwan u-ungnga tu e hi Onan ey "Iahwam hi Tamar tep humman elaw tayu. Et hedin wada u-ungnga yu ey meibbillang ni u-ungnga etan ni agim ni netey." Et iahwan Onan hi Tamar. ⁹ Nem inamtan Onan e beken tun meibbillang ni kan-u-ungngan i-ungnga da. Et humman hu, hedin nan-ulig idan Tamar, ey tuka pekewwa hu kamelpud annel tu et endi kamekapyan gelang. ¹⁰ Eleg pinhed APU DIOS humman ni impahding tu et pateyen tu hi Onan.

¹¹ Et kan law Judah nan Tamar ey "Pambangngad ka ew di baley amam et hedin mehikken hi Selah ey han tuka iahwa." Mukun hanniman impanghel tu ey tep kaumtakut tep entanni ey meippahding daman Selah etan neipahding idan agitu. Et mambangngad hi Tamar di baley di ametu.

¹² Entanni et malebah pigan toon ey netey etan ahwan Judah. Negibbuh hu nengibeluan tu et aygan tu etan gayyum tu e hi Hirah e iAdullam et lumaw idad Timnah ni an memu-lit ni dutdut

ni kalneroh tu. ¹³ Wada nanghel nan Tamar e hi Judah e nengapun hi-gatu ey umlaw di Timnah ni an memu-lit ni dutdut ni kalneroh tu. ¹⁴ Et hullulan tun kakkayyaggud etan imbalwasi tun balwasin nebalu et manhukyung ma-lat eleg meimmatunan angah tu et an manyuyyuddung etan di eheb di Enaim e bebley ni kadellanan umlaw di Timnah. Mukun humman impahding tu ey tep inamta tu e nehiken law hi Selah, nem eleg peahwan ametun hi-gatu.

¹⁵ Kamangkelebbah hi Judah ey inang-ang tu et kantu na-mu ngu nem hi-gatu hakey ida etan ni biin daka pebeyyad hu annel da tep hinukyungan tu angah tu. ¹⁶ Et lumaw di kadan nunman ni bii et kantuy “Piga pinhed mun pemeyyad kun hi-gam ma-lat iulig daka?” Kan Tamar ey “Ngenamung ka hedin piga pinhed mun iddawat ni hi-gak.” Hi Judah ey eleg tu amta e humman etan biin inepu tu.

¹⁷ Et kan Judah ey “Pei-lik alin hi-gam hu hakey ni gelding ku.” Ey kan Tamar ey “Dammutu, nem pakkadek ni wada iddawat mun nunya et hedin peellim etan gelding mu, man han mu binangngad.” ¹⁸ Kan Judah ey “Hipa pinhed mun iddawat kun nunya?” Kan Tamar ey “Dammutu eya imbanggel mu niya eya hulkud mu.” Inebulut Judah et idwat tudda humman et man-ulig ida et mewad-an hi Tamar. ¹⁹ Immanemut hi Tamar et ekalen tu hukyung tu niya balwasi tu et ibalwasi tu mewan etan balwasin nebalu.

²⁰ Yan eman ni nengitu-dakan Judah etan ni gayyum tu hi Hirah ni mengillaw etan ni gelding

ni etan ni bii ma-lat bangngaden tudda etan indawat tu, nem endi humman ni bii. ²¹ Et tu panibgaddan lalakkid Enaim e kantuy “Ettu etan biin tuka pebeyyad hu annel tun kamanyuyyudung la nid eheb ey?” Ey kanday “Endi ngu hu inamta min henin nunman ni biidya.” ²² Et mambangngad et kantun Judah ey “Endidman etan bii. Anin ida etan ni lalakkidman et kanday endi hu henin nunman ni biidman.” ²³ Et kan Judah ey “Anin ew kattedg ni diman et alen tudda etan indawat kun hi-gatu. Tep ngi-ngi-ngian daita hedin mambangngad itan an menemmak ni hi-gatu.”

²⁴ Entanni et nelabah tellun bulan ey wada nengidaddatteng nan hi Judah e ya etan ineputu e hi Tamar ey nambalin ni tuka pebeyyad hu annel tu et aye nela-la-gahan. Bimmunget hi Judah et kantuy “Mahapul ni yu pa-hep et giheben yu.” ²⁵ Nem yan linawwan dan an mengellan hi-gatu ey kantuy “Yu peang-ang nan Judah eya bangga niya hulkud et ehelen yun hi-gatu e ya ama eyan imbutsug ku ey ya etan kanbanggel niya kanhulkud ni nunya.”

²⁶ Da impeang-ang ey inimmatunan Judah e hi-gatuddan nunman et kantuy “Beken numan ni bahul Tamar hu impahding tu, tep eggak peahwan hi-gatu hi Selah.” Eleg tu law iulig hi Tamar.

²⁷ Yan nedatngan ni pan-ungngaan Tamar, ey neamta e nandupi-il hu u-ungnga tu. ²⁸ Yan eman ni tuka ideggedeggeh ey indewdew etan ni hakey hu ngamay tu. Et ya etan biin meneyya ey, binedbedan tun madlang ni sinulid et kantuy

“Huyya nemangulu.” ²⁹ Nem entanniy ginuyud etan ni gelang hu ngamay tu et ya etan hakey hu nebukul ni neukat. Et kan etan ni biin nenaya “Hipa impahding mu et ka nebukul ni neukat?” Et ngadanan tun Peres. ³⁰ Neukat ali dama etan gelang ni nebedbedan ni sinulid hu ngamay tu et ngadanan tun Serah.

39

Ya nengikelabutan dan Joseph di Egypt (Acts 7:9-10)

¹ Yan dintengan idan helag Ismael di Egypt ey inggatang da Joseph nan Potipar e ap-apun guwalyad baley patul.

² Hi Joseph ey wadan ingganah hi APU DIOS ni kaumbaddang ni hi-gatu et yan nunman ni nanha-adan tud baley Potipar ey kayyaggud hu nambalanan ni emin ni impahding tu. ³ Et humman ni ap-apu e hi Potipar ey inamta tu e kabaddangin APU DIOS hi Joseph di emin ni tuka pehding. ⁴ Pinpinhed Potipar hi Joseph et pambalin tun hi-gatu mengippaptek ni emin ni wadad baley tu niya emin ni limmu tu. ⁵ Et meippalpun nanha-adan Joseph diman ey binendisyonan APU DIOS ni emin hu impahding tud baley Potipar, anin niyadda daka ingngunud payew. ⁶ Hi Joseph law hu nengi-kudan Potipar ni emin ida etan ni wadad nanha-dan tu. Mukun hi Potipar ey endi law danag tu e ebuh law pinhed tun kennen ni kewa-wa-wan tuka nemnemnema.

Hi Joseph ey kat-agun peteg niya kayyaggud hu impenga-annel tu. ⁷ Et entanni ey wada

neminhed etan ni ahwan Potipar ni hi-gatu et lektattuy kantun Joseph ey man-ullig ida. ⁸ Nem eleg ebbulutan Joseph ni pehding humman. Kantuy “Eleg mabalin ni nak pehding huttan. Ang-ang mu kedi e indinel ni apuk ni hi-gak ni emin eyan wadad baley yu. ⁹ Ma-nu tep nan-inggeh hu kelebengan min dewwa eyad baley, nem eleg daka idinel ni hi-gak tep ahwa dakan hi-gatu. Et humman hu, eleg mabalin ni nak pehding hu henin nuntan ni lawah ni peteg ni panliwwatan nan Apu Dios.” ¹⁰ Eleg mengmenghep humman ni ahwan Potipar et kewa-wa-wa ey tuka eyyaeyyagi hi Joseph malat man-ulig ida, nem eleg pinhed Joseph anin ni ya tu pekiyuyyuddungan ni hi-gatu.

¹¹ Wada hakey ni aggew e himmegep hi Joseph e tu ippahding hu ngunu tu ey neipaddih ni endin hekey hu bega-en etan di baley. ¹² Et itnged etan ni ahwan Potipar di balwasin Joseph et kantuy “Ikay et ita man-ulig.” Nem bimmesik hi Joseph di dallin ey nela-nih balwasi tu et katetenggeda etan ni bii. ¹³ Yan nenang-angan etan ni bii e nanengtun tuka tetenggeda etan balwasin Joseph ¹⁴ ey nantetekkek et umlidda etan bega-en da ey kantuy “Ang yu kedi hu impahding etan ni Hebrew ni in-anemut ni ahwak e daitsu ni-ngangu be-ingen. Himmegep di kuwaltuh ku et tuwak et pilliten ni i-ulig, nem nantetekkek ¹⁵ et bumsik di dallin et adyadeh eya balwasi tu e eleg tu hanguden.”

¹⁶ Et itlu tu humman ni balwasin Joseph ingganah ni immanemut etan ahwatun nunman

ni hileng. ¹⁷ Et idaddatteng tu e kantuy “Ang mu kedi etan in-anemut mun Hebrew e himmegep di kuwaltuh e tuwak et pilliten ni i-ulig. ¹⁸ Nem nantetekkukkak et bumsik di dallin e eleg tu hanguden eya balwasi tu.”

¹⁹ Dingngel Potipar humman ni inhel ahwatu ey nemahhig hu bunget tu. ²⁰ Et tu pakelabut hi Joseph e an nei-dum idan edum ni impakelabut etan ni patul. ²¹ Nem nanengtun kabbabbal hi APU DIOS ni hi-gatu. Et humman hu, pinpinhed etan ni ap-apud kallabbutan. ²² Impambalin tu hi Joseph ni ap-apuddan emin ni balud niya hi-gatu ngenamung emin ni kameipahpahding di kallabbutan. ²³ Ya etan ap-apud kallabbutan ey kamedinnel ni kapehpehding nan Joseph tep inamta tu e kabaddangin APU DIOS et kayyaggud hu kapambalinin tuka pehding.

40

Inhel Joseph hu keibbellinan ni ini-innep ida etan ni dewwan balud

¹⁻² Entanni et wadan pinhakkey hu bimmunget etan patul, tep wada nambahulan etan ni kamengapyan sinapay et ya etan kamampaptek ni meinum ni innumen tu. ³ Et ikelabut tudda etan di neikelabutan Joseph di baley etan ni ap-apuddan guwalya. ⁴ Neayepaw idadman et ya etan ap-apun guwalya ey impambalin tu hi Joseph ni mampaptek ni hi-gada.

⁵ Hakey ni hileng ey wada ini-innep idan nunman ni dewwan balud ey nambaklang keibbellinan da. ⁶ Yan newa-waan tu et lumaw hi Joseph

di kad-an da ey inang-ang tu e ida kaumlelemyung. ⁷ Et kan Joseph ni hi-gaday “Kele kayu kaumlelemyung ni nunya?” ⁸ Himmumang ida ey kanday “Tep wada ini-innep mi, nem endi mengippeamtan keibbellinan da.” Kan Joseph ey “Hi Apu Dios hu kamengidwat ni kabaelan ni mengippeamtan keibbellinan ni i-innep. Ehel yun hi-gak hu ini-innep yu.”

⁹ Kan etan ni kamampaptek ni meinum ey “Ya ini-innep ku ey wada kumangngu etan neitnem ni grapes ni ¹⁰ tellu panga tu. Entanni ey himmabung et anggagannuy neluum. ¹¹ Nakka tettenggeda etan basuh ni patul et pihpihen ku etan grapes di basuh et idwat kun patul.”

¹² Kan Joseph ni hi-gatu ey “Ya keibbellinan nuntan ni ini-innep mu ey heninnuy: Ya etan tellun panga ey tellun aggew. ¹³ Melebbah hu tellun aggew, ey ibbukyat daka etan ni patul et pambangngad daka etan di ngunum dedan ni nunman. ¹⁴ Yan pambangngadam alid ngunum ey entan tuwak anhan liwwan et pakie-ehhel muwak etan ni patul et ilah tu-et ey ibbukyat tuwak dama. ¹⁵ Tep hi-gak ey imbesik da-ak alid bebley min Hebrew et igtang da-ak di deya. Et yan nunya ey iyyadya-ak eyad kallabbuttan anin ni endi nak impahding ni lawah.”

¹⁶ Dingngel etan ni kamengapyan sinapay e kayyaggud hu keibbellinan ni i-innep etan ni kadwa tu ey kantu daman Joseph ey “Ya ini-innep ku ey wada kumangngu in-agtuk ni tellun basket. ¹⁷ Yad etan di nanta-pew ni basket ey wadan emin hu nambakbaklang ni sinapay ni

kennen etan ni patul. Nem immalidda sisit et kanen da.” ¹⁸ Kan Joseph ey “Ya keibbellinan ni tellun basket ey tellun aggew. ¹⁹ Melebbah hu tellun aggew et peputtul etan ni patul hu ulum. Ey itta-yun tu annel mud keyew et pan-in-e-kanan idan sisit.”

²⁰ Entanni et malebah tellun aggew ey humman ni aggew hu neiungngaan etan ni patul et manhahamul ida etan idan opisyal tud baley tu. Et pa-hep tud kallabbuttan etan kamampaptek ni meinum niya etan kamengapyan sinapay et paeyag tuddad kad-an tu. ²¹ Ya etan kamampaptek ni meinum ey impambanggad tud ngunu tun nunman ni aggew. ²² Nem ya etan kamengapyan sinapay ey impapetey tu. Humman idan neipahding ey humman hu inebig nan Joseph ni keibbellinan ni i-innep da. ²³ Nem ya etan kamampaptek ni kainnuman patul ey liniwwan tu hi Joseph.

41

Inhel Joseph hu keibbellinan idan i-innep etan ni patul

¹ Nelabah dewwan toon ey ini-innep etan ni patul e kaman-eh-ehneng kumangngud gilig ni Wangwang e Nile. ² Ey pinhakkeyey wada neukat etan di wangwang ni pitun mangkateban baka et ipa-yuh dan mengngan ni helek di gilig tu. ³ Entanni mewan ey neukat ida dama hu pitun nangkepigit ni baka. Limmaw idad kad-an etan idan mangkateban baka ⁴ et entanni ey kinan dadda humman ni mangkateban baka.

Ey inggibek etan ni patul. ⁵ Nambangngad ni neugip ey nan-i-innep mewan. Ey inang-ang tu e wada simmemel ni hakey ni pagey e wada pitun udeng tun makabgah niya na-teng. ⁶ Entanni mewan ey neukat pitun udeng tun nekupeh tep ya maetung ni dibdib ni kamelpud kasimmilin aggew. ⁷ Entanni ey kinan idan nekupeh ida etan mabgah. Inggibek etan ni patul ey inamta tu law e nan-i-innep.

⁸ Yan newa-waan tu ey tuka pannenemnem humman idan ini-innep tu et tudda paeyag ni emin hu nengamtan magic niyadda nangkenem-neman di Egypt. Inhel tun hi-gada hu ini-innep tu, nem endi hakey ni nengamtan keibbellinan tu. ⁹ Entanni ey kan etan ni kamampaptek ni meinum etan ni patul ey “Yan eman ni nambahulan mi lan nunman ¹⁰ ey bimmunget kan hi-gami etan ni kamengapyan sinapay et pakelabut dakemi etan di baley ni ap-apuddan guwalya. ¹¹ Hakey ni hileng ey wada ini-innep min dewwan nambaklang hu keibbellinan tu. ¹² Ey wada etan kat-agun Hebrew ni edum min neikelabut e bega-en etan ni ap-apun guwalya. Inhel min hi-gatu ini-innep mi et ehlen tu hu keibbellinan tu. ¹³ Ey makulug numan ni neipahding hu inhel tun keibbellinan ni ini-innep mi. Hi-gak ey nambangngad dak di ngunuk, ey ya etan kamengapyan sinapay ey impapetey mu.”

¹⁴ Et paeyag etan ni patul hi Joseph et pa-hep dad kallabbuttan. Nampepu-lit et hullulan tu balwasi tu et lumaw di kad-an etan ni patul.

¹⁵ Et ehlen etan ni patul ni hi-gatu hu ini-innep tu. Kantuy “Wada ini-innep ku, nem endi nengamtan keibbellinan tu. Kanday inamtam kunu keibbellinan ni i-innep et mukun impaeyag daka.” ¹⁶ Himmumang hi Joseph ey kantuy “Apu, endi kabaelan kun menghel ni keibbellinan ni ini-innep mu. Nem hi Apu Dios hu menghel ni kayyaggud ni keibbellinan tu.”

¹⁷ Kan etan ni patul ey “Ini-innep ku e nakka man-eh-ehneng di gilig ni Wangwang e Nile ¹⁸ ey wadadda pitun mangkateban bakan neukat etan di wangwang et ipa-yuh dan mengngan ni helek etan di gilig tu. ¹⁹ Entanni mewan ey neukat ida hu pitun bakan nangkepigit. Humman idan baka hu kepippiggutan di emin ni bakan inang-ang kudya Egypt. ²⁰ Entanni ey kinan dadadda etan mateban baka. ²¹ Nem endi hu tu kei-ang-angan tep nanengtun nepippigit ida. Et entanni ey inggibek ku. ²² Entanni ey neuyengngak mewan ey ini-innep ku e wada simmemel ni hakey ni pagey e wada pitun udeng tun makabgah ey nating. ²³ Entanni ey neukat mewan pitun udeng tun kinupeh ni dibdib ni kamelpud appit ni kasimmilin aggew. ²⁴ Ey yadda etan nekupeh ni pagey, ey kinan dadadda etan makabgah. Inhel kuddan nengamtan magic huyyaddan ini-innep ku, nem eleg da amta hu keibbellinan da.”

²⁵ Kan Joseph etan ni patul ey “Huttan ni dewwan ini-innep mu ey nan-ingngeh hu keibbellinan da. Hi Apu Dios ey impeamta tun hi-gam hu pehding tullin edum ni aggew. ²⁶ Yadda etan pitun mateban baka niyadda

etan pitun mabgah ni pagey ey nan-ingngeh hu keibbellinan da e pitun toon. ²⁷ Yadda etan pitun bakan nepigut niyadda etan pitun nekupeh ni pagey ey pitun toon ni bisil. ²⁸ Humman etan kangkun nuntan ni impeamtan Apu Dios ni hi-gam hu ippahding tulli. ²⁹ Yadya Egypt ey wadalli pitun toon ni dakel alin peteg hu enniyen yu. ³⁰⁻³¹ Nem meittu-nud ali hu pitun toon ni bisil. Nemahhig ali humman ni bisil et mebahbah ali eya bebley, et meliwwan ida la etan nelabah ni kayyaggud ni toon ni dakel kenen. ³² Ey nampidwa hu nengi-innepan mu tep makulug ni peamnun Apu Dios ey anggegannu keippahdingan tu. ³³ Et humman hu, heninnuy hu mahapul ni pehding mu. Pilim hu hakey ni nenemneman niya nelaing ni mengippaptek eyan bebley. ³⁴⁻³⁵ Ey pili kan edum ni aap-apu ma-lat da amungen hu hakey di liman betek ni meennin nunman ni pitun toon ni dakel hu kenen. Emmungen dan emin humman di aallang et guwalyaan da. ³⁶ Humman hu pehding mu ma-lat wadalli kenen ni nunman ni kedettengan ni pitun toon ni bisil et eleg matey ida tuun upa da.”

Hi Joseph hu governor di Egypt

³⁷ Ya etan patul niyadda etan opisyal tu ey pininshed da humman ni planuh ni inhel Joseph. ³⁸ Et kan etan ni patul idan opisyal tuy “Endi edum ni mei-ingngeh nan Joseph tep wadan hingatuh ispirituh Apu Dios.” ³⁹ Kan etan ni patul nan Joseph ey “Tep ay hi-gam hu nengipeamtaan Apu Dios ni nuntan ey humman kei-ang-angan

tu e endi edum ni henin hi-gam e nenemneman niya nelaing. ⁴⁰ Et humman hu, puttuken dakan meihhayned ni hi-gak ni man-ap-apu eyad bebley. Et emin hu tuu ey u-unnuden da e-helen mu. ⁴¹ Yan nunya ey hi-gam hu governor emin eyad bebley di Egypt.” ⁴² Et ukhupen etan ni patul etan singsing tun nemalkaan ni sinyal tu et ihuklub tud galumeymey Joseph. Humman ni nengidwatan etan ni patul ni singsing tun Joseph hu kei-ang-angan tu e hi Joseph law hu governor. Impebalwasian tun kakkayyaggud ni balwasi niya impebanggelan tun balituk. ⁴³ Ey indawat tun hi-gatu etan kapanlugganin neihayned ni ap-apud Egypt. Et panlugan tu hi Joseph et ida kamenglaw ey wadadda kamemengngulun kaumtenektekkekuk ma-lat kumiwang ida tuun pengippeang-angan dan lispituh dan hi-gatu. Et hi Joseph law hu governor di Egypt. ⁴⁴ Kan etan ni patul ni hi-gatuy “Hi-gak hu patul di deya Egypt, nem hedin wada eleg mu i-abulut ey eleg mabalin ni meippahding.” ⁴⁵⁻⁴⁶ Inngadnan tu hi Joseph ni hi Saphenat Paneah e ngadan ni iEgypt niya impeahwa tun hi-gatu hi Asenat e u-unggan Potipera e padid Heliopolis.

Yan nunman ni nanggovernor hi Joseph di Egypt ey telumpulu toon tu. Et yan nunman ey tu inang-ang ni emin hu bebley diman.

⁴⁷ Yan nemangulun pitun toon ey makulug tu-wangun dakel ni peteg hu kennen di ke-bebbebley di Egypt. ⁴⁸ Et paemung Joseph idad alang ni kinapyan gubilnu hu ineniddan tuud emin diman ni bebley. ⁴⁹ Nemahhig e dakel

kennen et isiked law Joseph ni manlelkud tep heni kadinakkel ni palnah di gilig ni baybay.

⁵⁰ Ya nin nunman ni eleg pay medatngan hu bisil ey dewwa hu u-ungngad Joseph nan Asenat. ⁵¹ Ya impangngadan Joseph etan ni pengulwan ey hi Manasseh tep kantuy “Hi Apu Dios hu nenga-alluk ni hi-gak di nanhelheltapan ku niyad neidawwian kun ama.” ⁵² Ya etan neikadwa ey nginadnan tun hi Epraim tep kantuy “Hi Apu Dios hu nengidwat ni u-ungngak eyad bebley ni nanhelheltapan ku.”

⁵³ Entanni ey nepappeg etan pitun toon ni dakel kennen di Egypt. ⁵⁴ Neilepu law etan bisil ni immamnu etan inhel Joseph. Emin di kebebbebley ey na-puhan idan kennen, nem yad Egypt ey dakel hu kennen diman. ⁵⁵ Entanni ey anin idan iEgypt et ida kamangke-puhin kennen et ida mambaga etan ni patul da. Nem kan etan ni patul ni hi-gaday “Kayu pambagan Joseph et ngenamung hu e-helen tu.”

⁵⁶ Nemahhig law hu bisil di kebebbebley di Egypt et pebeghul Joseph ni emin etan aallang et pan-igtang tuddan katuutuudman hu in-alang da. ⁵⁷ Entanni ey kamampengellid Egypt hu tutuud edum ni bebley ni an umgatang nan Joseph ni kennen tep nemahhig hu bisil.

42

*Ya an gintangan idan aaggin Joseph ni kennen di Egypt
(Acts 7:11-12)*

¹ Dingngel Jacob e wada kennen di Egypt et kantuddan u-ungnga tuy “Kele kayu kamanhinetkel ni ebuh e kayu kametemman pehding yu?

² Deh e dingngel ku e wada kennen di Egypt. Lakkay et kayulli gumtang ni kennen tayu ma-lat eleg itsu matey ni upa.” ³ Et lumaw ida etan hampulun u-ungngan Jacob ni an umgatang ni kennen di Egypt. ⁴ Eleg pakilaw nan Jacob hi Benjamin tep kaumkaguh ni entanniy wada meippahding daman hi-gatu.

⁵ Humman idan u-ungngan Jacob ey nekilaw idan edum ni tuun limmaw ni an umgatang ni kennen di Egypt tep anin ni yad Kanaan et bisil damadman.

⁶ Hi Joseph e governor di Egypt hu kagettangiddan tutu-un kennen. Et mukun yad kad-an tu hu linawwan ida agitu et manyuung idad hinangga tun pengippeang-ang dan lispituh dan hi-gatu.

⁷⁻⁸ Yan nenang-angan nan Joseph idan agitu ey inimmatunan tudda. Nem eleg da immatunan hi Joseph e agi da. Et ya impahding Joseph ey impeang-ang tu e heni eleg tudda amta et tuka pambinungnet hu tuka pan-e-ehhel ni hi-gada e kantuy “Ettu bebley ni nalpuan yu?” Himmumang ida agitu e kanday “Nalpu kamid Kanaan. Immali kamin umgatang ni kennen.”

⁹ Ninemnem Joseph hu ini-innep tun nunman meippanggep ni hi-gada. Et kantun hi-gaday “Tam immali kayun an mansi-im ni hi-gami ma-lat amtaen yu elaw eyan bebley mi hedin dammutun apputen dakemid gubat.” ¹⁰ Kanday “Apu, endi kattedg hu henin nuntan ni nemnem mi, tep hi-gamin bega-en mu ey immali kamin

umgatang ni kennen mi. ¹¹ Han-aaggi kami e u-ungnga dakemin hakey ni tuu. Kayyaggud ngu nemnem mi, bekken ni ya an mansi-im hu in-ali midya.”

¹² Nem kaippilit nan Joseph e kantuy “Itek yu, immali kayu kumaddan ni mansi-im.” ¹³ Et kan da mewan ni humang day “Makulug e apu et endi huttan ni nemnem mi. Hampulut dewwa kamin han-aaggin u-ungngan hakey ni tuud Kanaan. Nanha-ad ali etan udidyan di kadan amemi, ya etan hakey ni agi mi ey neendi.”

¹⁴ Nem kaippilit nan Joseph e kantuy “Eleggak kulluga hu inhel yu. Inamtak et immali kayun an mansi-im. ¹⁵ Ya pematnak ni hi-gayu ma-lat pengamtaan ku hedin bekken ni itek huttan ni inhel yu ey eleg kayu um-anemut ingganah ni um-alidya etan udidyan yu. Et huyyan inhel ku ey mandal metlaing etan ni patul. ¹⁶ Et humman hu, mahapul ni umlaw ali hakey ni hi-gayun an mengewwit etan ni udidyan yu. Hi-gayun edum ey meikkellabut kayu et maguwalyaan kayu ingganah ni amtaen ku e makulug hu inhel yu. Tep hedin itek hu inhel yu ey humman keang-angan tu e makulug ni immali kayun mansi-im.” ¹⁷ Et pakelabut Joseph idan tellun aggew.

¹⁸ Yan meikkatlun aggew ey kan Joseph ni hi-gaday “Hi-gak ey hi Apu Dios hu nakka u-unnuda, et humman hu, eleg dakeyu pepettey hedin u-unnuden yu eya e-helen kun hi-gayu. ¹⁹ Anin ni ya hakey ni ebuh ni hi-gayu hu meikkellabut et anin ni umlaw kayun edum ma-lat ilaw yu etan gintang yun kennen et eleg ida

matey ni upa etan ida hini-yan yud bebley yu.
²⁰ Nem mahapul ni ikkuyug yulli etan udidyan yu et pengamtaan kun beken ni itek etan inhel yu et eleg dakeyu papetey.” Ey inebulut idan han-aaggi humman ni inhel Joseph.

²¹ Wada hakey ni hi-gada ey kanday “Yan nunya ey tayu kahelheltapa law etan nambahulan tayu la etan ni agi tayun hi Joseph. Inangang tayun nunman hu hineltap tun nampehemhemmekan tun hi-gatsu, nem eleg tayu hemeken.” ²² Et kan Reuben ey “Kan ku dedan ey entan kuma dakel hu yu pehding ni hi-gatu, nem eleg yuwak dengelen. Et yan nunya ey meibleh ni hi-gatsu hu neendian tu.”

²³ Hi Joseph ey inawtan tu humman ni inhel da, nem kan da na-mu nem eleg tu han-awat tep hedin mekihummangan idan hi-gatu, man wada kamengibbellin ni daka e-hela. ²⁴ Hini-yan Joseph ida et an mannannangngih. Et han mambanggad et hi Simeon hu impabelud tu e kaang-angaddan agi tu.

²⁵ Inhel Joseph ida etan ni bega-en tu e hadan dadda langgusih da niya ibbangngad dadda pihhuh da e itta-pew daddad langgusih da. Ey idaddanan daddan balun dan kennen dad dalan. ²⁶ Negibbuh ni neidaddan hu kalga da et itakkay idan nunman ni agin Joseph di kebayyu da et manglaw ida.

Ya inenamutan idan agin Joseph

²⁷ Entanni ey nehilngan ida et mandeyaddad dalan. Ey inubad etan ni hakey hu bedbed ni langgusi tu ma-lat umlan pekkan tun kebayyu tu

ey inang-ang tu etan pihhuh ni impameyad tun neita-pew di langgusih tu. ²⁸ Et kantuddan agi tuy “Keyuy kedi et ang-angen yu, tam imbangn-gad da etan pihhuh ni imbayad ku. Adyah e inta-pew dad langgusih ku.” Ey simmakut ida e kanday “Nekele hanneya kapehding nan Apu Dios ni hi-gatsu?”

²⁹ Immanemut idad Kanaan et ehlen dan amedan emin hu neipahding ni hi-gada. ³⁰ Kanday “Ya etan governor ey tuka pambinungnet ni meki-ungbal ni hi-gami. Kantuy limmaw kamin mansi-im di bebley da. ³¹ Kan min hi-gatuy ‘Bekken ni kami mansi-im tep kayyaggud ngu nemnem mi. ³² Hi-gami ey hampulut dewwa kamin han-aaggin u-unggan hakey ni tuud Kanaan. Nanha-ad ali etan udidyan di kad-an amemi ey ya etan hakey ni agi mi ey neendi.’ ³³ Ey kan etan ni governor ey ‘Ya pengamtaan ku hedin makulug hu inhel yu ey manha-ad ni hu hakey ni hi-gayu et umenamut kayun edum ma-lat ienamut yu hu gintang yun kennen et eleg ida matey ni upa etan ida hini-yan yud bebley yu. ³⁴ Nem hedin um-ali kayu mewan ey mahapul ni ikuyug yulli etan udidyan yu ma-lat pengamtaan ku e beken ni itek hu inhel yun beken ni kayu mansi-im. Et han nak pa-hep di kallabbutan etan agiyu niya dammutun um-ali kayu mewan ni umgatang ni kennen yu.’ ”

³⁵ Entanni et ubaden dan emin hu bedbed di langgusih da ey nei-peng di langgusih da hu pihhuh ni imbayad da. Ey simmakut ida, anin ni hi ameda e hi Jacob. ³⁶ Et kan amedan hi-

gaday “Tam pinhed yun meendin emin hu u-unggak. Neendi hi Joseph, ey neitu-nud mewan hi Simeon. Ey yan nunya mewan ey kanyuy ikkuyug yu hi Benjamin? Tam yuka ma-ma-maa hu nakka panhelheltapi.”

³⁷ Nem kan Reuben nan hi ametuy “Hi-gak hu ngenamung e ama. Hedin eggak i-anemut hi Benjamin, man anin ew katteg ni petteyen mudda etan dewwan u-unggak.” ³⁸ Nem kan Jacob ey “Eleg mabalin ni mekillaw eya u-unggak e hi Benjamin di Egypt. Tep inamta yu e hi-gatun ebuh natdaan ni u-ungnga min Rachel tep neendi etan hakey. Entanni mewan ey wada hu meippahding ni hi-gatud dalan. Hi-gak ey nea-amma-ak law et metteyyak hedin meendi eya u-unggak.”

43

¹ Nanengtun nemahhig hu bisil di Kanaan. ² Et yan na-puhan ni kennen ni da gintang, ey kan Jacob idan u-ungnga tuy “Lakkayuy ew mewan di Egypt et kayulli gumtang ni kennen tayu.”

³ Ey kan Judah ey “Em, nem kan mannuman etan ni governor ey eleg dakemi kunu i-abulut ni menang-ang ni hi-gatu hedin eleg mi ikkuyug etan udidyan mi. ⁴ Et humman hu, hedin i-abulut mun mekillaw hi Benjamin ey umlaw kamin an umgatang ni kennen tayu. ⁵ Nem hedin eleg mu i-abulut ey eleg kami umlaw tep kan etan ni governor ey ‘Eleg dakeyu i-abulut ni menang-ang ni hi-gak hedin eleg yu ikkuyug etan agi yu.’ ”

⁶ Kan Jacob ey “Kele dedan yu inhel e wada hu hakey ni agi yu? Tam yuka ma-ma-maa hu nakka

panhelheltapi!” ⁷ Kanday “Tep kantuy ‘Kaw mategu hi ameyu niya kaw wada pay hu edum ni agi yu?’ Et mahapul ni hummangen midda humman ni imbagetu. Kaw hipa nengamtaan mi e tu e-helen e mahapul ni ikkuyug mi etan agi mi?”

⁸ Et kan Judah nan ametuy “Iebulut mun mekillaw hi Benjamin et lumaw kami ma-lat endin hi-gatsu hu mettey ni upa. ⁹ Anin ni hi-gak hu ngenamung. Hedin eleg ku i-anemut ey hi-gak ali hu kambahul ni ingganah. ¹⁰ Gullat et ni eleg kami metaktak wada-et ni nampidwa kamin limmaw.”

¹¹ Et kan ameday “Hedin henin nuntan, ey ala kayun hipan kakkayyaggud ni wada eyad bebley et idwat yu la etan ni governor. Ala kayun danum ni putsukan, ya kaikkamdug di ihhida, ya bangbanglun insensoh niyadda edum ni lameh ni intanem. ¹² Ey mahapul ni edumi yu ellan yun pihhuh, et ibangngad yu etan pihhuh ni imbangngad dad ta-pew ni langgusih yu eman ni linawwan yu lan laputu tep nehimeng ida namu. ¹³ Anin ew katteg ni ikuyug yu eya agiyu et lumaw kayu. ¹⁴ Hi Apu Dios e Kabaelan tun emin hu ngenamung ni memaddang ni hi-gayu ma-lat hemeken dakeyu etan ni governor et paenamut tullu hi Benjamin niya ma-lat pahap tud kallabbuttan hi agiyun hi Simeon et umenamut kayun emin. Nem hedin kantu et kapyatun wada meippahding ni hi-gada, ey ngenamung ew katteg diman!”

Nekilaw hi Benjamin di Egypt

¹⁵ Inu-unnud da humman ni inhel ameda et umladdan iddawwat da etan ni governor niya induman da hu intabin dan pihhuh et lumaw ida e ingkuyug da hi Benjamin di Egypt. Et lumaw idad kad-an etan ni governor e hi Joseph.

¹⁶ Inang-ang Joseph hi Benjamin ey kantu etan ni bega-en tun kamampaptek di baley tuy “Ipengulum idad baley ku niya keleng kayun ihhidemi tep mekikkan idan hi-gak ni emaggew.” ¹⁷ Inu-unnud etan ni bega-en et ipengulu tuddad baley Joseph.

¹⁸ Yan daka pampengillawwin hi-gada ey ida kaumkenebkeb et kanday “Mukun mannuman illaw daitsudman ey ya etan pihhuh ni imbayad tayun laputun imbanggad dad langgusih tayu. Nungay ngun pambalinen daitsun bega-en et peki-la dadda eya kebayyu tayu?”

¹⁹ Dimmateng idad heggeppan di baley Joseph ey kanda etan ni bega-en ni kamampaptek di baley tuy ²⁰ “Apu, hi-gamidda la etan immalin gimmatang ni kennen. ²¹⁻²² Immali kami mewan ni umgatang ni i-anemut mi. Nem yan eman ni laputun gintangan mi et umenamut kami ey inang-ang mi e nei-peng di langgusih mi etan pihhuh ni imbayad mi. Ey eleg mi amta hedin hipa nengiha-ad diman. Et humman hu, adyah e impeki-la mi ma-lat ibanggad mi.”

²³ Ey kan etan ni bega-en ey “Entan pandanag yu niya entan takut yu tep hi Apu Dios e kadeyyawan ameyu hu nengiha-ad ni nunman ni pihhuh. Tep inlak ida ngu etan pihhuh ni imbayad yu.” Entanni ey impaukat tu hi Simeon ²⁴ et han tu pahgep idan emin di baley Joseph. Ey

nandaddan ni danum ni pengullah dan heli da et pangan tudda hu kebayu da. ²⁵ Inukat ida etan ni han-aaggi etan iddawat dan Joseph ni ellian tun emaggew tep dinggel da e mekikkan idan hi-gatu.

²⁶ Immanemut hi Joseph et idwat da etan inla dallid bebley dan iddawat dan hi-gatu et manyu-ung idan panlispituh dan hi-gatu. ²⁷ Imbagetun hi-gada hedin inna-nudda. Ey kantuy “Inhel yu lan nunman e nea-amma law hi ameyu. Kaw nanengtun mategu?” ²⁸ Himmumang ida ey kanday “Em apu, nanengtun mategu hi amemi.” Et manyuung ida mewan ni hi-gatu.

²⁹ Intekel nan Joseph hi Benjamin e agitun mismuh ey kantuy “Kaw huyya etan kan yun udidyan yu? Bendisyonan dakan Apu Dios e u-ungnga.” ³⁰ Entanni ey eleg han-isipel nan Joseph hu nangih tun nenang-angan tun agi tu et papuut tun umhep et lumaw di kuwaltuh tu et an mannannangngih diman. ³¹ Insiked tu nangih et manda-lup et han maukat et ehlen tuddan bega-en tun iddaddan da hu kennen.

³² Neappil hi Joseph ni nengan di hakey ni tebol et yadda dama agi tud hakey ni tebol. Neappil ida dama etan iEgypt ni menggan tep eleg da pinhed ni mei-dum ni mekikkan idan Hebrew tep nebahah hu daka penang-ang ni hi-gada. ³³ Natngadda etan agin Joseph tep impanhenehened daddan impayudung meippalpud pengulwan ingganah di udidyan e inhangga dan Joseph. ³⁴ Ya etan kennen da ey daka an ellad tebol Joseph. Daddakkel indawat dan kennen nan Benjamin e mampillima kedakkel tu nem ya

indawat dan kenne idan agitu. Et makangngan idan emin et manginum ida.

44

Ya etan basuh nan Joseph

¹ Entanni ey kan Joseph etan ni bega-en ni kamampaptek di baley tuy "Panhuduim hu sakuh da, ngenamung hu kabaelan dan tetngeden. Ey ibangngad mu pihhuh da e ita-pew mud Langgusih da. ² Niya ita-pew mu etan silver ni basuh kud langgusih ni udidyan." Et u-unnuden etan ni bega-en.

³ Yan newa-waan tu ey himmaleman idan limmaw e ingguyud dadda hu kebayyu da. ⁴ Nem eleg ida meidawwi ey kan Joseph etan ni bega-en tuy "Lakkay, unud mudda eman han-aaggi. Hedin ha-kupen mudda, kammun hi-gaday 'Kele kakkayyaggud hu impeang-ang ni apuk hi-gayu ey lawah yu impahding? ⁵ Kele yu impeki-la etan nekangnginan basuh etan ni apuk? Humman ni basuh hu tuka innumi niya tuka ussalan man-ebbig. Et-eteng ni bahul huttan ni impahding yu.' "

⁶ Et maiunud etan bega-en ey hina-kup tudda et ehelen tun hi-gada etan inhel Joseph. ⁷ Nem kandan hi-gatuy "Apu, hipa huttan ni muka pan-e-hela? Makulug ngu et endi mi impahding ni henin nuntan. ⁸ Tam inamtam mewan e imbangngad mi etan pihhuh ni neita-pew di langgusih min inenamutan mid Kanaan. Kele man kami menekkew ni silber winu balituk di baley ni apum? ⁹ Nem anin, ikay et panhamaken mud emin eyad langgusih mi et hedin wada

hemmaken mu, ey anin papetey yu etan nengala niya pambalin dakemin edum ni bega-en tu.”

¹⁰ Kan etan ni bega-en ey “Dammutu huttan, nem ya pinhed ku ey ebuh etan nengalan mambalin ni bega-en. Hedin yadda edum ey dammutun um-anemut ida.” ¹¹ Et pan-epahen dadda langgusih da et wada hakkeyey inubad tu bedbed ni sakuh tu. ¹² Et ilepu etan ni bega-en Joseph ni menemmak di langgusih etan ni pengulwan. Entanni et dinteng tu etan langgusih etan ni udidyan ey himmak tu etan basuh. ¹³ Yadda etan han-aaggi ey nambi-ki da balwasi dan degeh ni nemnem da. Et pan-itakkay da mewan etan langgusih dad kebayyu da et mambangngad idan emin di bebley.

¹⁴ Dimmateng idad baley Joseph ey immen diman et manyuung idan hi-gatu. ¹⁵ Ey kan Joseph ey “Kele hipa huttan ni yu impahding? Kaw eleg yu amta e dammutun amtaen ku hu impahding yu tep maebiggak?”

¹⁶ Kan Judah ey “Eleg mi amta ihhumang min hi-gam, apu governor. Ey anin ni e-helen mi hu makulug e kammiy eleg kami mambahul et endi damengu silbitu, tep huyyan neipahding ni hi-gami hu pengastigun Apu Dios ni hi-gamid nambahulan mi lan nunman. Et humman hu, anin ew katteg ni pambega-en dakemin emin ni hi-gam et beken ni ebuh etan nengalan basuh mu.”

¹⁷ Nem kan Joseph ey “Eleg mabalin ni nak pehding huttan! Ebuh etan nengalan basuh kun pambega-en ku. Hedin hi-gayun edum ey

dammutun um-anemut kayud bebley yu di kad-an ameyu.”

¹⁸ Nem nekihummangan hi Judah nan Joseph et kantuy “Apu governor, hi-gam ey neiinggeh hu kabaalam etan ni patul, nem dengel mu anhan eya e-helen ku, entan anhan bunget mu.

¹⁹ Apu, imbagam lan hi-gami eman ni laputun inlian mi hedin nanengtun wada amemi winu agimi. ²⁰ Et kammi ey ‘Wada amemin nea-amma niya wada hakey ni agi min udidyan ni newada eman ni kapangkea-ammain amemi. Ey inhel mi e wada agi etan ni agi min udidyan, nem neendi et ebuh tu law ni u-unggan inetu. Et hi amemi ey nakappinhed tun peteg eya udidyan mi.’

²¹ Inhel mun hi-gamin ikkuyug mi et ang-angen mu. ²² Et ehelen min hi-gam e apu e eleg mabalin ni hi-yanen tu ametu tep entanniy humman ali kumedek hu ikkatey amemi. ²³ Nem kammuy eleg mabalin ni kami mewan mampeang-ang ni hi-gam hedin eleg mi ikkuyug huyyan udidyan mi. ²⁴ Et humman hu, yan inenamutan mid bebley mi, ey indaddatteng min amemi humman ni inhel mu.

²⁵ Et yan na-puhan ni gintang min kenen di deya ey kan amemi ey um-ali kami mewan ni umgatang. ²⁶ Nem inhel min hi-gatu etan inhel mu e eleg mabalin ni kami mampidwan umgatang hedin eleg mi ikkuyug huyyan udidyan mi. ²⁷ Ey kan amemin hi-gamiy ‘Inamta yu e dewwan ebuh hu u-ungnga min Rachel. ²⁸ Ya etan hakey ey neendi. Nanna-ud ni nebeni-ki hu annel tun impahding ni animal di muyung tep ingganah ni nunya ey endin nambangngad.

²⁹ Et hedin ikkuyug yu eya agi yu et wada mewan meippahding ni hi-gatu ey e-duman yu degeh ni nemnem ku. Ey humman umhulun ni ketteyyan ku, nema-ma tep ay nea-amma-ak law.'

³⁰⁻³¹ Et yan nunya e apu, ey hedin um-anemut kami et eleg mekillaw eya udidyan mi et endi tun ang-angen amemi ey makulug ni mettey. Tep heni neitekap hu biyag tu eyad udidyan ni u-ungngatu. Ey hedin iddawtan mi amemin dedgehan ni nemnem tu ey ay nea-amma man anhan ey mettey et hi-gami kambahul. ³² Ya hakey mewan ey inhel kun amemi e hi-gak hu ngenamung eyan udidyan mi et hi-gak hu kambahul ni ingganah hedin endin mambangn-gad. ³³ Et humman hu, nakka ibbagan hi-gam e apu e hi-gak ew hu pambega-en mu et beken eya udidyan ni agimi ma-lat umenamut nan amemi. ³⁴ Tep eleg damengu mabalin ni nak um-anemut hedin eleg mi ikkuyug eya udidyan mi, tep eggak han-ituled ni menang-ang ni lawah ni meippahding nan amemin eleg tu penang-angi eyan agimi."

45

Ya nampeamtaan Joseph idan agitu (Acts 7:13-15)

¹ Entanni ey eleg law han-isipel nan Joseph et pinhed tun mampeamtan hi-gada. Et pahep tudda bega-en tu et ebuh idad agi tu et hantu ehela e hi-gatu etan agidan hi Joseph. ² Nemahhig nangih tu et dengelen idan iEgypt et da peamta etan ni patul. ³ Kan tuddan agituy

“Hi-gak hi Joseph. Kaw makulug ni nanengtun mategu hi ama?” Nem eleg umhumang ida etan agitu et ida kaum-eneeneng tep simmakut idan nanggelan dan inhel tu.

⁴ Kan tun hi-gaday “Keihnup kayun hi-gak.” Et meihnup idan hi-gatu. Et kantu mewan ey “Hi-gak hi Joseph e agi yun inggang yu lan nunman ida eman ni tuun mampeellidya Egypt. ⁵ Nem entan tu pabehuli annel yu di yu impahding, tep hi Apu Dios hu kannemnem ni mengippeellidyan hi-gak ma-lat meihwang ida tuu eyad bisil. ⁶ Yan nunya hu meikkadwan ebuh ni toon ni bisil et wada pay hu liman toon et han mepappeg huyyan bisil. ⁷ Impabukul tuwak nan Apu Dios ni impaelidya ma-lat emin itsun han-aamma niya han-aaggi ey meteggu itsu e eleg itsu mettey ni upa tayu et mahlag itsu. ⁸ Makulug ni hi Apu Dios hu nengi-lin hi-gak di deya, beken ni hi-gayu. Et deh e impambalin tuwak ni meihhayned ni ap-apu et hi-gak hu ngenamung eyad bebley di Egypt.

⁹ Et yan nunya, ey papuut yu et lumaw kayu et kanyun ametayuy ‘Ya etan u-ungngam e hi Joseph ey impambalin Apu Dios ni governor di Egypt. Inhel tu e eleg itsu mantaktaktak et lumaw itsu kumadman. ¹⁰ Mambebley itsud Goshen di Egypt. Ikkuyug tayudda u-ungnga niyadda inap-apu tayu, anin idan inhalun tayu niya emin ni wadan hi-gatsu et manha-ad itsudman ma-lat meihnup itsun hi-gatu. ¹¹ Manha-ad itsudman Goshen et hi-gatu ngenamung ni kennen tayu tep wada pay hu liman toon ni bisil et eleg tu pinhed ni mettey itsun upa.’ ”

¹² Immehel mewan hi Joseph ni hi-gada ey kantuy “Inamta yu law e makulug ni hi-gak hi agiyu hi Joseph, anin ni hi-gam e Benjamin. ¹³ Et humman hu, elaw kayu ma-lat yu peamtan ametayu hu kasina-gey ni saad kudya e bebley niya ehel yun hi-gatun emin hu inang-ang yu. Imay, lakkayuy et yulli awiten.”

¹⁴ Negibbuh ni inhel tu humman et akwalen tu hi agitu hi Benjamin ey kamannengngih. Et akwalen daman Benjamin e kamannengngih dama. ¹⁵ Nanengtun kamannengngih hi Joseph ey tudda nan-akwal etan edum ni agitu. Et entanni ey ida law kamekihuhummangan ni hi-gatu.

¹⁶ Dingngel etan ni patul niyadda opisyal tu e wadadda agin Joseph ey immamleng ida. ¹⁷ Kan etan ni patul nan Joseph ey “Ehel muddan agim et kalgaan dadda kebayyu dan kennen et han ida mambanggad di Kanaan. ¹⁸ Ey ehel mun hi-gada et dalli awiten hi ameyu niyadda familyah da et umliddadya. Ittudwan kuddan kekakkayyaggudan ni puyek ni panha-adan da et eleg ida mekulngan ni mahapul da. ¹⁹ Niya ehel mun hi-gada et numa-yun idan panlugganan idan aahwada niyadda u-ungnga da niya ikkuyug dalli ameyudya. ²⁰ Ehel mun hi-gada e eleg ida umkakaguh ni peni-yanan dan Kanaan tep iddawat kun hi-gada hu kekakkayyaggudan ni puyek di deya Egypt ni pambebleyan da.”

²¹ Et abuluten idan han-aaggi humman ni inhel etan ni patul. Et mandaddan idan umlaw. Indawtan idan Joseph ni panlugganan dallin mambanggad niya kennen da lad dalan

tep humman inhel etan ni patul ni hi-gatun pehding tu. ²² Ey indawtan tuddan hanhakkey ni balwasin panhullulan da. Nem hedin hi Benjamin, man indawtan tun liman balwasi niya telunggatut ni palatah. ²³ Niya impalaw tun ametu hu hampulun kebayyun nangkalgan dakel ni kakkayyaggud ni wadad Egypt niya hampulun kebayyun nangkalgan pagey, ya sinapay niya edum ni mahapul dad dalan. ²⁴ Immegah ida etan agitu ey kantuy “Entan la pambabakal yud dalan.”

²⁵ Hini-yan da Egypt et mambangngad idad Kanaan. Dimmateng ida et kandan ameday ²⁶ “Mategu hi Joseph! Hi-gatu ap-apud Egypt!” Nem natngan peteg e eleg tu kulluga humman ni inhel da. ²⁷ Nem yan nanghelan dan emin ni impaad alin Joseph et yan nenang-angan tu etan idan panlugganan dan impaelin Joseph ni mengillaw ni hi-gadad Egypt ey immamleng ni peteg. ²⁸ Kantuy “Kayyaggud anhan et mategu etan u-ungngak e hi Joseph! Mahapul ni um-lawwak et nak ang-angen et hannak matey!”

46

Ya linawwan di Jacob di Egypt

¹ Et mandaddan di Jacob e impeki-la dan emin hu wadan hi-gada et umgah ida. Dimmateng idad Beersheba et iappitan tu etan Dios eman lan ametu hi Isaac. ² Yan nunman ni hileng ey nampeang-ang hi Apu Dios nan Jacob et kantuy “Jacob!” Himmumang hi Jacob e kantuy “Hipa humman e Apu?”

³⁻⁴ Ey kantuy “Hi-gak etan Dios ni dinaydayaw lan amam. Entan takut mun umlaw di Egypt, tep pedakkel kulli hu helag mudman. Ippaptek dakeyun lawwan yudman ey ibbanggad kud-dalli helag mudya. Ey wadalli hi Joseph di kad-an mun ketteyyan mud Egypt.”

⁵⁻⁷ Newa-wa et ilugan mewan idan han-aaggi hi Jacob, yadda u-ungnga da niyadda aahwa da etan di impalaw ni patul ni panlugganan et hi-yanen da Beersheba. Impeki-la dan emin hu inhalun da niyadda emin hu limmudad Kanaan.

*Yadda etan helag Jacob ni limmaw di Egypt
(Exodus 1:1-4)*

⁸ Huyya ngadan idan u-ungngan Jacob ni limmaw di Egypt. Hi Reuben e pengulwan ⁹ niyadda etan u-ungnga tun hi Hanok, hi Pallu, hi Hesron, et hi Karmi. ¹⁰ Hi Simeon niyadda etan u-ungnga tun hi Jemuel, hi Jamin, hi Ohad, hi Jakin, hi Sohar, et hi Saul e u-ungnga tu etan di hakey ni biin iKanaan. ¹¹ Hi Levi niyadda u-ungnga tun hi Gerson, hi Kohat et hi Merari. ¹² Hi Judah niyadda etan u-ungnga tun hi Sela, hi Peres et hi Serah. (Netey ida dewwan u-ungngan Judah e hi Er et hi Onan eman ni wadaddad Kanaan.) Wadadda hu inap-apun Judah ni u-ungngan Peres e di Hesron nan hi Hamul. ¹³ Hi Issakar niyadda u-ungnga tun hi Tola, hi Puah, hi Jashub et hi Simron. ¹⁴ Hi Sebulun niyadda u-ungnga tun hi Sered, hi Elon et hi Jahleel. ¹⁵ Huyyadda u-ungngan Jacob nan Leah eman ni wadaddad Mesopotamya, nem eleg mei-dum

etan u-ungnga dan biin hi Dinah. Telumpulut tellu hu bilang dan emin.

¹⁶ Hi Gad niyadda u-ungnga tun hi Sephon, hi Haggi, hi Suni, hi Esbon, hi Eri, hi Arodi et hi Areli. ¹⁷ Hi Asher niyadda etan u-ungnga tun hi Imnah, hi Isbah, hi Isbi, hi Beriah et hi Serah e bii, niyadda etan inap-apun Asher e u-ungngan Beriah e di Heber nan Malkiel. ¹⁸ Huyyaddan hampulut enem hu nahlag di Jacob nan Silpah e bega-en nan Leah ni indawat ametun hi Laban.

¹⁹ Yadda u-ungngad Jacob nan Rachel ey di Joseph nan Benjamin. ²⁰ Yadda u-ungngan Joseph di Egypt ey di Manasseh nan Ephraim e ya ineda ey hi Asenat e u-ungngan Potipera e padid Heliopolis. ²¹ Yadda u-ungngan Benjamin ey hi Bela, hi Beker, hi Asbel, hi Gera, hi Naaman, hi Ehi, hi Ros, hi Muppm, hi Huppm et hi Ard. ²² Huyyaddan hampulut epat hu nahlag di Jacob nan Rachel.

²³⁻²⁵ Yadda pitun helag di Jacob nan hi Bilhah e bega-en nan Rachel ni indawat ametu e hi Laban ey hi Dan, yadda etan u-ungnga tun hi Hushim, hi Naptali niyadda u-ungnga tun hi Jahseel, hi Guni, hi Jesher, et hi Sillem.

²⁶ Et ya bilang emin ni helag Jacob ni limmaw di Egypt ey na-nem et enem e eleg makibilang ida ahwan u-ungnga tu. ²⁷ Hedin mei-dum ida etan dewwan u-ungngan Joseph di Egypt man nepitudda.

²⁸ Yan eman ni kamenetteng di Jacob di Egypt ey impemappanggulun tu hi Judah ni an menghel nan Joseph ma-lat tudda dammuen di Goshen. ²⁹ Et manlugan hi Joseph di kalesah tu et

tu dammuen di ametud Goshen. Nandateng idan ametu et akwalen tu et tagan tu nangih. ³⁰ Ey kan Jacob ni hi-gatuy “Anin ni metteyyak law haggud inang-ang daka ey nanengtun mategu ka.”

³¹ Et kan Joseph nan hi ametu, yadda agitu, niyadda etan edum ni nekilaw ni hi-gada ey “Umlawwak di kad-an etan ni patul ma-lat nak peamtan hi-gatu e immali kayun nalpud Kanaan. ³² E-helen kun hi-gatu e kayu kamampattul e intabin yuddalli animal yu niya emin hu wadan hi-gayu. ³³ Ey hedin peeyyag dakeyun hi-gatu et ibbagetu ngunu yu, ³⁴ ehel yu e neipalpun keungnga yu ey kayu kamampattul e henidda lan aammed tayu. Tep hedin huyya e-helen yun hi-gatu, man yadya Goshen hu ittudu tun pambebleyan yu ma-lat meappil kayuddan iEgypt tep daka pihhuladda hu kamampattul.”

47

¹ Ingkuyug Joseph hu limadda etan ni aaggi tu et lumaw idad kad-an etan ni patul et an makihummangan. Kantu etan ni patul ey “Dimmateng di ama et yadda aaggik ni nalpud Kanaan e intabin dan emin hu inhalun da niya emin hu wadan hi-gada et immen idad Goshen.” ² Et peam-amta tu etan ni patul etan ida liman agitun ingkuyug tu.

³ Ey kan etan ni patul ni hi-gaday “Hipa ngunu yu?” Kaday “Kami kamampattul e apu, henidda lan aammed mi. ⁴ Immali kamin mekibbebley di deya tep nemahhig hu bisil di bebley mid Kanaan et anin ni kennen idan

inhalun mi ey endi. Et humman hu, hedin i-abulut mu e apu ey yad Goshen panha-adan mi.”

⁵ Ey kan etan ni patul nan Joseph ey “Kayyag-gud et immali hi amam niyadda agim. ⁶ Anin ni ngenamung kan ittudum ni pambebleyan. Itudum ni hi-gada hu Goshen e kekakkayyaggudan ni puyek di deyard Egypt. Ey hedin wadan hi-gada hu kabaelan dan mengippattul ni halun ku ey i-kud mun hi-gada.”

⁷ Entanni ey an inewit nan hi Joseph hi ametu hi Jacob et ilaw tud kad-an etan ni patul. Et bendisyonan Jacob etan patul. ⁸ Kan etan ni patul ni hi-gatuy “Piga toon mu?” ⁹ Ey kan Jacob ey “Hanggatut et telumpulu toon kun nunya. Neligat niya ansikkey hu biyag ku nem ya biyag ida lan aammed ku.” ¹⁰ Impidwan Jacob ni binendisyonan etan patul et han ida umhep ni han-aman Joseph.

¹¹ Inu-unnud Joseph hu inhel etan ni patul et itudu tun ametu niyadda agitu etan kekakkayyaggudan ni puyek ni neihnup di Rameses di Egypt et yadman pambebleyan da. ¹² Indawtan Joseph ni kennen hi ametu niyaddan emin hu agitu niyadda pamilyah da meippuun di bilang da.

Inhi-met tu bisil

¹³ Inhi-met tu hu bisil, anin di Egypt niyad Kanaan et endin hekey hu kennen idan tuu. ¹⁴ Et humman hu, mahapul ni umgatang ida tuu nan hi Joseph ni kennen da. Yadda nanggatngan tu ey tuka illaw di baley etan ni patul. ¹⁵ Entanni ey endi law hu pihhuh idan tutu-ud Egypt niyad

Kanaan, et yadda iEgypt ey limmaw idan mam-pehemmehemmek nan Joseph e kanday “Endi law pihhuh min pengettang min kennen mi, nem idwasi dakemi anhan ma-lat eleg kami matey ni upa mi.”

¹⁶ Kan Joseph ey “Hedin endi law pihhuh yu ey dammutun yadda inhalun yu hu i-li yun iwwa-hi yud kennen.” ¹⁷ Et pan-ilaw idan tuu hu kalnero, yadda gelding, yadda baka niyadda kebayyu dad kad-an nan Joseph, et humman inwa-hi dan kennen dan hantoon.

¹⁸ Nelabah hantoon ey na-puh hu inhalun idan tutu-u et umlidda mewan di kad-an Joseph et kanday “Apu, endi law hu iwwa-hi mid kennen tep na-puh hu pihhuh mi. Ey illam ni emin hu inhalun mi et ebuh hu annel mi niya puyek min natdaan. ¹⁹ Hemek dakemi anhan ma-lat eleg kami matey! Anin ew katteg ni pambega-en dakemi etan ni patul niya anin ni pampuyyek tu hu puyek mi. Nemet idwatan dakemin kennen mi niya ittanem ma-lat eleg mebel-ah hu puyek mi.”

²⁰ Et lektattuy gintang Joseph emin hu puyek di Egypt et pampuyek etan ni patul, tep nepilit ida tuun nengigtang ni puyek da tep nemahhig hu bisil. ²¹ Niya nambalin emin ida law hu tuudman ni bega-en etan ni patul. ²² Yan ebuh law hu puyek idan padi hu eleg meigtang tep kamelpun etan ni patul hu daka kenna, et eleg mahapul ni da iggatang hu puyek da. ²³ Kan Joseph idan tuu ey “Deh e ginetang dakeyu, anin ni yadda puyek yu et bega-en dakeyu law etan ni patul. Adyah hu pagey. Lakkayuy et yu pan-itnem.

²⁴ Et hedin man-enni kayu, ey iddawat yu etan ni patul hu hakey di liman betek ni enniyen yu. Ellan yu metdaan ma-lat wada kennen yu niya ma-lat wada ittanem yun balin tu.” ²⁵ Kan idan tuuy “Kami kaum-amleng tep ay himmek dakemi et eleg kami matey. Et humman hu, anin ew ni pambega-en dakemi etan ni patul.”

²⁶ Et kapyaen nan Joseph humman ni olden di emin ni bebley di Egypt et nanengtun nunya e kaiddawat idan tutu-u hu bingay etan ni patul di daka ennia. Ebu h ida etan padin eleg um-idwat ni daka ennia etan ni patul, tep beken tun puyek humman ni puyek da.

²⁷ Yadda etan helag Israel ey nannaneng idad Goshen et lektattuy kimmedangyan ida niya dimmakkal ni peteg hu bilang da. ²⁸ Hi Jacob ey nekibebley diman ni hampulut pitun toon et han matey eman ni hanggatut et na-pat et pitu hu toon tu.

²⁹ Yan nengamtaan tu e ngannganih law hu ketteyyan tu, ey impaeyag tu hi Joseph et kantuy “Ikepam hu ngamay mu daul ni ulpuk et isapatah mu e eleg muwak ali ikkulung di deya Egypt. ³⁰ Nem ikulung muwak alid neikulungan idan aammed ku.” Kan Joseph ey “Em e ama, u-unnuden ku huttan ni inhel mu.” ³¹ Ey kan Jacob ey “Pansapatah ka e u-unnuden mu hu inhel ku.” Et mansapatah hi Joseph. Et manyuung hi Jacob et dayawen tu hi Apu Dios e inhudngul tud hulkud tud pangal tu. *

* **47:31** 47:31 Hebrews 11:21

48

Ya nemendisyonan Jacob nan Epraim et hi Manasseh

¹ Entanni ey dingngel Joseph e kamandedgeh hi ametu. Et ikuyug tu etan ida dewwan u-ungnga tu e di Manasseh nan Epraim et da ang-angen. ² Dingngel nan Jacob e dimmateng hi Joseph ey inhanekul tun bimmangun et yumudung etan di uggiplan tu. ³ Et kantun Joseph ey “Inamtam e yan eman ni wada kamid Lus di Kanaan ey nampeang-ang ni hi-gak hi Apu Dios e Kabaelan tun emin et bendisyonan tuwak. ⁴ Et kantun hi-gak ey ‘Iddawtan dakan dakel ni helag mu et hi-gada hu kehlagan idan nambakbaklang ni tutu-ud kebebbebley eyad puyek niya iddawat kun hi-gam eya Kanaan et beltanen idallin helag mu et pampuyek dallin ingganah.’ ”

⁵ Immehel mewan Jacob ey kantuy “Yadda eya dewwan u-ungngam, e di Epraim nan Manasseh ni neiungngadya et hannak umli ey eggamiden kuddan u-ungngak e henid Reuben nan Simeon e wada pebeltan kun hi-gada. ⁶ Nem hedin wadalli edum ni u-ungngam, ey yad beltanen di Epraim nan hi Manasseh hu kelpuan ni beltanen da. ⁷ Henin nunya pehding ku gapuh nan inam la e hi Rachel e netey di Kanaan etan di neihnap di Eprat eman ni nalpuan tayud Mesopotamya. Et nemahhig hu lemyung ku gapuh neteyyan tu. Ingkulung ku hi inam etan di gilig ni dalan diman.” (Ya ngadan law ni Eprat ni nunya ey Bethlehem.)

⁸ Inang-ang nan Jacob ida etan dewwan u-ungngan Joseph ey kantuy “Kaw huyyadda etan u-ungngam?” ⁹ Kan Joseph ey “Em, huyyadda indawat Apu Dios ni u-ungngak di deya.” Et kan Jacob ey “Ihnup muddallin hi-gak ma-lat bendisyonan kudda.”

¹⁰ Eleg um-aang-ang hi Jacob tep naka-a-amma law et ihnup nan Joseph ida etan u-ungnga tu et akwalen idan apu da. ¹¹ Ey kan Jacob nan Joseph ey “Kangku nem endi law hu nak penang-angan ni hi-gam, nem kayyaggud et deh e in-abulut Apu Dios ni ang-angen daka, anin ida eyan u-ungngam.”

¹² Impakiwang Joseph ida etan u-ungnga tu et manyuung nan ametu. ¹³ Et han tu mewan pebangngad ida etan u-ungngatud hinanggan apuda e hi Manasseh ey di wannan ametu et hi Ephraim di willi tu. ¹⁴ Nem impampakhiw nan Jacob hu ngamay tu et ya wannan tu hu ingkapetud ulun nan Ephraim e udidyan et ya willi tu ingkapetud ulun Manasseh e pengulwan. ¹⁵ Et bendisyonan tu dama hi Joseph e kantuy

“Ya etan Dios ni dinaydayaw ida lan aammed ku e di Abraham nan Isaac niya nengipenaptek ni hi-gak ingganah ni nunya, ¹⁶ e hi-gatu etan Anghel ni nengihwang ni hi-gak, hu memendisyon ida eyan u-ungnga. Hi-gadalli gaputun mandingngel hu ngadan ku niya ngadan idan aammed ku e di Abraham nan Isaac. Bendisyonim ida ma-lat dakel ni peteg ali hu helag da.”

¹⁷ Hi Joseph ey eleg tu pinhed humman ni impahding ametu e ingkapetu wannan tud ulun nan Epraim e udidyan. Et tengeden tu ngamay ametu et i-aldan tu-et di ulun Manasseh e pengulwan. ¹⁸ Kan tun ametuy “Beken ni hi-gatu pengikap-im ni wannan mu! Tep hi diyyay hu pengulwan.” ¹⁹ Nem kan ametuy “Em, inamtak. Et-eteng ali daman bebley hu pambebleyan ni helag Manasseh, nem nema-malli eya udidyan tep e-etteng ali kabaelan tu niya mandingngel idalli helag tu.”

²⁰ Binendisyonan tudda mewan e kantuy “Hedin mambendisyon idalli helag Israel ey kandalli ey ‘Bendisyonan dakeyun Apu Dios henid Epraim nan Manasseh.’ ” * Yan nanghelan Jacob ni nunya ey impamengulu tun inhel hu ngadan Epraim e beken hi Manasseh. ²¹ Kan Jacob nan Joseph ey “Anggagannu law hu ketteyyan ku, nem ippaptek dakeyullin Apu Dios et ibbangngad dakeyullid Kanaan e puyek ida lan aammed tayu. ²² Ey beken ni yadda agim, nem hi-gam hu pengidwatan ku etan ni bebley di Sekem e mateba kameitnem diman. Humman ni bebley ey inapput kuddan Amorite e inusal ku ispadah ku niya panak.”

49

Ya nemendisyonan Jacob idan u-ungnga tu et han matey

¹ Entanni ey hi Jacob, e hi Israel hu hakey ni ngadan tu ey impaeyag tun emin ida u-ungnga

* **48:20** 48:20 Hebrews 11:21

tu et kantun hi-gaday “Ikeyuy ma-lat denglen yu hu e-helen kun meippahding alin hi-gayu.”

² Kantun hi-gaday “Hi-gayuddan u-ungngak, denggel yu eya e-helen ku e hi ameyun hi Israel.

³ Hi-gam e Reuben e pengulwan, ey hi-gam hu nakka ikkedhel, tep hi-gam hu newada eman ni pakehikken ku. Hi-gam hu kametettebal niya keka-ka-letan. ⁴ Nem hi-gam ey kaka mei-ellig etan di na-let ni elwang e tuka deplugan emin. Et humman hu, eleg mannananeng hu muka ketbali, tep bineing muwak e hi amam eman ni nengiuligan mun hakey ni ahwak.

⁵ Hi-gayu, Simeon nan Levi, ey nan-ingngeh kayun ya matedem hu yuka tetngeda e ya mekippetey hu wadad nemnem yu. ⁶ Hi-gak e hi ameyu ey eggak pinhed huttan ni yuka pehpehding, tep gapuh ni bunget yu ey pimmatey kayu. Ey hedin wada hina-kupan yun animal ey neala ni pini-day yu. ⁷ Et humman hu, ya kastigu yu ey mehilit idalli helag yud emin ni pambebleyan idan helag ku.

⁸ Hi-gam e Judah ey tettebalen dakaddallin aaggim. Manyu-ung idallin hi-gam niya apputen muddalli buhul mu. ⁹ Heni kalli etan ni layon * e hedin kinan tu etan pintey tu, man um-anemut et an man-uggip. Ey endi netuled ni memengngun ni hi-gatu. ¹⁰ Yaddalli helag mu hu man-ap-apu e manhuluhulul ida ingganah ni

* **49:9** 49:9 Numbers 24:9, Revelation 5:5

um-ali etan hakey ni pinilin Apu Dios ni man-ap-apu et hi-gatulli u-unnuden ni katuutuu. ¹¹ Ey emin ali hu mahapul tu ey wada. Ya ittanem tun grapes ey mateba niya malemeh et yad hengeg tu hu pengi-ikketan tun kebayyu tu. Madenum alin peteg hu lameh tu et gullat na-mun dammutu et pengibbalbalan tun balwasi tu. ¹² Et gapu tep dakel hu meinum ni grapes ey mambabatag hu matetu niya mablah hu ngipen tu gapuh ni tuka penginum gatas.

- ¹³ Hi-gam e Sebulun ey manha-ad kallid gilig ni baybay e ya pappeg tu ey ingganah di Sidon. Yadman ali hu panda-guhan idan bapor.
- ¹⁴ Hi-gam e Issakar ey heni ka kebayyu, e manut na-let, ¹⁵ nem hedin wada inang-ang tun kakkayyaggud ni pattulan ey umlaw diman et an man-u-uggip. Ey gapu tep yadman hu pinhed tun panha-adan ey lektattuy nambalin ni bega-en diman.
- ¹⁶ Hi-gam e Dan ey baddangam idalli edum mun helag ku ma-lat limpiyuh hu pehding idan buhul dan hi-gada. ¹⁷ Heni ka etan ni uleg di gilig ni dalan e tuka ikkalat di helin kebayyun kamelebbah ma-lat ma-gah etan nantakkay.”
- ¹⁸ Entanni ey kan Jacob ey “Nakka hehhegeda pengihwangan mun hi-gak, e APU DIOS.”
- ¹⁹ Entanni mewan ey kantuy “Hi-gam e Gad ey hedin wada matekew ni memdug ni hi-

gam ey petekcut mu et hi-gam hu memdug ni hi-gada.

20 Hi-gam e Asher, kayyaggud ni kennen ida meitnem di puyek mu e henin kakennan patul.

21 Hi-gam e Naptali ey heni ka etan ni bimmukyay ni makwah ni kakkayyaggud hu impah tu.

22 Ey hi-gam e Joseph ey heni ka etan ni malemeh ni neitnem etan di wada hebwak ni umkalab di deplah. ²³ Nemahhig hu hinelheltap mun impahpahding dan hi-gam e heni daka nan-himpapanaan. ²⁴⁻²⁵ Nem eleg ka meapput tep binaddangan dakan Dios ku e Kabaelan tun emin. Et hi-gatu e kamengippaptek ni hi-gatsu ey heni batun keihhikkugan tayun Hebrew. Hi-gatu hu mengidwat ni emin ni mahapul mu, henin udan niya petang ey anin ni danum ni kamelpud puyek. Ey medakkel ali hu halun mu niya helag mu. ²⁶ Huttan idan pemendisyon kun hi amam ni hi-gam ni panyaggudan mu ey endi kei-inggehan tu. Um-amnu emin ida huttan ni hi-gam, Joseph e kametbal di emin ni agim.

27 Ey hedin hi-gam dama e Benjamin, ey netuled ka e heni ka etan ni kandan wolf. Apputen muddalli buhul mu niya pan-i-anemut mu hu kumpulmih ni ellan mun hi-gada.”

28 Huyyadda hu inhel Jacob idan hampulut dewwan u-ungnga tu e neiunnud di nambakbaklang ni elaw da.

Ya neteyyan Jacob

29-30 Entanni ey kan mewan Jacob ni hi-gaday “Nakka giggibbeka ey ngannganih hu ketteyyan ku et nak mei-dum idan aammed kun nangketey. Ey ya pinhed kun pengikkullungan yun hi-gak ey yad bebley tayud Kanaan etan di leyang di Makpelah e demang ni Mamle. Humman ey gintang eman lan hi apu e hi Abraham nan Eplon e Hittite et pambalin tun gungat tayu. ³¹ Et yadman hu neikulungan di Abraham nan Sarah. Anin di apu yu e di Isaac nan Rebekah et yadman hu neikulungan da. Ey yadman hu nengikulungan ku daman ineyu e hi Leah. ³² Mukun anin hi-gak et pinhed kun yadman ni leyang etan di kad-an ni payew ni gintang lan apu hi Abraham etan ni Hittite hu pengikkullungan yulli daman hi-gak.”

³³ Negibbuh ni inhel Jacob humman et bumaktad etan di unggippan tu ey impa-yuh tun netey.

50

¹ Inakwal nan Joseph hi ametu ey kaman-nengngih. ² Et iolden tudda etan ni kamambal-samuh et balsamuhen da hi ametu. ³ Limmaw ni na-pat ni aggew et han da gibbuha tep in-unnud dan kapehding idan iEgypt. Et lemyungan dan dewwan bulan et hampulun aggew.

⁴ Negibbuh hu lemyungan da et kan Joseph idan opisyal etan ni patul ey “Yu ehel anhan etan ni patul eya pinhed kun e-helen ni hi-gatu: ⁵ ‘Ya eman ni kamangkatkatey hi ama ey impansapatah tuwak e nak ali ikkulung di Kanaan etan di indaddan tun keikkullungan tu.

Et humman hu, iebulut mu anhan et nak ali ni ikulung hi ama et hannak ali mambangngad.' "

⁶ Inebulut etan ni patul et kantuy "Dammutu, elaw ka et mu ipahding hu insapatah mun amam." ⁷ Et an iklung di Joseph hi ameda. Nekilaw ida emin hu opisyal etan ni patul niyaddan emin hu aap-apud Egypt, anin idan kametbal ni tuud Egypt. ⁸ Nekilaw ida pamilyah Joseph niyadda edum dan helag Jacob. Yan ebuh hu nehi-yan di Goshen ey yadda u-ungnga niyadda etan inhalun dan kalneroh, yadda gelding niyadda baka. ⁹ Nekilaw ida dama etan nampangkebayyu niya nampangkalesa et dakel ida nekilaw ni hi-gada.

¹⁰ Yan dintengan da etan di kapan-illikid Atad e neihnup etan di Wangwang e Jordan ey nandaguh idadman et hammaden dan ilemyungan ni pitun aggew e impappangngulun Joseph.

¹¹ Ey yadda iKanaan ni nenang-ang ni nunman ni nekilemyungan idan iEgypt ey kanday "Anakkayang, tam nehammad numan hu daka pekillemyungin netey." Et ngadanan da humman ni bebley ni Abel Misraim.

¹² Yadda etan u-ungngan Jacob ey inu-unnud da hu inhel ameda ¹³ e da ingkulung di Kanaan etan di leyang di Makpelah e neihnup di Mamre, e humman etan payew ni gintang Abraham etan ni Hittite e hi Eplon, et pambalin tun gungat idan pamilyah tu. * ¹⁴ Negibbuh ni ingkulung di Joseph hi ameda et mambangngad idad Egypt

* **50:13** 50:13 Acts 7:16

e hi-gadan emin idan agitu niyadda etan iEgypt ni nekilaw ni hi-gada.

Yadda etan agin Joseph ey newada elem dan hi-gatu

¹⁵ Yadda etan agin Joseph ey newada hu elem dan hi-gatu eman ni neteyyan ameda. Kanday “Yan nunya e endi law hi ametayu, ey ibbaleh tu na-mu law hu impahding tayun hi-gatu.” ¹⁶ Et itu-dak da hakey ni mengippeamtan Joseph e kanday “Yan nunman ni mategu ni hi ametayu ey ¹⁷ inhel tun hi-gami e e-helen min hi-gam ma-lat liwwanen mu etan lawah ni impahding min hi-gam. Et humman hu, pesinsahi dakemi anhan e bega-en etan ni Dios ni dinaydayaw lan ametayu.” Dingngel Joseph humman ni inhel idan agitu ey kamannengnih.

¹⁸ Entanni ey immalidda etan agitu et manyu-ung idan hi-gatu et kanday “Nandaddan kamin mambalin ni himbut mu.” ¹⁹ Nem kan Joseph ey “Entan takut yun hi-gak tep bekennak ni Dios ni menuwes niya mengastigun tuu. ²⁰ Ma-nu tep lawah hu ninemnem yun pehding hi-gak, nem impambalin Apu Dios ni kayyaggud † ma-lat keihwangan ni dakel ni tuu eyad bisil. ²¹ Et humman hu, entan tattakut yu. Hi-gak hu nge-namung ni mengippaptek ni hi-gayu, anin idan u-ungga yu.” Et luminggep law hu nemnem dan nangngelan dan nunman tep kabbabbal hu impanghel Joseph ni hi-gada.

Ya neteyyan Joseph

† **50:20** 50:20 Romans 8:28

²² Hi Joseph et yaddan emin ni helag ametu ey nannaneng idad Egypt. Netey hi Joseph eman ni hanggatut et hampulu toon tu. ²³ Ey kayyaggud tep inang-ang tudda u-ungngan Ephraim niyadda meikkadwan inap-apu tu, anin ni u-ungngan Manasseh.

²⁴ Yan eman ni eleg ni matey hi Joseph ey kan tuddan agituy “Anggagannu law ey metteyyak, nem ngenamung hi Apu Dios ni mengibbangngad ni hi-gayu etan di bebley ni inhel tun pebeltan tuddan helag Abraham, hi Isaac et hi ametayu hi Jacob. ²⁵ Ey yallin pambangngadan yud Kanaan ey entan tu liwwan et ienamut yu tu-ngal ku.” Et isapatah da e u-unnuden da humman ni inhel tu. ²⁶ Netey hi Joseph di Egypt eman ni hanggatut et hampulu hu toon tu et balsamuhen da et ilungun dadman.

Ya ehel apu Dios
Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6